

Návrh paragrafového znenia

Devätnásty diel

Poistné zmluvy

Prvý oddiel

Všeobecné ustanovenia pre všetky druhy poistenia

§ 1408

Základné ustanovenie

- (1) Poistnou zmluvou sa poisťovateľ zaväzuje voči poistníkovi poskytnúť v dohodnutom rozsahu plnenie (poistné plnenie), ak nastane náhodná udalosť bližšie označená v zmluve (poistná udalosť), a osoba, ktorá s poisťovateľom uzaviera poistnú zmluvu (poistník) sa zaväzuje platiť dohodnuté poistné. Poistná zmluva musí byť uzavretá písomne. To neplatí, ak je poistná zmluva dohodnutá na dobu kratšiu ako jeden rok.
- (2) Osobitný predpis môže ustanoviť povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu (povinné zmluvné poistenie).

Odôvodnenie:

Ods. 1 (Základné vymedzenie poistnej zmluvy)

Vymedzenie poistnej zmluvy vychádza z doterajšej definície (§ 788 ods. 1 OZ) s určitými formulačnými spresneniami. Pre poisťovníu sa zavádza jednotný pojem „poisťovateľ“ (doterajšia úprava používala v rovnakom význame označenia „poisťovateľ“ a „poistiteľ“), keďže tento pojem sa používa aj v niektorých iných právnych predpisoch (napr. zákon č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Pre druhú zmluvnú stranu sa zavádza pojem poistník, ktorý doteraz Občiansky zákonník nepoužíval a nahrádzal ho opisným označením („osoba, ktorá s poistiteľom poistnú zmluvu uzavrela“). Pojem poistník je v praxi zaužívaný, nakoľko ho používali aj predchádzajúce právne úpravy (napr. Zákonník medzinárodného obchodu, alebo zákon č. 189/1950 Sb. o poistnej smluve) a aktuálne ho používa aj zákon č. 381/2001 Z. z. Vzhľadom na skutočnosť, že na základe poistnej zmluvy poisťovateľ poskytuje aj iné plnenia ako poistné plnenie (napríklad zachraňovacie náklady alebo odkupnú hodnotu), je vhodné tieto plnenia od seba odlišiť. Preto sa zavádza skratka pre plnenie, ktoré sa poisťovateľ zaväzuje poskytnúť, keď nastane poistná udalosť, a to „poistné plnenie“.

Na rozdiel od doterajšej úpravy sa vynecháva výpočet ďalších podstatných náležitostí poistnej zmluvy (nad rámec základných definíčných znakov, ktoré vymedzujú poistnú zmluvu ako zmluvný typ). Výpočet podstatných náležitostí nebol konzistentný, keďže smeroval k rôznym typom produktov a zároveň zbytočne vyvolával aplikačné problémy. Vynechanie podstatných náležitostí je nahradené iným prístupom, a to komplexnejšou dispozitívnou úpravou, ktorá zabezpečí funkčnosť uzavretej zmluvy aj v prípade, ak niektoré pravidelné náležitosti nebudú v poistnej zmluve výslovne

upravené. Ustanovuje sa povinnosť povinnej písomnej formy pre poistnú zmluvu.

Odsek 2:

Odkaz na osobitný predpis upravujúci osobitné pravidlá platné pre povinné zmluvné poistenie, konkrétne na zákon č. 39/2015 Z. z.

§ 1409

Poistený

Osoba, na ktorej majetok, život, zdravie alebo zodpovednosť za škodu alebo inú hodnotu poistného záujmu sa poistenie vzťahuje, je poisteným.

Odôvodnenie:

Zavádza sa legislatívna definícia poistného podľa vzoru § 2766 českého občianskeho zákonníka. Rozšírenie definície poistného z pôvodného znenia podľa § 797 ods. 1 OZ je odôvodnené rozšírením typov poistenia, ktoré sú upravené osobitnými ustanoveniami, vychádza však z rovnakého princípu.

§ 1409

Poistný záujem

- (1) Poistný záujem je oprávnená potreba ochrany pred následkami poistnej udalosti.*
- (2) Ak poistník v čase uzavretia poistnej zmluvy vedel, že vo vzťahu k uzavieranému poisteniu nie je daný poistný záujem a poisťovateľ o tom nevedel a ani nemohol vedieť, poistná zmluva je neplatná.*

Odôvodnenie:

Poistná zmluva sa tradične zaraduje do skupiny odvážnych zmlúv, a preto je potrebné odlíšiť ju od ostatných zmlúv nachádzajúcich sa v tejto skupine. Ide najmä o rozdiel medzi poistnou zmluvou a stávkou.

V prípade stávky úmyslom zmluvných strán je, aby dohodnuté plnenie získala strana, ktorej tvrdenie sa ukáže ako správne. Účelom stávky je teda, aby plnenie odmenilo správnosť názoru víťaznej strany. Okrem toho pri stávke (rovnako ako pri hre a žrebe) nie je vylúčený špekulatívny alebo zisťný úmysel, keďže sa predpokladá možnosť značnej výhry oproti malému vkladu. Účelom stávky alebo hry je teda potvrdiť výhru alebo špekulovať za účelom dosiahnutia zisku. Na druhej strane v poistení je podstatný poistný záujem, ktorý sa prejavuje ako potreba získať poistné plnenie v prípade nepriaznivej udalosti, ktorá sama o sebe buď vyvolá majetkovú potrebu alebo je žiaduce uspokojiť už existujúce potreby; účelom poistenia nie je obohatenie osoby oprávnenej na poistné plnenie.

Náuka i prax zdieľajú názor, že poistenie nemá byť zneužitý na špekulatívne účely. Tomu slúži inštitút poistného záujmu, ktorý reflektuje, aby nepriaznivé následky poistnej udalosti nenastali, ako i v obave, že hodnota, na ktorú sa má poistenie vzťahovať, bude poistnou udalosťou zničená, zmenšená alebo inak dotknutá. Právny význam poistného záujmu je v tom, že podmieňuje vznik a trvanie poistenia. Poistný záujem ako charakteristická črta poistnej zmluvy je v rôznej miere zakotvený vo viacerých okolitých zahraničných úpravách (napríklad Česká republika, Nemecko, Rakúsko alebo Maďarsko).

Pokiaľ ide o právne následky neexistencie poistného záujmu, navrhuje sa, že ak pri uzavretí poistnej zmluvy bude mať poistník vedomosť o chýbajúcom poistnom záujme a poisťovateľ nemohol mať o neexistencii poistného záujmu vedomosť, nedostatok poistného záujmu spôsobuje neplatnosť poistnej zmluvy. Neplatnosť poistnej zmluvy však nenastane, ak zmluvné strany uzatvoria poistnú zmluvu s vedomím o neexistujúcom poistnom záujme, pretože v takom prípade sa predpokladá, že sa poisťuje budúci poistný záujem (napr. poistník uzaviera poistnú zmluvu k nehnuteľnosti, ktorú kupuje, ale ešte nie je jej vlastníkom).

Zánik poistného záujmu v priebehu trvania poistenia (napr. v dôsledku zmeny vlastníka poistenej veci alebo v dôsledku zániku možnosti, že dôjde k poistnej udalosti) je riešený v osobitných ustanoveniach.

§ 1410

Uzavretie poistnej zmluvy

- (1) Na uzavretie poistnej zmluvy je potrebné, aby bol návrh prijatý v lehote, ktorú určil navrhovateľ, a ak ju neurčil, v lehote jedného mesiaca odo dňa doručenia návrhu druhej strane.
- (2) Návrh poisťovateľa môže poistník prijať tiež zaplatením poistného alebo jeho určenej časti vo výške uvedenej v návrhu, ak sa tak stane v lehote podľa odseku 1. Poistná zmluva je v takom prípade uzavretá, len čo bolo poistné alebo jeho určená časť uhradená.

Odôvodnenie:

Vychádza sa z doterajšej úpravy obsiahnutej v § 792 OZ. Vynechala sa druhá veta z § 792 ods. 1 OZ („poistná zmluva je uzavretá okamihom, keď navrhovateľ dostane ozámenie o prijatí svojho návrhu“), a to z dôvodu duplicitnej úpravy.

Pri prijatí návrhu zaplatením poistného sa však výslovne umožňuje, že poistník môže návrh prijať nielen zaplatením celého poistného, ale aj zaplatením určenej časti poistného, ktorá je uvedená v návrhu. Umožňuje sa tak poistníkovi prijať návrh zaplatením nielen v prípade, ak platí poistné v plnej výške, ale aj ak na základe dohody s poisťovateľom uhradza poistné v splátkach. Zaplatenie splátky, prípadne inej výslovne uvedenej časti poistného v takom prípade bude postačovať na to, aby došlo k uzavretiu poistnej zmluvy. Navrhovaným režimom sa zvýši komfort klientov najmä v prípade, ak uzavierajú poistnú zmluvu na diaľku technickými prostriedkami.

§ 1411

Poistenie v prospech tretej osoby

- (1) Poistnú zmluvu možno uzavrieť aj v prospech tretej osoby.
- (2) Na poistné zmluvy uzavreté v prospech tretej osoby sa primerane použijú ustanovenia o zmluve v prospech tretej osoby [§ o zmluve v prospech tretieho] s tým, že súhlas inej osoby môže byť daný aj dodatočne pri uplatnení práv vyplývajúcich z poistnej udalosti.
- (3) Ak zomrie alebo zanikne bez právneho nástupcu poistník, ktorý uzavrel poistenie v prospech tretej osoby, vstupuje poistený na miesto poistníka, a to dňom smrti poistníka alebo jeho zániku bez právneho nástupcu, ak nie je dohodnuté inak. Poistený, ktorý vstúpil na miesto poistníka, má právo poistenie vypovedať bez výpovednej doby; toto právo zanikne, ak ho nevyužije do jedného mesiaca od vstupu na miesto poistníka.
- (4) Ak na miesto poistníka vstúpi viac osôb, na platenie poistného sú zaviazané spoločne a nerozdielne; práva poistníka z poistenia vykonávajú všetci spoločne.

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšie ustanovenie § 794 OZ a súčasne sú doplnené pravidlá pre pokračovanie poistenia v prípade, ak zanikne poistník. Ustanovenie v odseku 4 upravuje situáciu, ak na miesto poistníka vstúpi po jeho smrti resp. zániku viacero osôb. V takom prípade sú solidárne zaviazaní na platenie poistného a práva z poistenia vykonávajú všetci spoločne. To znamená, že sa vyžaduje jednomyselnosť v rozhodovaní ako aj konaní voči poisťovateľovi.

§ 1412

Poistka

- (1) Poisťovateľ je povinný bez zbytočného odkladu po uzavretí poistnej zmluvy vydať poistníkovi poistku ako potvrdenie o uzavretí poistnej zmluvy, ak poistná zmluva nebola uzavretá písomne alebo ak je poistku potrebné predložiť k uplatneniu práva na poistné plnenie.
- (2) Ak nebola poistná zmluva uzavretá písomne, poisťovateľ v poistke uvedie aspoň
 - a) číslo zmluvy,
 - b) označenie poisťovateľa a poistníka,
 - c) označenie predmetu poistenia, ak sa jedná o poistenie majetku alebo poistenie zodpovednosti za škodu,
 - d) určenie poisteného alebo spôsob jeho určenia, ak ide o osobu odlišnú od poistníka;
 - e) určenie poistnej udalosti, vrátane vymedzenia rizík, na ktoré sa poistenie vzťahuje (poistné riziká), vymedzenia udalostí, na ktoré sa poistenie nevzťahuje (výluky z poistenia) a určenia dĺžky karenčnej doby alebo dĺžky čakacej doby, ak boli dohodnuté,
 - f) začiatok poistenia a poistnú dobu,

- g) výšku poistného, jeho splatnosť a údaj o tom, či ide o jednorazové poistné alebo o bežné poistné; ak je dohodnuté bežné poistné, údaj o poistnom období;
 - h) určenie poistného plnenia,
 - i) označenie osoby oprávnenej na poistné plnenie, ak je odlišná od poisteného, alebo spôsob jej určenia,
 - j) prípadné odchylné dojednania od všeobecných zmluvných podmienok.
- (3) Pri strate, poškodení alebo zničení poistky vydá poisťovateľ poistníkovi na jeho žiadosť a jeho náklady druhopis poistky. Ak je potrebné predložiť poistku k uplatneniu práva na poistné plnenie, môže poisťovateľ požadovať, aby sa pôvodná poistka pred vydaním druhopisu poistky umorila.
- (4) Ak dôjde k zmene v obsahu poistenia, pre ktoré má poisťovateľ povinnosť vydať poistku podľa odseku 1, poisťovateľ vydá poistníkovi na svoje náklady poistku s upravenými údajmi. Ak je potrebné predložiť poistku k uplatneniu práva na poistné plnenie, môže poisťovateľ požadovať vrátenie pôvodnej poistky.

Odôvodnenie:

Upúšťa sa od všeobecnej povinnosti poisťovateľa vydať poistníkovi poistku ako jednostranné potvrdenie poisťovateľa o uzavretí poistnej zmluvy. S ohľadom na technologický pokrok nepredstavuje pre poisťovateľa problém vydať poistníkovi znenie uzavretej poistnej zmluvy, preto povinnosť vydať poistku stráca vo väčšine situácií opodstatnenie. Pre vybrané situácie sa však povinnosť odovzdať poistku zachováva, a to tam, kde to má praktický význam, teda v prípadoch, ak poisťovateľ vyžaduje predloženie poistky na uplatnenie práva na plnenie a tiež v prípadoch, ak poistná zmluva nebola uzavretá v písomnej forme. V prípade, ak sa poistná zmluva neuzatvára v písomnej forme, je potrebné, aby poistka obsahovala základné informácie o poistení. Keďže návrh nepreberá podrobnejšiu úpravu obsahových náležitostí poistnej zmluvy najmä z dôvodu, aby sa vylúčila neplatnosť zmluvy napríklad v situácii, kedy v poistnej zmluve nebude napríklad dohodnutá doba splatnosti bežného poistného a pod., navrhuje sa stanoviť obligatórny obsah poistky, čo zároveň determinuje, čo má byť obsahom poistnej zmluvy.

§ 1413

Otázky poisťovateľa

- (1) Poistník je povinný pri uzavieraní poistnej zmluvy, ako aj pri jej zmene, pravdivo a úplne odpovedať na všetky písomné alebo inak zaznamenané otázky poisťovateľa týkajúce sa uzavieraného poistenia; rovnakú povinnosť má aj poistený, ak je osobou odlišnou od poistníka.
- (2) Ak bolo na základe nepravdivej alebo neúplnej odpovede dohodnuté nižšie poistné alebo dohodnuté iné podmienky poistenia, poisťovateľ má právo jednostranne zvýšiť poistné na úroveň, v akej by poistné inak požadoval, znížiť poistnú sumu alebo jednostranne zmeniť podmienky na také, za ktorých by inak poistnú zmluvu uzavrel. Právo poisťovateľa na úpravu poistnej zmluvy zanikne, ak ho

- poisťovateľ nevyužije do troch mesiacov odo dňa, keď zistil alebo musel zistiť skutočný stav v rozsahu umožňujúcom úpravu poisťnej zmluvy vykonať.
- (3) K zmene poisťnej zmluvy podľa odseku 2 dochádza dňom uvedeným v oznámení poisťovateľa, najskôr však dňom jeho dôjdenia poisťníkovi. Oznámenie o jednostrannej zmene poisťnej zmluvy musí obsahovať poučenie poisťníka o práve vypovedať poisťnú zmluvu podľa odseku 4, inak sa naň neprihliada.
- (4) Ak poisťník so zmenou podľa odseku 2 nesúhlasí, má právo poisťnú zmluvu vypovedať bez výpovednej doby. Poisťná zmluva zaniká okamihom doručenia výpovede druhej zmluvnej strane. Ak poisťník poisťnú zmluvu nevypovie do jedného mesiaca odo dňa, keď mu dôjde oznámenie poisťovateľa o zmene, jeho právo vypovedať poisťnú zmluvu zanikne.
- (5) Ak bolo na základe vedome nepravdivej alebo vedome neúplnej odpovede dohodnuté nižšie poisťné a pred účinnosťou zmeny vo výške poisťného podľa odseku 2 nastane poisťná udalosť, má poisťovateľ právo poisťné plnenie znížiť v pomere, v akom je dohodnuté poisťné k poisťnému, ktoré by inak požadoval; ak by poisťovateľ uzavrel poisťnú zmluvu za iných podmienok, má povinnosť poskytnúť poisťné plnenie iba v rozsahu, ktorý je v súlade s týmito podmienkami.
- (6) Právo podľa odseku 2 a odseku 5 poisťovateľ nemá, ak bola nepravdivosť alebo neúplnosť odpovedí spôsobená nepresnými alebo nejasnými otázkami poisťovateľa.

Odôvodnenie:

Významovo sa preberajú ustanovenia § 793 a 798 OZ s terminologickými spresneniami. Otázky poisťovateľa majú zásadný význam pre rozhodnutie poisťovateľa o tom, či a za akých podmienok uzavrie poisťnú zmluvu. Ak poisťovateľ uzavrel poisťnú zmluvu na základe informácií, ktoré sa nezhodovali so skutkovým stavom, podmienky poistenia dohodnuté v poisťnej zmluve nezodpovedajú skutočnej úrovni rizika, ktoré poisťovateľ na seba poisťnou zmluvou prevzal. Vzhľadom na dôležitosť otázok a odpovedí na ne v rámci kontraktačného procesu je kladená požiadavka písomnosti týchto otázok – v rámci kontraktačného procesu môže poisťovateľ položiť otázky v rôznej forme; na zabezpečenie právnej istoty, resp. skutkového stavu, je potrebné, aby otázky, ktoré sú rozhodujúce pre posúdenie poisťného rizika preberaného poisťovateľom, boli položené písomne, a to vzhľadom na závažnosť dôsledkov nesprávnej či nepravdivej odpovede. S ohľadom na technologický pokrok sa však zároveň nevylučuje, aby boli otázky poisťovateľa (a im zodpovedajúce odpovede) zaznamenané aj inak. V prípade, ak otázky nie sú kladené písomne, je dôležité, aby poisťovateľ zabezpečil ich zaznamenanie spôsobom, ktorý svojou kvalitou bude zodpovedať písomnej forme otázok (napríklad vo forme nahrávky telefonického rozhovoru). Dôvodom je požiadavka na dokázateľnosť obsahu otázok a odpovedí na ne.

V súvislosti s nesprávnymi či nepravdivými odpoveďami na otázky poisťovateľa doterajšia právna úprava obsahovala riešenie iba pre situácie, ak by poisťovateľ poisťnú zmluvu neuzavrel (s možnosťou odstúpenia od zmluvy) a ak by poisťnú zmluvu

uzavrel s iným poistným (s možnosťou znížiť poistné plnenie). Doterajšia právna úprava však neobsahovala možnosti pre poisťovateľa na zosúladenie podmienok poistenia so skutočnou úrovňou rizika. Ak teda nesúladi vznikol, poisťovateľ nemal možnosť dosiahnuť úpravu zmluvných podmienok poistenia. Po vzore nemeckej úpravy (§ 19 nemeckého zákona o poistnej zmluve) sa zakotvuje právo poisťovateľa jednostranne zmeniť podmienky poistenia. Na rozdiel od nemeckej právnej úpravy je jednostranná zmena zo strany poisťovateľa možná iba s účinkami pro futuro. V konkrétnom prípade môže ísť o zmenu výšky poistného, úpravu limitov poistného plnenia pre určité prípady, úpravu podmienok zabezpečenia poisteného majetku, úpravu výluk z poistenia, zmenu spoluúčasti, zníženie poistnej sumy a pod. Keďže nejde o uplatnenie sankcie, ale iba o zosúladenie podmienok zmluvného vzťahu, právo poisťovateľa nie je viazané na to, či boli nepravdivé alebo neúplné odpovede poskytnuté vedomo. S cieľom zabezpečiť právnu istotu sa pre poisťovateľa stanovila prekluzívna lehota na jednostrannú úpravu poistnej zmluvy, a to rovnakým spôsobom, ako je upravené právo odstúpiť od zmluvy. Na druhej strane, poistník má možnosť vyhnúť sa zmeneným podmienkam tým, že poistenie ukončí s okamžitou účinnosťou, teda bez výpovednej doby. Ak zmeny nadobúdajú účinnosť dňom doručenia oznámenia poistníkovi, v období medzi doručením tohto oznámenia a doručením prípadnej výpovede zo strany poistníka platia pre poistnú zmluvu tieto nové podmienky.

Aby sa dôsledne zabezpečila ochrana poistníka v súvislosti so zmenenými podmienkami, poisťovateľ má povinnosť pri oznámení jednostrannej zmeny poučiť poistníka o jeho práve vypovedať poistenie bez výpovednej doby.

Pre prípad, že dôjde k poistnej udalosti, preberá sa doterajšia úprava (§ 798 OZ). Keďže v týchto prípadoch nejde o zosúladenie zmluvných podmienok poistenia so skutočným stavom, poisťovateľ bude môcť využiť právo na zníženie poistného plnenia iba v prípade, ak bola povinnosť pravdivo a úplne odpovedať porušená vedomo. Rovnako tak poisťovateľ nebude môcť využiť toto oprávnenie v prípade, ak zanikla jeho možnosť upraviť poistenie pred vznikom poistnej udalosti podľa odseku 2, avšak túto možnosť nevyužil.

Poisťovateľ však nebude môcť využiť svoje práva, ak bol nesúladi v odpovediach spôsobený nepresnými a nezrozumiteľnými otázkami. Hodnotiace kritériá pokrývajú hodnotenie vecného zamerania otázky („presnosť“), ako aj jej zrozumiteľnosti pre adresáta.

Presnosť sa týka obsahovej stránky otázky. Presná otázka znamená, že jej obsah je určitý, otázka je jednoznačná, nezameniteľná, nie je viacvýznamová, príliš všeobecná či zavádzajúca.

Zrozumiteľnosť otázky sa týka jazykového prejavu, avšak nie iba z gramatického hľadiska, ale aj z hľadiska porozumenia zmyslu danej otázky, jej zložitosti a šírky, použitej terminológie, použitého jazyka, v ktorom je formulovaná, spôsobu jej prezentácie. Otázka je zrozumiteľná, ak je objektívnym výkladom pochopiteľná, t. j. ak typický adresát otázky môže túto otázku bez rozumných pochybností o jej obsahu adekvátne vnímať.

Poistovateľ nesie zodpovednosť za bezvadnú formuláciu otázky. Ak poistovateľ položí nevhodne sformulovanú otázku, nemôže osoba odpovedajúca na túto otázku niesť zodpovednosť za to, že neodpovie tak, ako poistovateľ očakáva. Otázka nesmie byť viacvýznamová.

Pojem „zrozumiteľnosť“ sa v aktuálnom znení OZ používa jednak pri definícii náležitostí právneho úkonu, a následne v druhej väčšine v súvislosti so spotrebiteľskými ustanoveniami.

V súvislosti s poistnými zmluvami sa pojem „zrozumiteľnosť“ používa pri predzmluvných informačných povinnostiach poistovateľa upravených v § 792a a 792b, konkrétne v tomto znení: § 792a ods. 5 (predzmluvné informačné povinnosti poistovateľa) - ...poistovateľ musí jasným a zrozumiteľným spôsobom informovať toho, kto s ním uzatvára poistnú zmluvu, že vzorový prepočet je modelovým výpočtom,....; § 792b (predzmluvné informačné povinnosti poistovateľa) – údaje podľa § 792a musia byť úplné, presné, pravdivé a zrozumiteľné a poskytujú sa písomne v štátnom jazyku SR, atď.

§ 1414

Začiatok poistenia

- (1) Poistenie začína prvým dňom nasledujúcim po uzavretí poistnej zmluvy, ak nie je dohodnuté inak.
- (2) V poistnej zmluve možno dohodnúť, že sa poistenie vzťahuje i na dobu pred jej uzavretím. Ak tento zákon neustanovuje inak, poistovateľ nie je povinný poskytnúť poistné plnenie za poistnú udalosť, o ktorej poistník v čase podania návrhu na uzavretie poistnej zmluvy vedel alebo musel vedieť, že už nastala a poistovateľ nemá právo na poistné za dobu do uzavretia poistnej zmluvy, ak v čase podania návrhu na uzavretie poistnej zmluvy vedel alebo musel vedieť, že poistná udalosť nemôže nastať.

Odôvodnenie:

Právna úprava v súlade s doterajším stavom (§ 795 ods. 1 OZ) zakotvuje základné pravidlo, že poistenie začína prvý deň nasledujúci po uzavretí poistnej zmluvy. Rozširujú sa však možnosti dohodnúť začiatok poistenia na dobu pred uzavretím poistnej zmluvy, ktoré boli doteraz zúžené iba na poistenie medzinárodnej dopravy tovaru (§ 795 ods. 2 OZ). V súlade s predchádzajúcou právnou úpravou (§ 579 Zákonníka medzinárodného obchodu, § 6 zákona č. 186/1950 Sb. o poistnej smluve) ako aj bežným štandardom platným v iných krajinách európskeho priestoru (Česká republika, Nemecko, Rakúsko, Švajčiarsko, Litva ale napríklad aj princípy európskeho poistného zmluvného práva - PEICL) sa zavádzajú pravidlá pre možnosť dohodnutia spätného začiatku poistenia. Keďže pre poistnú zmluvu je charakteristický prvok náhodnosti, musí byť naplnený aj v prípade, ak sa má poistenie vzťahovať na dobu pred uzavretím poistnej zmluvy. Z tohto dôvodu sú riešené následky, ak niektorá zo strán má vedomosť o poistnej udalosti, ktorú môže využiť vo svoj prospech (poistník o tom, že poistná udalosť už nastala, a poistovnía o tom, že poistná udalosť nemohla nastať). Existencia takejto skutočnosti nemá za následok neplatnosť poistnej zmluvy

ako takej, avšak v týchto prípadoch nemožno poisťovateľovi priznať právo na poistné a osobe oprávnenej na poistné plnenie nemožno priznať právo na poistné plnenie.

§ 1415

Poistná doba a poistné obdobie

- (1) Poistná doba je časový úsek, na ktorý sa poistenie uzaviera. Ak v poistnej zmluve nie je dohodnutá poistná doba alebo deň skončenia poistenia, je poistenie uzavreté na dobu neurčitú.
- (2) Poistné obdobie je časť poistnej doby, za ktorú je stanovené bežné poistné. Ak nie je ustanovené alebo dohodnuté inak, je poistné obdobie jeden rok.

Odôvodnenie:

Vymedzujú sa základné časové úseky týkajúce sa poistenia a zakladajú sa ich východiskové hodnoty pre prípad, že v poistnej zmluve nebude určené inak. V tomto smere platí, že ak sa poistná zmluva uzavrie bez stanoveného časového ohraničenia, bude platiť, že poistenie platí na dobu neurčitú. Ak bude v poistnej zmluve stanovené bežné poistné a nebude zrejmé, aké je časové obdobie, bude platiť štandardné poistné obdobie v dĺžke jedného roka.

§ 1416

Poistné

- (1) Poistné sa môže v poistnej zmluve stanoviť za celú poistnú dobu (jednorazové poistné), alebo za dohodnuté poistné obdobia (bežné poistné).
- (2) Ak nie je dohodnuté inak, je bežné poistné splatné v prvý deň poistného obdobia a jednorazové poistné v deň začiatku poistenia.
- (3) Ak je platenie jednorazového poistného dohodnuté v splátkach, celé jednorazové poistné je splatné v deň splatnosti poslednej splátky, ak nie je dohodnuté inak. Ak je platenie bežného poistného dohodnuté v splátkach, bežné poistné je splatné v deň splatnosti poslednej splátky poistného v poistnom období, ak nie je dohodnuté inak.
- (4) Poisťovateľ má právo na poistné za dobu do zániku poistenia. Ak zanikne poistenie pred uplynutím doby, za ktorú bolo poistné zaplatené, je poisťovateľ povinný zvyšujúcu časť poistného vrátiť, a to do jedného mesiaca odo dňa, keď sa dozvedel o zániku poistenia.
- (5) Ak v dôsledku poistnej udalosti poistenie zaniklo, patrí poisťovateľovi poistné do konca poistného obdobia, v ktorom poistná udalosť nastala; jednorazové poistné patrí poisťovateľovi v týchto prípadoch za celú poistnú dobu.

Odôvodnenie:

Významovo sa preberajú doterajšie ustanovenia týkajúce sa poistného, jeho splatnosti a práva poisťovateľa na poistné (§ 796 ods. 1 a 2 OZ, § 803 ods. 1 až 3 OZ), s drobnými formulačnými a terminologickými úpravami. Zachováva sa tradičné rozdelenie poistného na jednorazové a bežné ako aj princíp, podľa ktorého má poisťovateľ právo

na poistné za dobu trvania poistenia. Rovnako sa zachováva výnimka z tohto pravidla v prípade poistných udalostí, ktoré majú za následok zánik poistenia, nakoľko to korešponduje s poistnomatematickými princípmi poistenia. Z praktických dôvodov sa povinnosť poisťovateľa vrátiť tzv. nespotrebované poistné dopĺňa o lehotu splatnosti. Nakoľko v mnohých prípadoch sa môže poisťovateľ dozvedieť o zániku poistenia so značným časovým oneskorením (napr. v prípade smrti poistníka alebo v prípade zmeny vlastníka predmetu poistenia), lehota na vrátenie nespotrebovaného poistného neplynie odo dňa zániku poistenia, ale až odo dňa, keď sa poisťovateľ o zániku poistenia dozvedel.

S ohľadom na novú úpravu zániku poistenia pre nezaplatenie poistného sa právna úprava dopĺňa o dispozitívne ustanovenie upravujúce splatnosť celého poistného v prípade, ak bolo v poistnej zmluve dohodnuté platenie poistného v splátkach.

§ 1417

Zvýšenie poistného rizika

- (1) Ak sa zmenia skutočnosti, ktoré sú uvedené v poistnej zmluve alebo na ktoré sa poisťovateľ pýtal (§ 1413) takým spôsobom, že podstatne zvyšujú pravdepodobnosť vzniku poistnej udalosti, dochádza k zvýšeniu poistného rizika.
- (2) Ak by zvýšené poistné riziko existovalo už pri uzavretí poistnej zmluvy a poisťovateľ by poistnú zmluvu uzavrel za iných podmienok alebo s iným poistným, má poisťovateľ právo navrhnúť poistníkovi zodpovedajúcu zmenu poistnej zmluvy.
- (3) Ak poisťovateľ navrhol zmenu poistnej zmluvy do jedného mesiaca, odkedy sa o zvýšení poistného rizika dozvedel alebo musel dozvedieť a jeho návrh nebol prijatý v lehote jedného mesiaca od dôjdenia návrhu poistníkovi, má poisťovateľ právo poistenie vypovedať s osemennou výpovednou dobou; toto právo však poisťovateľ nemá, ak poistníka neupozornil na možnosť výpovede už v návrhu. Ak poisťovateľ poistenie nevypovie do jedného mesiaca odo dňa, keď márne uplynula lehota na prijatie návrhu, jeho právo vypovedať poistenie zanikne.
- (4) Ak sa poistné riziko zvýši tak, že ak by v tomto rozsahu existovalo už pri uzavretí poistnej zmluvy, poisťovateľ by poistnú zmluvu neuzavrel, má poisťovateľ právo poistenie vypovedať s mesačnou výpovednou dobou. Ak poisťovateľ poistenie nevypovie do jedného mesiaca odo dňa, keď sa o zvýšení poistného rizika dozvedel, jeho právo vypovedať poistenie zanikne.
- (5) Právo poisťovateľa vypovedať poistenie podľa odseku 3 alebo odseku 4 tiež zanikne, ak dôjde k obnove stavu, ktorý platil pred zvýšením poistného rizika.

Odôvodnenie:

V doterajšej právnej úprave absentovali ustanovenia týkajúce sa zmeny poistného rizika po uzavretí poistnej zmluvy. Napriek tomu ide o oblasť, ktorá býva pravidelnou súčasťou zákonnej úpravy poistnej zmluvy. Ustanovenia o zmene poistného rizika obsahoval už zákon č. 145/1934 Sb. o poisťovních smlouvách. Aktuálne sú pravidlá týkajúce sa zmeny poistného rizika obsiahnuté v mnohých európskych úpravách (napr. Česká

republika, Rakúsko, Nemecko, Maďarsko, Poľsko, Francúzsko, Švajčiarsko alebo Litva). Ak sa po uzavretí poisťnej zmluvy zmení úroveň poisťného rizika, dohodnuté podmienky poistenia prestávajú reflektovať úroveň rizika, ktoré na seba poisťovateľ poisťnou zmluvou prevzal. Zavádzajú sa preto pravidlá, ktorých účelom je dosiahnuť, aby sa poisťovateľ dozvedel o zmene úrovne poisťného rizika a aby boli vytvorené nástroje na dosiahnutie opätovného zosúladenia podmienok poistenia so skutočnou úrovňou prebratého poisťného rizika.

S cieľom dosiahnuť potrebnú úroveň právnej istoty na strane poisteného ohľadom skutočností, ktoré majú za následok zvýšenie poisťného rizika, sa navrhujú pomerne striktné podmienky na využitie ustanovení o zvýšení poisťného rizika. Prihliadať sa bude iba na skutočnosti výslovne uvedené v poisťnej zmluve a na skutočnosti, ktoré na ktoré sa poisťovateľ pri uzavieraní (alebo zmene) poistenia výslovne pýtal. Ak sa poisťovateľ na niektoré okolnosti pri uzavieraní poisťnej zmluvy nepýtal a ani ich výslovne neuviedol v poisťnej zmluve, má sa za to, že tieto okolnosti nemajú vplyv na rozhodnutie poisťovateľa o uzavretí poisťnej zmluvy a vymedzenie podmienok poistenia. Pokiaľ ide o okolnosti, na ktoré sa poisťovateľ pýta pri uzavieraní poisťnej zmluvy, vychádza sa z predpokladu, že otázkami poisťovateľ zisťuje okolnosti, ktoré sú dôležité pre posúdenie úrovne poisťného rizika a pre jeho rozhodnutie o uzavretí poisťnej zmluvy. Pokiaľ ide o iné skutočnosti uvedené v poisťnej zmluve, reaguje sa na dynamický technologický vývoj, keď poisťovatelia dokážu mnohé okolnosti posúdiť bez toho, aby sa na ne záujemcu o poistenie pýtali pri uzavieraní poisťnej zmluvy (napr. z adresy miesta poistenia je možné automatizovane získať údaje o záplavovej zóne na účel ohodnotenia pravdepodobnosti vzniku poisťnej udalosti v dôsledku povodne alebo záplavy).

Ak dôjde po uzavretí poisťnej zmluvy k podstatnému zvýšeniu poisťného rizika, ktoré je poisťovateľ ochotný akceptovať, či už prijatím vyššieho poisťného alebo úpravou podmienok poistenia, má možnosť poisťníkovi navrhnúť úpravu poisťnej zmluvy. Ak poisťník návrh neprijme, poisťovateľ má právo poistenie vypovedať s osemnennou výpovednou dobou, ktorá slúži poisťníkovi na zabezpečenie iného poistenia. Dlhšia výpovedná doba sa nejaví potrebná, keďže o možnosti vypovedať poistenie musí poisťovateľ poisťníka upovedomiť spolu s návrhom na zmenu poisťnej zmluvy. Keďže ustanovenia o zvýšení poisťného rizika sú naviazané na podstatnú zmenu v úrovni poisťného rizika, stanovuje sa krátka prekluzívna lehota na predloženie návrhu ako aj na prípadnú výpoveď poistenia zo strany poisťovateľa.

Ak zvýšenie poisťného rizika znamená takú zmenu stavu, že poisťovateľ by pri tejto intenzite poisťného rizika poisťnú zmluvu vôbec neuzavrel, je odôvodnené, aby mohol zmluvu ukončiť, keďže došlo k podstatnej zmene podmienok, za ktorých bola zmluva uzavretá. S ohľadom na všeobecnú úpravu pre tieto prípady však nie je opodstatnené, aby poisťovateľ mal právo na odstúpenie od zmluvy, keďže nie je dôvodné, aby si strany navzájom vracali plnenia. Preto sa zakotvuje právo poisťovateľa zmluvu vypovedať s mesačnou výpovednou dobou, ktorej účelom je vytvoriť poisťníkovi časový priestor na uzavretie poisťnej zmluvy s iným poisťovateľom. V tomto prípade je

odôvodnená dlhšia výpovedná doba ako v prípade, ak poisťník neakceptuje poisťovateľov návrh na zmenu poisťnej zmluvy, keďže v druhom prípade poisťníkovi plyní aj lehota na prijatie návrhu (a až následne plyní výpovedná doba). Nakoľko k zmene poisťného rizika došlo až po uzavretí poisťnej zmluvy, nie je pre tieto prípady vhodné ustanoviť právo poisťovateľa na odstúpenie od zmluvy, ktoré má poisťovateľ v prípade nepravdivých alebo neúplných odpovedí pri uzavieraní poisťnej zmluvy. Z dôvodu právnej istoty je aj v tomto prípade stanovená prekluzívna lehota na uplatnenie práva na výpoveď zo strany poisťovateľa.

Zánik práva vypovedať zmluvu je tiež spojený so situáciou, ak do času výpovede dôjde k ďalšej zmene, ktorou sa obnoví pôvodný stav, a to bez ohľadu na to, či v dôsledku konania poisťníka alebo v dôsledku vonkajších vplyvov.

§ 1418

Oznámenie o zvýšení poisťného rizika

- (1) Poistený je povinný oznámiť poisťovateľovi vznik okolností, ktoré majú za následok zvýšenie poisťného rizika a ktoré sú na tento účel uvedené v poisťnej zmluve, a to bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o nich dozvedel. Oznamovacia povinnosť poisteného sa považuje za splnenú aj v prípade, ak zvýšenie poisťného rizika oznámi poisťník alebo tretia osoba.
- (2) Ak poistený porušil povinnosť oznámiť zvýšenie poisťného rizika podľa odseku 1 a ak po zvýšení poisťného rizika došlo k poisťnej udalosti, má poisťovateľ právo poisťné plnenie znížiť v pomere, v akom je dohodnuté poisťné k poisťnému, ktoré by požadoval, ak by sa o zvýšení poisťného rizika včas dozvedel. Ak by poisťovateľ uzavrel poisťnú zmluvu za iných podmienok, má poisťovateľ povinnosť poskytnúť poisťné plnenie iba v rozsahu, ktorý je v súlade s týmito podmienkami; ak by poisťovateľ pri tejto úrovni poisťného rizika poisťnú zmluvu neuzavrel, nemá povinnosť poskytnúť poisťné plnenie.
- (3) Práva podľa odseku 2 poisťovateľ nemá, ak:
 - a) zvýšenie poisťného rizika nemalo vplyv na vznik poisťnej udalosti alebo na rozsah plnenia poisťovateľa,
 - b) poisťná udalosť nastala po márnom uplynutí lehoty, v ktorej mohol poisťovateľ podľa § 1417 (zvýšenie poisťného rizika) navrhnúť zmenu poisťnej zmluvy alebo poistenie vypovedať.

Odôvodnenie:

S ohľadom na povahu poisťnej zmluvy bude v mnohých prípadoch zvýšenie poisťného rizika vyvolané aktivitou poisteného, príp. poistený bude mať o týchto skutočnostiach vedomosť. Preto sa zavádza povinnosť poisteného oznámiť poisťovateľovi skutočnosti, ktoré majú za následok zvýšenie poisťného rizika, pričom sa akceptuje, ak za poisteného oznamovaciu povinnosť splnia aj iné osoby.

S cieľom dosiahnuť právnu istotu v tom, aké skutočnosti sú podstatné a zakladajú povinnosti poisteného pri zvýšení poisťného rizika, sa zakladá podmienka, že poisťovateľ ich musí uviesť v poisťnej zmluve. V konkrétnom prípade môže ísť napr. o

zmenu rizikového zaradenia zamestnania poisteného (zmena z administratívnej činnosti na výkon banského pracovníka), zmenu v podmienkach zabezpečenia poistenej veci alebo zmenu využívania poistenej veci (zmena v spôsobe využívania budovy, zmena úrovne zabezpečenia poisteného majetku, zmena účelu využívania motorového vozidla, opustenie obývanej budovy).

Samostatnú množinu problémov predstavuje situácia, ak po zvýšení poistného rizika dôjde k poistnej udalosti. Návrh v tomto smere upravuje práva poisťovateľa iba za predpokladu, ak poistený poruší svoju oznamovaciu povinnosť týkajúcu sa zvýšenia poistného rizika. Keďže poisťovateľ sa o zvýšení poistného rizika z dôvodu porušenia oznamovacej povinnosti nedozvedel, navrhovaná úprava v týchto situáciách modeluje rovnaké správanie poisťovateľa, aké by zodpovedalo situácii, ak by mal možnosť na zvýšenie poistného rizika včas reagovať:

- a) ak by poisťovateľ poistné riziko akceptoval pri vyššom poistnom, znamená to, že platené poistné nezodpovedá aktuálnej miere poistného rizika, a preto je poisťovateľ oprávnený poistné plnenie primerane znížiť, a to pomerne k poistnému, aké by požadoval. Tento prístup zodpovedá analogickej situácii, ktorá vznikne, ak poistné nezodpovedá poistnému riziku v dôsledku nepravdivo alebo neúplne zodpovedaných otázok poisťovateľa;
- b) ak by poisťovateľ poistné riziko akceptoval pri zmenených podmienkach, je povinný plniť iba v rozsahu, ktorý zodpovedá týmto podmienkam. Ak by napríklad poisťovateľ obmedzil výšku plnenia určitým sublimitom, má povinnosť poskytnúť plnenie iba do výšky tohto sublimitu;
- c) ak by poisťovateľ poistnú zmluvu neuzavrel, mal by poisťovateľ pri riadnom oznámení možnosť poistenie vypovedať, keďže nie je ochotný poistné riziko v danej intenzite na seba prebrať. Výpoveď po poistnej udalosti však už nemôže mať právne účinky vo vzťahu k udalosti, ktorá nastala pred dátumom účinnosti výpovede, preto sa stanovuje, že poisťovateľ v týchto prípadoch nemá povinnosť poskytnúť poistné plnenie.

Dôkazné bremeno na preukázanie naplnenia podmienok na uplatnenie práva znáša poisťovateľ. Nakoľko uplatnenie práv poisťovateľa sa spája s poistnou udalosťou, je na posúdenie situácie dôležité, či mala okolnosť, ktorá je zdrojom zvýšeného poistného rizika, vplyv na poistnú udalosť. Ak zvýšenie rizika nemalo žiadny vplyv na vznik poistnej udalosti alebo na rozsah plnenia poisťovateľa, poisťovateľ bude mať povinnosť poskytnúť plnenie v súlade s dohodnutým obsahom poistnej zmluvy. Rovnaký záver platí pre situáciu, ak poistený síce nesplnil svoju oznamovaciu povinnosť riadne a včas, avšak poisťovateľ napriek neskorému oznámeniu zvýšeného poistného rizika neuplatnil svoje právo na zmenu alebo ukončenie poistenia. V týchto prípadoch sa vychádza z predpokladu, že poisťovateľ svojím nekonaním zvýšené poistné riziko akceptoval.

§ 1419

Zníženie poistného rizika

- (1) Ak bolo pre okolnosti zvýšeného poistného rizika v poistnej zmluve dohodnuté vyššie poistné alebo prísnejšie podmienky poistenia a ak sa poistné riziko v priebehu trvania poistenia podstatne zníži, vzniká poisťovateľovi povinnosť na žiadosť poistníka znížiť poistné alebo upraviť podmienky poistenia primerane k zníženiu poistného rizika. To isté platí, ak zaniknú okolnosti, ktoré viedli k zvýšeniu poistného rizika.
- (2) Ak do jedného mesiaca od dôjdenia žiadosti poistníka poisťovateľovi nedôjde k dohode o zmene poistnej zmluvy, poistník má právo poistenie vypovedať s osemennou výpovednou dobou. Ak poistník poistenie nevypovie do jedného mesiaca odo dňa, keď márne uplynula lehota podľa predchádzajúcej vety, jeho právo vypovedať poistenie zanikne.

Odôvodnenie:

Základným predpokladom pre uplatnenie práv poistníka, ktoré súvisia so znížením poistného rizika, je, že existovala okolnosť zvýšeného poistného rizika, pre ktorú boli v poistnej zmluve dohodnuté prísnejšie podmienky poistenia. Ak poistník už má s poisťovateľom dohodnuté najvýhodnejšie podmienky (základnú sadzbu poistného) a dôjde k dodatočnému zníženiu poistného rizika (napr. poistník inštaluje dodatočné zabezpečenie predmetu poistenia, nad rámec toho, čo je vyžadované poisťovateľom), nie sú s tým spojené práva poistníka na úpravu zmluvného vzťahu. Pre uplatnenie okolností, ktoré majú za následok podstatné zníženie poistného rizika, sa analogicky uplatnia podmienky platné pre zvýšenie poistného rizika. Ak sa teda zmenia okolnosti, ktoré nie sú uvedené v poistnej zmluve a na ktoré sa poisťovateľ pri uzavieraní poistenia ani nepýtal, ide o okolnosti, ktoré z pohľadu poisťovateľa nie sú významné pre posúdenie poistného rizika a ich zmena (hoci môže objektívne znamenať zníženie poistného rizika) sa nespája s právom poistníka požadovať úpravu zmluvného vzťahu. Ak dôjde k zníženiu poistného rizika, poistníkovi vzniká právo požiadať poisťovateľa o zodpovedajúcu úpravu podmienok poistenia. V praxi bude motivácia poistníka daná najmä v prípade, ak sa zmena podmienok prejaví v znížení poistného, nie sú však vylúčené iné úpravy zmluvného vzťahu (napríklad zvýšenie limitov poistného plnenia pre určité súbory vecí alebo pre určité typy poistných udalostí). Ak nedôjde k dohode o zmene poistnej zmluvy, poistník má právo poistenie vypovedať za rovnakých podmienok ako poisťovateľ pri zvýšení poistného rizika.

§ 1420

Obmedzenia použitia

- (1) V životnom poistení a v poistení choroby nemôže poisťovateľ využiť svoje práva pri zvýšení poistného rizika, ktoré je vyvolané okolnosťami, ktoré vznikajú nezávisle od vôle poisteného, ako sú najmä zmena veku alebo zdravotného stavu.
- (2) V životnom poistení a v poistení choroby práva poisťovateľa podľa **Chyba! Nenašiel sa žiaden zdroj odkazov.** a **Chyba! Nenašiel sa žiaden zdroj odkazov.**

zaniknú, ak ich poisťovateľ neuplatní do piatich rokov od vzniku okolnosti, ktorá mala za následok zvýšenie poistného rizika.

Odôvodnenie:

Pre životné poistenie a poistenie choroby sú navrhované určité výnimky, a to najmä s ohľadom na ich osobitnú povahu. V týchto prípadoch sa miera poistného rizika prirodzene mení s vekom poisteného a so zmenami zdravotného stavu poisteného, ku ktorým v priebehu trvania poistenia dochádza. Tieto zmeny by preto mali byť zahrnuté v kalkulácii poistného a na ich zmenu nie je možné vzťahovať ustanovenia o zmene poistného rizika. Ďalej sú v životnom poistení a v poistení choroby vylúčené zmeny v okolnostiach, ktoré síce môžu mať vplyv na zmenu poistného rizika, ale sú nezávislé na vôli poisteného. Na druhej strane, pripúšťa sa uplatnenie ustanovení o zmene poistného rizika v ostatných prípadoch, ktoré sú poisteným ovplyvniteľné. V konkrétnom prípade môže ísť o okolnosti, ktoré súvisia s rizikovosťou zamestnania poisteného, športovej a záujmovej činnosti poisteného alebo so životosprávou poisteného.

Z dôvodu právnej istoty na strane poisteného je po vzore nemeckej právnej úpravy (§ 158 nemeckého zákona o poistnej zmluve) v životnom poistení navrhované obmedzené právo poisťovateľa na uplatnenie jeho práv pri zvýšení poistného rizika na 5 rokov odo dňa, keď došlo k zvýšeniu poistného rizika. Rovnaký režim je navrhovaný aj na poistenie choroby.

§ 1421

Zmena bežného poistného

- (1) Ak je v poistnej zmluve dohodnuté, že poisťovateľ je oprávnený jednostranne zmeniť výšku bežného poistného, je poisťovateľ povinný novo určenú výšku poistného poistníkovi písomne oznámiť najneskôr desať týždňov pred začiatkom poistného obdobia, od ktorého sa má výška poistného zmeniť, inak je zmena neúčinná.
- (2) V životnom poistení a v poistení choroby nemožno dohodnúť právo poisťovateľa jednostranne upraviť výšku bežného poistného pre zmenu veku alebo zdravotného stavu.

Odôvodnenie:

Poisťovateľ má možnosť jednostranne zmeniť výšku bežného poistného iba v prípade, ak si túto možnosť dohodne v poistnej zmluve. Jednostranná zmena poistného je limitovaná v prípade životného poistenia a v prípade poistenia choroby, kde nemožno platne dohodnúť zmenu bežného poistného z dôvodu zmeny veku a zdravotného stavu. Tieto zmeny musia byť zakalkulované vo výške poistného. Zmenu poistného má poisťovateľ povinnosť oznámiť najneskôr 10 týždňov pred koncom poistného obdobia, čím sa zachováva lehota podľa § 11 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako aj lehota podľa § 800 ods. 1 OZ (v znení po prijatí zákona č. 213/2018 Z. z.). Ak poistník so zmenou poistného nesúhlasí, má možnosť poistenie ukončiť výpoveďou ku koncu poistného obdobia. Vytvára sa tak

štvrtýždňový časový priestor pre poistníka, aby zvážil, či má záujem o pokračovanie v poistení so zmeneným poistným, prípadne aby posúdil, aké má možnosti iného vyriešenia svojej poistnej potreby. Ak poisťovateľ lehotu ustanovenú na oznámenie nového poistného nedodrží, k zmene vo výške poistného nedôjde.

Ďalšie obmedzenia pre dohodu o jednostrannej zmene výšky bežného poistného vyplývajú zo všeobecnej úpravy o zrozumiteľnosti právnych úkonov, ako aj z osobitnej úpravy pre spotrebiteľské zmluvy (najmä úprava neprijateľných zmluvných podmienok).

§ 1422

Prerušenie poistenia

- (1) V poistnej zmluve možno dohodnúť podmienky, za ktorých je možné poistenie prerušiť a prerušené poistenie obnoviť. Poistenie, pri ktorom vzniká právo na odkupnú hodnotu, nie je možné prerušiť.
- (2) Za dobu prerušenia poistenia nemá poistník povinnosť platiť poistné a poisťovateľ nemá povinnosť poskytnúť poistné plnenie za udalosti vzniknuté v dobe prerušenia poistenia.
- (3) Ak nie je dohodnuté inak, poistná doba plynie aj počas prerušenia poistenia.
- (4) Ak nedôjde k obnoveniu poistenia do troch rokov od jeho prerušenia, poistenie uplynutím tejto doby zaniká.

Odôvodnenie:

Doterajšia právna úprava nepoznala možnosť prerušenia poistenia. V niektorých právnych poriadkoch je prerušenie poistenia obligatórnym následkom nezaplatenia poistného. Právna úprava zakotvuje iba rámcové pravidlá pre prerušenie poistenia. Je na zmluvných stranách, či si v poistnej zmluve dohodnú možnosť poistenie prerušiť a za akých podmienok. Obmedzenie je ustanovené iba pre poistenia s odkupnou hodnotou, kde by počas prerušenia poistenia dochádzalo k neistote ohľadom rezervotvornej zložky poistenia a pre niektoré poistné odvetvia (typicky životné poistenie spojené s investičným fondom) by mohlo dôjsť k situácii, že poistná zmluva by mala už iba charakter správy investície.

§ 1423

Právo na poistné plnenie

- (1) Ak zákon neustanovuje inak alebo ak nie je dohodnuté inak, osobou oprávnenou na poistné plnenie je poistený.
- (2) Právo na poistné plnenie vznikne okamihom poistnej udalosti, najskôr však uzavretím poistnej zmluvy.
- (3) V poistnej zmluve možno dohodnúť, že na vznik práva na poistné plnenie je nevyhnutné, aby následky vyvolané poistnou udalosťou trvali aspoň určitú dobu (karenčná doba).

- (4) V poisťnej zmluve možno pre určité udalosti dohodnúť čakaciu dobu, ktorá plynie od začiatku poistenia. Dohodnuté udalosti, ktoré vzniknú počas čakacej doby, nemajú za následok povinnosť poisťovateľa poskytnúť poisťné plnenie.
- (5) S výnimkou prípadov ustanovených v tomto zákone alebo v osobitnom predpise poisťovateľ nemá povinnosť plniť, ak poisťnú udalosť spôsobil úmyselne poisťník, poistený, osoba oprávnená na poisťné plnenie, alebo na podnet niektorého z nich iná osoba.

Odôvodnenie:

V súlade s doterajšou úpravou sa právo na poisťné plnenie prioritne ponecháva poistenému, v rámci zmluvnej voľnosti sa však ponecháva možnosť odlišnej úpravy.

Z doterajšej právnej úpravy sa preberá určenie vzniku práva na plnenie (§ 797 ods. 2 OZ), avšak s ohľadom na možnosť dohodnutia spätného začiatku poistenia sa právo na plnenie ohraničuje uzavretím poisťnej zmluvy.

Zároveň sa výslovne umožňuje zmluvným stranám dohodnúť si tzv. karenčnú dobu, teda naviazať povinnosť poisťovateľa poskytnúť poisťné plnenie na určité trvanie následkov poisťnej udalosti. Svojou povahou je karenčná doba forma časovej spoluúčasti, prostredníctvom ktorej poistený po vzniku poisťnej udalosti v prvej fáze sám znáša jej následky a povinnosť poisťovateľa pristupuje až neskôr. V praxi sa karenčná doba používa napríklad v prípade poistenia pre prípad pracovnej neschopnosti alebo poistenia pre prípad hospitalizácie, kde povinnosť poisťovateľa poskytnúť poisťné plnenie nastupuje vtedy, ak pracovná neschopnosť alebo hospitalizácia trvá po zmluvne dohodnutú dobu. Nie je však vylúčená ani v iných poisteniach (napr. poistenie prerušenia prevádzky).

Okrem karenčnej doby sa umožňuje v poisťnej zmluve dohodnúť tzv. čakaciu dobu. Na rozdiel od karenčnej doby sa čakacia doba nespája s poisťnou udalosťou, ale so začiatkom poistenia. Slúži na zníženie rizika špekulatívneho uzavretia poisťnej zmluvy v čase, keď už poisťník má vedomosť o budúcej poisťnej udalosti, a teda jej prvok náhodnosti už nie je spoločný pre obidve zmluvné strany, ale iba pre poisťovateľa. Právna úprava následne pri vybraných typoch poistenia obsahuje iba donucujúce ustanovenia, ktoré limitujú najdlhšiu možnú dĺžku čakacej doby. Preberá sa tak prístup, ktorý je bežný v okolitých právnych úpravách (Česká republika, Rakúsko, Nemecko alebo Maďarsko).

V nadväznosti na základnú vlastnosť poisťnej udalosti, ktorá spočíva v jej náhodnosti, sa vylučuje povinnosť poisťovateľa poskytnúť poisťné plnenie v prípadoch, ak bola udalosť spôsobená úmyselným konaním poisťníka, poisteného, osoby oprávnenej na poisťné plnenie, alebo inou osobu na podnet niektorej z týchto vymenovaných osôb. Zákon zároveň umožňuje odkloniť sa od tohto pravidla v osobitných predpisoch. Odôvodnené to môže byť najmä v povinných zmluvných poisteniach zodpovednosti za škodu, kde je prioritnou požiadavkou zabezpečenie náhrady škody poškodeným osobám. Ďalšia výnimka je ustanovená pre poistenie pre prípad smrti v § 1457 (osobitné prípady).

§ 1424

Vinkulácia poistného plnenia

- (1) Osoba oprávnená na poistné plnenie môže prikázať poisťovateľovi, aby v prípade poistnej udalosti vyplatil poistné plnenie určenej osobe (vinkulačnému veriteľovi); poisťovateľ je týmto príkazom viazaný, iba ak príkaz potvrdí. Ak je povinnosť poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie viazaná na smrť poisteného, právo podľa predchádzajúcej vety má poistník so súhlasom poisteného, ak poistník a poistený sú odlišné osoby.
- (2) Ak poisťovateľ príkaz potvrdí, je povinný vyplatiť poistné plnenie vinkulačnému veriteľovi v rozsahu uvedenom v príkaze, vinkulačný veriteľ však nemá právo na poistné plnenie voči poisťovateľovi. V rozsahu, v akom poisťovateľ vyplatí poistné plnenie vinkulačnému veriteľovi, zaniká jeho záväzok voči osobe oprávnenej na poistné plnenie.
- (3) Odvolanie príkazu má voči poisťovateľovi účinky v rozsahu nesplatenej pohľadávky, ktorá je vinkuláciou zabezpečená, iba so súhlasom vinkulačného veriteľa.
- (4) Ustanovenie § 151mc má prednosť pred príkazom podľa odseku 1.

Odôvodnenie:

Vinkulácia poistného plnenia je veľmi často používaným zabezpečovacím prostriedkom, ktorý je v súvislosti s poistením využívaný, avšak doteraz nemal výslovnú právnu úpravu. Nedostatok právnej úpravy spôsobuje výrazné problémy v aplikačnej praxi, ktoré sa prejavujú najmä nejednotnosťou rozhodovacej činnosti súdov a nedostatočnou právnou istotou v tom, komu patrí právo na plnenie a aké právne účinky vinkulácia vyvoláva. Z uvedeného dôvodu sa zavádza rámcová úprava vinkulácie. V mnohom vzťahy vyplývajúce z vinkulácie pripomínajú poukážku, zároveň sú tu však typické rozdiely, ktoré sa v prípade poukážky nevyskytujú. Vinkulácia v prvom rade slúži ako zabezpečovací prostriedok, teda sa vystavuje v čase, keď poisťovateľ nemá dlh voči osobe oprávnenej na poistné plnenie (keďže poistná udalosť ešte nenastala) a zároveň veriteľ nemá záujem na plnení poisťovateľa (keďže spravidla nemá splatnú pohľadávku voči osobe oprávnenej na poistné plnenie, ktorú by mohol uspokojiť z plnenia poisťovateľa). Vinkulácia teda predstavuje iba príkaz poisťovateľovi (odvolateľný iba so súhlasom veriteľa), aby poisťovateľ v prípade poistnej udalosti vyplatil poistné plnenie veriteľovi. V odseku 3 je upravená podmienka, že ak vinkulácia slúži na zabezpečenie pohľadávky veriteľa, jeho súhlas v prípade odvolania vinkulácie je potrebný len v rozsahu zostávajúcej výšky pohľadávky. Nie je dôvod na to, aby vinkulačný veriteľ svojím súhlasom obmedzoval vyplatenie poistného plnenia oprávnenej osobe v celom rozsahu, ak časť jeho pohľadávky zabezpečená vinkuláciou už bola medzičasom uhradená. Nemení sa osoba oprávnená na poistné plnenie, plnenie veriteľovi (podobne ako pri poukážke) má solučné účinky, teda v rozsahu, v akom poisťovateľ plní veriteľovi, sa zbaví svojho záväzku voči osobe oprávnenej na poistné plnenie. Keďže vinkulácia poistného plnenia je určitou dispozíciou s budúcim možným právom na poistné plnenie (pričom v čase zriadenia vinkulácie nie je zrejmé, či poistná udalosť nastane), môže

príkaz poisťovateľovi zadať iba osoba, ktorej v prípade poistnej udalosti vznikne právo na plnenie. Jedinú výnimku z tohto pravidla predstavuje poistenie pre prípad smrti, kde je pozícia oprávnenej osoby veľmi neistá, a preto sa právo disponovať do času vzniku poistnej udalosti prenecháva poistníkovi (so súhlasom poisteného, ak nie je zároveň poistníkom). Na druhej strane, keďže vinkulácia má slúžiť na zabezpečenie práv veriteľa, odvolanie príkazu je možné iba so súhlasom veriteľa. V určitých prípadoch tiež môže dôjsť v priebehu poistenia k tomu, že k predmetu poistenia sa zriadi záložné právo. V týchto prípadoch má poisťovateľ v zmysle § 151mc OZ zákonnú povinnosť vyplatiť poistné plnenie priamo záložnému veriteľovi. Nakoľko ide o zákonnú povinnosť, ktorá má prednosť pred právom osoby oprávnenej na poistné plnenie, v týchto prípadoch právna úprava zachováva prednosť práva záložného veriteľa aj v prípade vinkulácie.

§ 1425

Poistná udalosť

- (1) Osoba oprávnená na poistné plnenie je povinná poisťovateľovi oznámiť, že nastala poistná udalosť bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o nej dozvie, dať pravdivé vysvetlenie o jej vzniku a rozsahu jej následkov, oznámiť akékoľvek viacnásobné poistenie, predložiť doklady vyžiadané poisťovateľom a postupovať spôsobom dohodnutým v poistnej zmluve. Poistnú udalosť môže oznámiť aj iná osoba, ak má na tom právny záujem.
- (2) Poistník, poistený a osoba oprávnená na poistné plnenie poskytnú poisťovateľovi súčinnosť pri prešetrovaní poistnej udalosti splnením dôvodných požiadaviek poisťovateľa, najmä s ohľadom na:
 - a) údaje o príčinách a následkoch poistnej udalosti,
 - b) listinné alebo iné dôkazy o poistnej udalosti,
 - c) umožnenie prístupu k poistenej veci a na miesto, kde došlo k poistnej udalosti.
- (3) Poisťovateľ je povinný najneskôr do troch mesiacov od oznámenia podľa odseku 1 ukončiť prešetrovanie nahlásenej udalosti a oznámiť jeho výsledky osobe, ktorá uplatnila právo na poistné plnenie. V oznámení poisťovateľ uvedie a vysvetlí dôvody neplnenia alebo zníženia poistného plnenia, ak k takému úkonu pristúpil. Dôvody neplnenia alebo zníženia poistného plnenia je možné dodatočne meniť iba z príčin, ktoré nie sú na strane poisťovateľa.
- (4) Lehota podľa odseku 3 sa primerane predĺži, ak poisťovateľ nemôže ukončiť prešetrovanie poistnej udalosti z dôvodov, ktoré nie sú na jeho strane. Pred uplynutím lehoty podľa odseku 3 je poisťovateľ povinný osobe, ktorá uplatnila právo na poistné plnenie, oznámiť dôvody, pre ktoré nie je možné prešetrovanie ukončiť v lehote podľa odseku 3.
- (5) Ak poisťovateľ nemôže prešetrovanie ukončiť do jedného mesiaca po tom, čo bola poisťovateľovi poistná udalosť oznámená podľa odseku 1 a prešetrovaním je preukázané, že poisťovateľovi vznikla povinnosť plniť, je poisťovateľ povinný

- poskytnúť osobe oprávnenej na poistné plnenie na jej žiadosť primeraný preddavok.
- (6) Poistné plnenie je splatné do pätnástich dní od skončenia prešetrovania poistnej udalosti poisťovateľom, najneskôr však do pätnástich dní od uplynutia lehoty podľa odseku 3; ak však ide o prípad podľa odseku 4, poistné plnenie je splatné do 15 dní od uplynutia dňa, kedy poisťovateľ pri vynaložení náležitej starostlivosti a s ohľadom na okolnosti prípadu mohol prešetrovanie poistnej udalosti ukončiť.
- (7) Poisťovateľ má právo od poistného plnenia odpočítať splatné poistné a iné splatné pohľadávky z poistenia; to neplatí, ak ide o poistné plnenie z poistenia zodpovednosti za škodu, z povinného zmluvného poistenia alebo z poistenia záruky podľa § 1475 ods. 4.
- (8) Ak poistník, poistený alebo osoba oprávnená na poistné plnenie vyvolá porušením svojich povinností podľa odsekov 1 a 2 zvýšenie nákladov na prešetrovanie poistnej udalosti, poisťovateľ má voči nemu právo na ich náhradu.

Odôvodnenie:

Odsek 1:

Preberajú sa povinnosti osoby oprávnenej na poistnom plnení podľa doterajšej úpravy (§ 799 ods. 2 OZ). Výslovne sa umožňuje podať oznámenie o poistnej udalosti aj tretej osobe, ktorá má na oznámení právny záujem s tým, že také oznámenie bude mať za následok povinnosť poisťovateľa vykonať prešetrovanie nahlásenej udalosti. V konkrétnom prípade môže ísť napríklad o záložného veriteľa alebo poškodeného.

Odseky 2 a 3:

Po novom sa upravujú povinnosti týkajúce sa poisťovateľa pri prešetrovaní poistnej udalosti. Keďže doteraz sa aplikovali rôzne prístupy podľa Občianskeho zákonníka a podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nová úprava sa viac prispôsobuje úprave obsiahnutej v zákone č. 381/2001 Z. z., túto však spresňuje. Stanovuje sa výslovná povinnosť poisťovateľa ukončiť prešetrovanie poistnej udalosti najneskôr do 3 mesiacov od oznámenia poistnej udalosti. Na jednej strane má mať poisťovateľ dostatočne primeranú dobu na prešetrenie nároku oprávnenej osoby, na druhej strane však nemôže bezdôvodne oddŕaľovať poskytnutie poistného plnenia, ak sú nárok ako aj jeho výška riadne preukázané zo strany osoby oprávnenej na poistné plnenie.

Z poznatkov NBS získaných výkonom dohľadu nad poisťovňami vyplýva, že niektorí poisťovatelia bezdôvodne a neúmerne predlžujú lehotu na vyplatenie poistného plnenia oprávneným osobám aj v prípadoch, keď majú všetky podklady potrebné na zistenie rozsahu ich povinnosti plniť. Tým sa dočasne bezdôvodne obohacujú na úkor svojich klientov. Vzhľadom na to je nevyhnutné, a to v záujme poistených osôb, určiť, resp. časovo ohraničiť obdobie, v ktorom má poisťovateľ povinnosť uskutočniť a ukončiť prešetrovanie potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti plniť. Navrhovaná úprava má smerovať k tomu, aby poisťovateľ aktívne pristupoval k zisteniu skutočného stavu

a okolností poistnej udalosti v súčinnosti s oprávnenou osobou a tretími osobami. Aktívny prístup oprávnenej osoby, prípadne tretích osôb, je zabezpečený povinnosťami týchto osôb uvedenými v odsekoch 1 a 2 tohto ustanovenia. Porušenie týchto povinností je osobitne sankcionované v odseku 8 (poisťovateľovi vzniká právo na náhradu zvýšených nákladov na prešetrovanie poistnej udalosti); v prípade vedomého porušenia povinností stanovených o. i. zákonom zo strany poistníka a poisteného je upravená aj všeobecná sankcia **§ 1426 ods. 2 OZ (povinnosti poistníka a poisteného)** vo vzťahu k prešetrovaniu poistnej udalosti a plneniu z nej. Nepriamo môže byť osoba oprávnená na poistné plnenie sankcionovaná za neposkytnutie súčinnosti aj tým, že sa predĺži lehota na ukončenie prešetrovania (odsek 4). V zložitejších prípadoch zákon počíta s primeraným predĺžením lehoty na prešetrovanie poistnej udalosti. Primeranosť sa má posudzovať s ohľadom na zložitosť poistnej udalosti ako aj s ohľadom na súčinnosť oprávnenej osoby. K primeranému predĺženiu prešetrovania poistnej udalosti však môže dôjsť iba z dôvodov, ktoré nie sú na strane poisťovateľa (takým môže byť aj neposkytnutie súčinnosti zo strany povinných osôb).

Aktívny prístup poisťovateľa k zisteniu skutočného stavu a okolností poistnej udalosti je zabezpečený odsekom 4.

Spresňujú sa povinnosti poisťovateľa v prípade, ak pristúpi k zníženiu plnenia alebo ak poistné plnenie neposkytne. Poisťovateľ má povinnosť nielen uviesť dôvody neplnenia alebo zníženia poistného plnenia, ale tieto dôvody aj vysvetliť, aby bolo osobe oprávnenej na poistné plnenie zrejmé, čím došlo k naplneniu predpokladov. V súvislosti s dôvodmi na zamietnutie, resp. zníženie poistného plnenia je možnosť ich dodatočnej zmeny zo strany poisťovateľa obmedzená iba na príčiny, ktoré sú mimo neho. Účelom tohto obmedzenia je, aby poisťovatelia uvádzali konkrétne a rozhodujúce dôvody pre zamietnutie alebo zníženie poistného plnenia na základe riadne zisteného stavu, ktorý mohli zistiť pri vynaložení odbornej starostlivosti.

Odsek 4:

Zavádza sa výnimka z povinnosti ukončiť prešetrovanie poistnej udalosti v lehote podľa odseku 3. Dôvodom je, že v praxi môže dochádzať k refazeniu dôvodov, ktoré zakladajú prekážku na ukončenie vyšetrovania poistnej udalosti, najmä v prípade väčších a zložitejších poistných udalostí. Napríklad: poisťovateľ rieši rozsiahle poškodenie budovy, ku ktorej došlo v dôsledku požiaru, v rámci prešetrovania poistnej udalosti si vyžiada správu orgánu, ktorý vyšetroje príčinu požiaru. Nakoľko dodanie správy mešká, poisťovateľ oznámi poistenému, že nemôže ukončiť prešetrovanie poistnej udalosti v lehote 3 mesiacov. Následne poisťovateľ požadovanú správu získa a z nej vyplynie, že požiar sa rozšíril od komína budovy. Poisťovateľ si preto vyžiada od poisteného poslednú revíziu správu komína s cieľom zistiť, či nedošlo k porušeniu protipožiarnych predpisov, čo však zakladá nový dôvod, pre ktorý nemožno prešetrovanie poistnej udalosti ukončiť. S cieľom zabezpečiť potrebnú mieru transparentnosti je však podobne ako podľa § 11 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom

zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov vyžadované, aby poisťovateľ oznámil osobe, ktorá uplatnila právo na poistné plnenie, dôvody, pre ktoré nie je možné prešetrovanie ukončiť.

Odseky 5 a 6:

Zachováva sa možnosť požiadať poisťovateľa o preddavok na poistné plnenie (§ 797 ods. 3 OZ), spresňuje sa však, že musí byť preukázané, že naozaj ide o poistnú udalosť a poisťovateľovi vznikla povinnosť poskytnúť poistné plnenie. Preddavok musí byť primeraný, teda má zodpovedať výsledkom prešetrovania a rozsahu, v ktorom bol nárok na poistné plnenie už preukázaný.

Odstraňuje sa právne vákuum v oblasti ustanovenia lehoty na prešetrovanie poistnej udalosti a ustanovenia omeškania poisťovateľa. Zachováva sa doterajšia splatnosť poistného plnenia naviazaná na skutočné ukončenie prešetrovania poistnej udalosti.

Toto ustanovenie má chrániť poisťovateľa pred tým, aby nemusel platiť úroky z omeškania v tom prípade, ak je nárok oprávnenej osoby na poistné plnenie dôvodný a jeho dôvodnosť je zistená v komunikácii, ktorú predpokladá odsek 3. Ak poisťovateľ bude postupovať tak, že osobe oprávnenej na poistné plnenie vyplatí jej dôvodne uplatnené nároky v lehote maximálne 3 mesiace (odsek 3) a 15 dní (odsek 6) od ich uplatnenia oprávnenou osobou, za túto dobu nevznikne nárok na zaplatenie úroku z omeškania z jej dôvodného nároku, keďže v tomto období poisťovateľ nebude v omeškaní, keďže bude vykonávať svoje oprávnenia podľa odseku 3 a 6 tohto ustanovenia. Súčasne má chrániť osobu oprávnenú na poistné plnenie pred odkladaním okamihu plnenia a tým znižovaním reálnej hodnoty poistného plnenia, ak je dohodnuté v peniazoch (keďže hodnota peňazí postupom času neustále klesá).

S cieľom odstránenia existujúcej legislatívnej medzery sa rámcovo vymedzuje splatnosť poistného plnenia aj pre prípady, ak nie je možné ukončiť prešetrovanie poistnej udalosti v základnej zákonnej lehote. V týchto prípadoch sa splatnosť poistného plnenia a teda aj omeškanie na strane poisťovateľa určovať s ohľadom na okolnosti konkrétneho prípadu a so zohľadnením požiadavky náležitej starostlivosti. Inšpiráciou je ustanovenie § 817 poľského Občianskeho zákonníka.

Odseky 7 a 8:

Keďže v mnohých prípadoch sa stáva, že poistník nie je rovnaký ako osoba oprávnená na poistné plnenie, dopĺňa sa výslovná možnosť poisťovateľa odpočítat od poistného plnenia splatné poistné a iné pohľadávky z poistenia. Obdobné oprávnenie poisťovateľa možno nájsť aj v mnohých zahraničných právnych úpravách (napr. § 2787 českého Občianskeho zákonníka, § 35 nemeckého zákona o poistnej zmluve, § 35b rakúskeho zákona o poistnej zmluve, článok 7:935 holandského Občianskeho zákonníka). Výnimky sú zavedené pre vybrané typy poistení, kde vzhľadom na osobitné postavenie príjemcu poistného plnenia nie je odôvodnené, aby bolo poistné plnenie znížené.

§ 1426

Povinnosti poistníka a poisteného

- (1) Poistník a poistený sú povinní dodržiavať povinnosti, ktoré sú dohodnuté alebo zákonom ustanovené.
- (2) Ak malo vedomé porušenie povinností uvedených v odseku 1 podstatný vplyv na vznik poistnej udalosti alebo zväčšenie rozsahu jej následkov, má poisťovateľ právo poistné plnenie znížiť primerane podľa toho, aký vplyv malo porušenie na rozsah jeho povinnosti plniť.
- (3) Ak sa poisťovateľ o porušení povinnosti, ktoré zakladá právo znížiť poistné plnenie, dozvie po vyplatení poistného plnenia, má právo požadovať vrátenie časti poistného plnenia, o ktorú by bol oprávnený poistné plnenie znížiť.

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšia úprava § 799 ods. 1 a 3 OZ.. Ak poistník či poistený vedome porušia povinnosti dohodnuté v poistnej zmluve alebo stanové zákon a tieto budú mať podstaty vplyv na priebeh poistnej udalosti, bude to mať automaticky dopad aj na zväčšenie rozsahu jej následkov.

K odseku 3: Oprávnenie poisťovateľa znížiť poistné plnenie je viazané na vznik poistnej udalosti a realizuje sa ako výsledok prešetrovania na strane poisťovateľa. Z povahy tohto oprávnenia vyplýva, že po vyplatení poistného plnenia už nie je možné dodatočne znížiť poistné plnenie. V aplikačnej praxi vznikajú prípady, kedy sa poisťovateľ až dodatočne (t.j. po ukončení prešetrovania poistnej udalosti) dozvie o dôvodoch, ktoré ho oprávňujú na uplatnenie zníženia poistného plnenia. Keďže o dôvodoch zníženia poistného plnenia sa v týchto prípadoch poisťovateľ dozvie dodatočne, nemožno nevyužitie práva na zníženie plnenia považovať za vzdanie sa práva zo strany poisťovateľa. Vyplatené poistné plnenie však nemožno považovať ani za plnenie prijaté bez právneho dôvodu. S cieľom odstrániť túto disproporciu sa navrhuje oprávnenie poisťovateľa dodatočne požadovať vrátenie časti poistného plnenia, ktoré zodpovedá zníženiu poistného plnenia, ktoré by za iných okolností mohol uplatniť.

§ 1427

Uplynutie poistnej doby

Poistenie zaniká uplynutím dohodnutej poistnej doby.

Odôvodnenie:

Zakotvuje sa základné pravidlo, že poistenie zaniká uplynutím doby, na ktorú bolo dohodnuté. Poistenie pokrýva iba udalosti vzniknuté počas poistnej doby, preto povinnosť poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie je viazaná iba k týmto udalostiam;

rovnako má poisťovateľ právo na poistné iba za dobu do zániku poistenia (§ 1416) (poistné).

§ 1428

Nemožnosť poistnej udalosti

- (1) Poistenie zanikne aj zničením poisteného majetku alebo tým, že inak odpadla možnosť, že nastane poistná udalosť.
- (2) Nájdenie majetku, ktorý bol odcudzený alebo stratený v súvislosti s poistnou udalosťou, v dôsledku ktorej došlo k zániku poistenia, nespôsobuje obnovu poistenia.

Odôvodnenie:

Poistenie sa nevyhnutne spája s povinnosťou poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie v prípade dohodnutej poistnej udalosti. Ak teda dôjde k zániku možnosti, že poistná udalosť nastane, poistenie zanikne. K zániku môže dôjsť zánikom predmetu poistenia (napr. zničením poisteného motorového vozidla), smrťou poisteného alebo trvalým zánikom poistného rizika. Významovo sa preberá ustanovenie, ktoré bolo v minulosti súčasťou vyhlášky č. 13/1983 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie majetku.

V tejto súvislosti sa tiež upravujú prípady, ak po poistnej udalosti, ktorá mala za následok zánik poistenia, dôjde k nájdeniu odcudzeného alebo strateného poisteného majetku. Keďže k nájdeniu môže dôjsť so značným časovým odstupom od poistnej udalosti, z dôvodu právnej istoty sa zakotvuje pravidlo, že poistenie sa neobnovuje. V prípade záujmu o poistenie môže poistník nájdený majetok opätovne poistiť.

§ 1429

Nezaplatenie poistného

- (1) Poistenie zanikne, ak poistné nebolo zaplatené do troch mesiacov od jeho splatnosti; to isté platí, ak bola zaplatená len časť poistného. Túto lehotu možno dohodou predĺžiť počas jej plynutia.
- (2) Poisťovateľ je povinný poistníka najneskôr 14 dní pred uplynutím lehoty podľa odseku 1 upozorniť, že splatné poistné nebolo uhradené a oznámiť mu dátum, ku ktorému poistenie zanikne, ak poistné nebude zaplatené.
- (3) Poisťovateľ je povinný informovať poistníka o zániku poistenia bez zbytočného odkladu po zániku poistenia.

Odôvodnenie:

Aktuálne sa v oblasti poistenia uplatňujú dva rôzne prístupy k zániku poistenia pre nezaplatenie poistného. Všeobecná úprava obsiahnutá v § 801 OZ predpokladá, že poistenie zanikne pre nezaplatenie prvého poistného alebo jednorazového poistného márnym uplynutím troch mesiacov od splatnosti poistného. Pre všetky ostatné prípady sa vyžaduje zaslanie tzv. kvalifikovanej výzvy zo strany poisťovateľa. Osobitná úprava obsiahnutá v § 9 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov predpokladá, že poistenie zanikne uplynutím jedného

mesiaca od splatnosti poistného a systém kvalifikovaných výziev neupravuje. Právny režim sa prijatím zákona č. 213/2018 Z. z. ešte skomplikoval o riešenie situácií, ak poisťovateľ nedoručil poistníkovi výzvu na zaplatenie poistného do jedného mesiaca od splatnosti následného poistného.

V tomto smere je aktuálna právna úprava príliš komplikovaná a pre poistníka nečitateľná. Otázka požiadavky zasielania tzv. kvalifikovanej výzvy nadmerne administratívne zaťažuje poisťovateľov aj poistníkov. Z tohto dôvodu sa nová úprava zjednodušuje. Bez ohľadu na to, či bolo v poistnej zmluve dohodnuté jednorazové alebo bežné poistné a bez ohľadu na to, či ide o platenie poistného pre prvé poistné obdobie alebo ďalšie poistné obdobia, sa ustanovujú rovnaké pravidlá pre zánik poistenia pre nezaplatenie poistného. Poistenie zanikne uplynutím troch mesiacov od splatnosti poistného. Táto doba reflektuje aktuálnu trhovú prax zo strany poistníkov aj poisťovateľov. Poisťovateľ je povinný vyzvať poistníka na úhradu dlžného poistného.

§ 1430

Výpoveď ku koncu poistného obdobia

- (1) Poistenie má právo každá zmluvná strana vypovedať ku koncu poistného obdobia.
- (2) Lehota na podanie výpovede sa končí šesť týždňov pred koncom poistného obdobia.
- (3) Ak výpoveď dôjde druhej zmluvnej strane neskôr ako šesť týždňov pred koncom poistného obdobia, zaniká poistenie ku koncu najbližšieho poistného obdobia, pre ktoré je splnená lehota podľa odseku 2.
- (4) Poisťovateľ nemá právo podľa odseku 1 vypovedať životné poistenie a poistenie choroby.

Odôvodnenie:

S určitými formulačnými úpravami sa zachováva doterajšia úprava obsiahnutá v § 800 ods. 1 a 3 OZ. Každá zo zmluvných strán má možnosť poistenie vypovedať ku koncu poistného obdobia.

Po vzore českej úpravy (§ 2807 českého Občianskeho zákonníka) sa upravuje riešenie situácie, ak pre výpoveď nebude dodržaná lehota na podanie výpovede. V týchto prípadoch sa výpoveď bude považovať za platnú, ale účinky výpovede nastanú až ku koncu toho poistného obdobia, pre ktoré bude dodržaná lehota na podanie výpovede.

S ohľadom na zmenu klasifikácie typov poistenia sa mení zákaz výpovede pre poisťovateľa. Doterajšia právna úprava vychádzala z troch poistných druhov, z ktorých jedným bolo poistenie osôb. V nadväznosti na väčšie zosúladenie súkromnoprávnej úpravy s európskou klasifikáciou poistných odvetví podľa smernice Solventnosť II (2009/138/ES) sa upúšťa od poistenia osôb ako od osobitného pomenovania určitej skupiny poistení. V minulosti poistné produkty poistenia osôb upravovala vyhláška č. 49/1964 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie osôb, ktorá rozoznávala nasledovné druhy poistenia osôb: poistenie pre prípad smrti, poistenie pre prípad dožitia, poistenie pre prípad smrti alebo dožitia a poistenie pre prípad úrazu. V nadväznosti na túto klasifikáciu právna úprava zakazovala vypovedať poisťovateľovi

poistenie osôb s výnimkou poistenia pre prípad úrazu. Keďže prvé tri vymenované prípady v rámci nového členenia spadajú pod životné poistenie, zákaz výpovede pre poisťovateľa sa spája výlučne so životným poistením. Logika pôvodnej koncepcie teda zostáva zachovaná.

Po novom sa upravujú pravidlá výpovede pre poistenie choroby, ktoré v doterajšej úprave nemalo svoje miesto, najmä z historických dôvodov, keďže taký produkt v minulosti nebol potrebný ani žiadúci. V poistení pre prípad choroby sa z dôvodu ochrany poisteného zavádza zákaz výpovede pre poisťovateľa, ktorý tak nebude mať všeobecné právo na vypovedanie poistenia choroby.

§ 1431

Výpoveď po uzavretí poisťnej zmluvy

Ak to je dohodnuté, každá zmluvná strana má právo poistenie vypovedať s osemennou výpovednou dobou do dvoch mesiacov po uzavretí poisťnej zmluvy.

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšie ustanovenie § 800 ods. 2 OZ s formulačnými a terminologickými úpravami.

§ 1432

Výpoveď po poisťnej udalosti

- (1) Ak nie je dohodnuté inak, každá zmluvná strana má právo poistenie vypovedať s mesačnou výpovednou dobou do troch mesiacov od dôjdenia oznámenia poisťnej udalosti podľa § 1425 ods. 1 (poisťná udalosť) poisťovateľovi.
- (2) Poisťovateľ nemá právo vypovedať podľa odseku 1 životné poistenie a poistenie choroby, s výnimkou poistenia pre prípad pracovnej neschopnosti a poistenia nákladov na zdravotnú starostlivosť.

Odôvodnenie:

Opätovne sa do zákonnej úpravy zakotvuje možnosť vypovedať poistenie po poisťnej udalosti (v minulosti napr. § 61 zákona č. 145/1934 Sb. o poisťné smlouvě). Právo na výpoveď po poisťnej udalosti je aj dnes upravené v rôznych podobách v zahraničných úpravách (napr. § 2805 českého Občianskeho zákonníka alebo § 92 nemeckého zákona o poisťnej zmluve). Právom na vypovedanie po poisťnej udalosti sa umožňuje reagovať obidvom zmluvným stranám na skúsenosť s likvidáciou poisťnej udalosti. Na rozdiel od výpovede ku koncu poisťného obdobia, kde z povahy poisťného obdobia vyplýva, že tento druh výpovede majú zmluvné strany k dispozícii iba v prípade, ak ide o poistenie s bežným poisťným, výpoveď po poisťnej udalosti je k dispozícii zmluvným stranám aj v prípade zmlúv s jednorazovým poisťným, kde za iných okolností nie je možný zmluvný vzťah predčasne ukončiť.

Možnosť vypovedať poistenie je naviazaná na oznámenie poisťnej udalosti poisťovateľovi a pre obidve zmluvné strany sú podmienky výpovede nastavené rovnako. Trojmesačná lehota na podanie výpovede je zosúladená s povinnosťou poisťovateľa ukončiť prešetrovanie poisťnej udalosti do troch mesiacov od oznámenia.

Poistníkovi tak umožňuje reagovať na výsledok prešetrovania poistnej udalosti alebo na situáciu, ak poisťovateľ v zákonnej lehote prešetrovanie neukončí. Poisťovateľovi na druhej strane umožňuje právo na výpoveď reagovať na spoluprácu a súčinnosť zo strany poisteného pri prešetrovaní nahlásenej udalosti.

Obmedzenia práva na výpoveď pre poisťovateľa sú nastavené pre životné poistenie a pre poistenie choroby. Dôvodom obmedzenia výpovede pre životné poistenie je skutočnosť, že s rastúcim vekom prirodzene rastie pravdepodobnosť vzniku poistnej udalosti a preto je má byť tento nárast zahrnutý v kalkulácii poistného na celú dohodnutú poistnú dobu. Obdobné charakteristiky možno sčasti pozorovať aj v rámci poistenia choroby. Navrhuje sa preto vo všeobecnosti rozšíriť zákaz výpovede aj pre poistenie choroby, s výnimkou poistenia pre prípad pracovnej neschopnosti a poistenia nákladov na zdravotnú starostlivosť. Tento prístup znamená, že poistenie pre tzv. „veľké riziká“, t.j. poistenie kritických chorôb, poistenie pre prípad invalidity alebo do budúcnosti poistenie dlhodobej starostlivosti nie je možné vypovedať, a to ani ku koncu poistného obdobia a ani po poistnej udalosti. Výnimka sa zavádza pre poistenia, ktoré zvyknú mať povahu škodového poistenia, a to poistenie pracovnej neschopnosti a poistenie nákladov na zdravotnú starostlivosť. V prípade poistenia pracovnej neschopnosti ide o poistenie, ktoré pokrýva pokles príjmu spôsobený pracovnou neschopnosťou a slúži ako doplnkový zdroj príjmu popri dávkach poskytovaných z nemocenského poistenia. V prípade poistenia nákladov na zdravotnú starostlivosť ide o náklady spojené s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, ktoré nie sú uhrádzané z verejného zdravotného poistenia (typicky v zahraničí ako súčasť produktov cestovného poistenia).

§ 1433

Výpoveď poistníka

Poistník má právo poistenie vypovedať s mesačnou výpovednou dobou

- a) do dvoch mesiacov od dňodenia oznámenia o prevode poistného kmeňa alebo jeho časti podľa osobitného predpisu (odkaz na zákon č. 39/2015 Z. z.),
- b) do dvoch mesiacov odo dňa zverejnenia oznámenia o odňatí povolenia na výkon poisťovacej činnosti poisťovateľa,
- c) ak ide o poistenie s jednorazovo plateným poistným, pri ktorom má poistník právo na vyplatenie odkupnej hodnoty.

Odôvodnenie:

Zavádzajú sa nové oprávnenia pre poistníka vypovedať poistenie pri splnení špecifických predpokladov. V prvom prípade ide o potrebu reagovať na situáciu, ak dôjde k prevodu poistného kmeňa v súlade s ustanoveniami zákona o poisťovníctve. Hoci prevod kmeňa nemá za následok zmenu zmluvných podmienok poistenia, zmena v osobe poisťovateľa môže mať za následok záujem poistníka na ukončení poistenia. Nakoľko bežnú výpoveď ku koncu poistného obdobia je možné využiť iba pre poistenie s bežným poistným, pri poistných zmluvách s jednorazovým poistným by poistník nemal možnosť poistenie vypovedať. Aby pre túto špecifickú situáciu boli vytvorené

rovnaké podmienky pre všetky uzavreté poistenia, zakotvuje sa osobitné právo poistníka bez ohľadu na parametre uzavretej poistnej zmluvy. Z dôvodu právnej istoty na strane poisťovateľa, ktorý prevezme poistný kmeň, je však potrebné časovo obmedziť právo na výpoveď, preto právo zanikne, ak nebude využité do dvoch mesiacov od prevodu poistného kmeňa.

V druhom prípade ide o mimoriadnu situáciu, ak bude poisťovateľovi odňaté povolenie na výkon poisťovacej činnosti.

Tretiu skupinu prípadov predstavujú poistné zmluvy s jednorazovým poistným, pri ktorých vzniká právo na odkupnú hodnotu. Ide o tzv. rezervotvorné poistenia, kde sa počas trvania poistenia vytvára určitá kapitálová hodnota. Keďže v prípade poistných zmlúv s jednorazovým poistným nemá poistník k dispozícii právo na výpoveď ku koncu poistného obdobia a zároveň môže mať legitímny záujem na predčasnom ukončení poistenia s cieľom získať vytvorenú odkupnú hodnotu, zavádza sa osobitné zákonné právo pre túto množinu poistných produktov.

§ 1434

Výpoveď poisťovateľa zo zákonných dôvodov

Poisťovateľ vypovie poistenie bez výpovednej doby, ak mu povinnosť ukončiť zmluvný vzťah s poistníkom ukladá osobitný predpis.

Odôvodnenie:

Osobitné predpisy verejného práva v niektorých oblastiach upravujú správanie poisťovateľa v zmluvných vzťahoch. Aktuálne nie sú zosúladené verejnoprávne očakávania so súkromnoprávnymi oprávneniami poisťovateľa. Podľa § 15 zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov má poisťovateľ ako povinná osoba povinnosť za určitých okolností ukončiť zmluvný vzťah. Práva poisťovateľa sú však v určitých typoch poistenia obmedzené a aj naďalej sa s určitými obmedzeniami počíta. Poisťovateľ typicky nemá možnosť vypovedať životné poistenie (s výnimkou výpovede do dvoch mesiacov po uzavretí poistnej zmluvy). Ak dôjde k naplneniu dôvodov, pre ktoré má poisťovateľ povinnosť ukončiť zmluvný vzťah po uplynutí dvoch mesiacov od uzavretia poistnej zmluvy, poisťovateľ nevie naplniť povinnosť uloženú mu osobitnými predpismi verejného práva, nakoľko mu súkromnoprávne predpisy neumožňujú jednostranné ukončenie zmluvného vzťahu. Z uvedených dôvodov sa zavádza osobitné právo pre poisťovateľa vypovedať poistenie, ak mu taká povinnosť vyplýva z osobitných predpisov. Z povahy ustanovenia vyplýva, že poisťovateľ bude môcť toto právo využiť iba v prípade, ak budú v čase výpovede naplnené zákonné požiadavky vyplývajúce mu z osobitných predpisov.

§ 1435

Odstúpenie od zmluvy zo strany poistníka

- (1) V prípade životného poistenia má poistník právo odstúpiť od zmluvy do jedného mesiaca odo dňa, keď bol oboznámený s jej uzavretím; to neplatí v prípade zmlúv uzavretých na poistnú dobu kratšiu ako jeden mesiac.
- (2) V prípade pochybností sa prejav vôle poistníka, urobený do jedného mesiaca odo dňa uzavretia poistnej zmluvy životného poistenia a smerujúci k jej zrušeniu, považuje za odstúpenie od zmluvy.
- (3) Ak poistná zmluva zanikne odstúpením od zmluvy podľa odseku 1, vráti poisťovateľ poistníkovi do jedného mesiaca od odstúpenia zaplatené poistné; pritom má právo odpočítať, čo už z poistenia plnil.
- (4) Ak poskytnuté poistné plnenie presahuje výšku zaplateného poistného, vráti osoba, ktorá poistné plnenie prijala, poisťovateľovi výšku poistného plnenia, ktorá presahuje zaplatené poistné, do jedného mesiaca od odstúpenia; ak je týchto osôb viac, majú povinnosť podľa pomeru, v akom sú plnenia, ktoré prijali.
- (5) Ak bola poistná zmluva životného poistenia uzavretá na diaľku, použijú sa v prípade odstúpenia od zmluvy ustanovenia osobitného predpisu.

Odôvodnenie:

V mierne pozmenenej podobe sa preberá doterajšie ustanovenie § 802a OZ a 803 ods. 4 OZ. Právo na odstúpenie od zmluvy zo strany poistníka je požiadavkou vyplývajúcou zo smernice Solventnosť II (2009/138/ES) a v doterajšej právnej úprave bolo naviazané na poistenie osôb s výnimkou poistenia pre prípad úrazu. S ohľadom na požiadavky smernice Solventnosť II, ktorá právo na odstúpenie spája iba so životným poistením, sa právo na odstúpenie viaže už iba na životné poistenie (a nie na poistenie osôb). Toto právo je možné aj v zmysle čl. 186 smernice Solventnosť II obmedziť v prípade, ak sa jedná o poistné zmluvy uzatvárané na dlhšie obdobie ako 1 mesiac. Zároveň dochádza k zosúladeniu s prístupom obsiahnutým v zákone č. 266/2005 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku.

Keďže poistník má po uzavretí životného poistenia spravidla dve časovo obmedzené možnosti na ukončenie zmluvného vzťahu (výpoveď do dvoch mesiacov po uzavretí zmluvy a odstúpenie od zmluvy do jedného mesiaca), zachováva sa v pozmenenej podobe pravidlo týkajúce sa interpretácie prejavu vôle poistníka. Doterajšia nevyvrátiteľná domnienka v prospech odstúpenia od zmluvy sa nahrádza miernejším a flexibilnejším prístupom. Ponecháva sa možnosť výkladu právneho úkonu podľa všeobecných pravidiel a preferencia odstúpenia od zmluvy sa použije až v prípade, ak budú pochybnosti o obsahu právneho úkonu. Ak bude s ohľadom na okolnosti prípadu jednoznačné, že prejav vôle smeroval k výpovedi do dvoch mesiacov po uzavretí poistnej zmluvy, nie je dôvod preferovať odstúpenie od zmluvy.

Vyporiadanie po odstúpení od zmluvy vychádza z doterajšej úpravy (§ 803 ods. 4 OZ) s tým, že sa dopĺňa úprava pre prípady, ak poisťovateľ pred odstúpením od zmluvy vyplatil poistné plnenia viacerým osobám. S ohľadom na špecifiká poistenia (osobitne životného), kde je často príjemcom poistného plnenia osoba odlišná od poistníka, je

vhodné samostatne upraviť pravidlá vyporiadania. Neuplatnia sa preto všeobecné ustanovenia o vyporiadaní po odstúpení od zmluvy, ktoré platia iba medzi zmluvnými stranami.

Právna úprava po novom rieši aj vzťah medzi odstúpením od zmluvy v prípade poistnej zmluvy uzavretej na diaľku. V týchto prípadoch sa uplatní zákon č. 266/2005 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý je transpozíciou smernice 2002/65/ES o poskytovaní finančných služieb spotrebiteľom na diaľku.

§ 1436

Odstúpenie od zmluvy zo strany poisťovateľa

- (1) Pri vedomom porušení povinností uvedených v § 1413 (otázky poisťovateľa) môže poisťovateľ od poistnej zmluvy odstúpiť, ak pri pravdivom a úplnom zodpovedaní otázok by poistnú zmluvu neuzavrel. Poisťovateľ môže z tohto dôvodu od zmluvy odstúpiť aj po poistnej udalosti.
- (2) Právo odstúpiť od zmluvy podľa ods. 1 zanikne, ak ho poisťovateľ nevykoná do šiestich mesiacov odo dňa, keď sa o takejto skutočnosti dozvedel alebo musel dozvedieť, najneskôr do desiatich rokov odo dňa vzniku dôvodu na odstúpenie.
- (3) Právo podľa odseku 1 poisťovateľ nemá, ak:
 - a) poistnú zmluvu uzavrel aj s vedomím o neúplnosti alebo nepravdivosti odpovedí,
 - b) nepravdivosť alebo neúplnosť odpovedí bola spôsobená nepresnými alebo nezrozumiteľnými otázkami poisťovateľa, alebo
 - c) na strane povinnej osoby podľa § 1413 (otázky poisťovateľa) pominula skutočnosť, pre ktorú by poisťovateľ poistnú zmluvu neuzavrel.
- (4) Pri vyporiadaní po odstúpení od zmluvy má povinnosť vrátiť poistné plnenie prijaté od poisťovateľa aj osoba, ktorá nie je zmluvnou stranou poistnej zmluvy.

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšie ustanovenie § 802 ods. 1 OZ s určitými úpravami. Poisťovateľ pri rozhodovaní o uzavretí poistnej zmluvy vychádza zo skutkového stavu, ktorý zisťuje z odpovedí na otázky, ktoré položí poistníkovi a poistenému. Zistený skutkový stav je dôležitý pre stanovenie výšky poistného, podmienok poistenia ako aj pre rozhodnutie poisťovateľa o tom, či je vôbec ochotný prevziať na seba poistnou zmluvou povinnosť poskytnúť poistné plnenie pre dané poistné riziko. Ak po uzavretí poistnej zmluvy zistí, že v dôsledku nepravdivých alebo neúplných odpovedí nesprávne vyhodnotil skutkový stav a pri poznaní skutočného stavu by poistnú zmluvu neuzavrel, má právo od zmluvy odstúpiť. Možnosť odstúpenia od zmluvy je bežná aj v právnych úpravách iných štátov (napríklad § 2808 českého Občianskeho zákonníka, § 19 nemeckého zákona o poistnej zmluve, § 16 rakúskeho zákona o poistnej zmluve).

Právna úprava po novom vymedzuje prípady, v ktorých si poisťovateľ nemôže uplatniť právo na odstúpenie od zmluvy. Ide o prípady, v ktorých poisťovateľ vedel

o nepravdivosti alebo neúplnosti odpovedí (a s týmto vedomím poisťnú zmluvu uzavrel), v ktorých poisťovateľ privodil nepravdivosť alebo neúplnosť odpovedí formulovaním nepresných alebo nezrozumiteľných otázok a o prípady, ak dôvod na odstúpenie medzičasom zanikol, teda odpoveď síce bola nepravdivá v čase uzavretia poisťnej zmluvy, ale v čase, keď poisťovateľ túto okolnosť zistil, je už poskytnutá odpoveď pravdivá. Môže ísť napríklad o situáciu, že poisťované motorové vozidlo v čase uzavretia poisťnej zmluvy nebolo vybavené poisťovateľom vyžadovaným zabezpečením, no po čase bol tento nedostatok odstránený.

Osobitné riešenie tiež vyžaduje vysporiadanie po uplatnení práva na odstúpenie od zmluvy. S ohľadom na špecifiká poistenia (osobitne životného), kde je často príjemcom poisťného plnenia osoba odlišná od poistníka, je nevyhnutné zakotviť povinnosť vrátiť plnenie nielen zmluvným stranám, ale aj osobe, ktorá prijala poisťné plnenie od poisťovateľa.

§ 1437

Odmietnutie poisťného plnenia

- (1) Poisťovateľ môže poisťné plnenie odmietnuť, ak bola príčinou poisťnej udalosti skutočnosť,
 - a) o ktorej sa dozvedel až po poisťnej udalosti,
 - b) ktorú pri uzavieraní alebo zmene poisťnej zmluvy nemohol zistiť v dôsledku vedomého porušenia povinnosti podľa § 1413 (otázky poisťovateľa) a
 - c) ak by pri vedomosti o tejto skutočnosti poisťnú zmluvu alebo dohodu o jej zmene neuzavrel alebo by ju uzavrel za podstatne iných podmienok.
- (2) Dôjdením oznámenia poisťovateľa o odmietnutí plnenia osobe oprávnenej na poisťné plnenie poistenie zaniká. Poisťovateľ je povinný o zániku poistenia oboznámiť poistníka v primeranej lehote po zániku poistenia.
- (3) Ak skutočnosť spĺňajúca podmienky podľa odseku 1 písm. a) a b), ktorá by mala za následok len uzavretie poisťnej zmluvy za podstatne iných podmienok, nie je príčinou poisťnej udalosti, ale má za následok iba zväčšenie rozsahu jej následkov, poisťovateľ nemá právo poisťné plnenie odmietnuť, má však právo podľa § 1413 ods. 5.

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšie ustanovenie § 802 ods. 2 OZ s určitými formulačnými úpravami. Novou úpravou sa spresňuje zánik poistenia odmietnutím plnenia. Zánik poistenia bude spojený s dorúčením oznámenia o odmietnutí plnenia osobe oprávnenej na poisťné plnenie. Vzhľadom na to, že poistník je zmluvnou stranou, ktorá je obvykle viazaná povinnosťou platiť poisťné, zastávame názor, že poisťovateľ má mať povinnosť informovať poistníka o zániku poisťnej zmluvy aj v tomto prípade.

Nová úprava tiež rozlišuje, či zamlčaná skutočnosť bola príčinou vzniku poisťnej udalosti, alebo príčinou zväčšenia rozsahu následkov poisťnej udalosti. Rozdiel medzi ostatnými oprávneniami poisťovateľa, ktoré sú spojené s nepravdivými alebo

neúplnými odpoveďami, spočíva v dvoch dodatočných požiadavkách, a to, že o existencii zamlčanej skutočnosti sa poisťovateľ dozvie až po poistnej udalosti a zároveň existuje kauzálny nexus medzi zamlčanou skutočnosťou a vzniknutou poistnou udalosťou.

V kontinentálnych právnych systémoch sa kauzálny nexus preukazuje ako *conditio sine qua non*, to znamená, že následok môže byť príčinne pripísaný len v prípade, ak by bez tejto príčiny nevznikol. Naopak, ak by následok (v danom prípade poistná udalosť) vznikol aj bez existencie javu, ktorý posudzujeme ako príčinu, potom taký jav nie je kauzálny spojený s tvrdenou príčinou.

Ak je zamlčaná skutočnosť jedinou faktickou príčinou poistnej udalosti, a je zároveň normatívne postačujúcou podmienkou (príčinou) vzniku poistnej udalosti, bude vždy daný dôvod poisťovateľa na odmietnutie plnenia (ak sú splnené aj ostatné podmienky na uplatnenie práva na odstúpenie od zmluvy).

Je možné uvažovať aj nad situáciami, že zamlčaná skutočnosť bude len jednou z príčin poistnej udalosti (buď fakticky ako jedna z viacerých pôsobiacich príčin alebo normatívne ako jedna z viacerých príčin ako definičných znakov poistnej udalosti). Ak by bez faktickej realizácie zamlčanej skutočnosti nevznikla poistná udalosť a k tejto realizácii došlo, kauzalita je daná. Ak by vznikla poistná udalosť aj bez nej (vznikla by z inej príčiny), nie je daný kauzálny nexus a teda odmietnutie nie je možné uplatniť, aj keby sa daná príčina realizovala, avšak bez kauzálnej väzby na následok. Ak je teda zamlčaná príčina len jednou z nevyhnutných podmienok (príčin) poistnej udalosti, a k poistnej udalosti dôjde, je tiež vždy príčinou poistnej udalosti (keďže by bez nej poistnej udalosti nebolo).

Osobitnú situáciu predstavujú prípady, v ktorých zamlčaná skutočnosť spôsobí len väčší rozsah následku prezumovaného v definícii poistnej udalosti. V týchto prípadoch by poistná udalosť nastala aj bez zamlčanej príčiny, existencia zamlčanej príčiny sa však príčiní o zväčšenie následku poistnej udalosti. V týchto situáciách preto nebude mať právo poisťovateľ poistné plnenie úplne odmietnuť, bude mať však právo upraviť svoje plnenie podľa podmienok, za akých by poistenie uzavrel, ak by o zamlčanej podmienke vedel.

Druhý oddiel

Škodové poistenie

§ 1438

Základné ustanovenie

Pri škodovom poistení poisťovateľ poistným plnením v dohodnutom rozsahu vyrovnáva úbytok majetku alebo majetkovú škodu vzniknutú v dôsledku poistnej udalosti.

Odôvodnenie:

Poistenie sa s ohľadom na účel poistenia zvykne rozdeľovať na škodové poistenie (*Schadenversicherung*, *indemnity insurance*) a obnosové poistenie (*Summenversicherung*, *sums insurance*). Škodové poistenie a obnosové poistenie majú

svoje charakteristické vlastnosti, ktoré sa premietajú do zákonnej úpravy aj v prípade, ak ich osobitne nepomenúva. Na základe inšpirácie z niektorých zahraničných úprav (napr. Česká republika, Holandsko, Maďarsko) sa rozdelenie na škodové poistenie a obnosové poistenie výslovne preberá aj do zákonnej úpravy, nakoľko umožňuje vhodne zoskupiť a právne ošetriť základné vlastnosti týchto dvoch základných skupín. Pre škodové poistenie je typické, že sa poistuje konkrétna poistná potreba, preto sa výška poistného plnenia odvíja od výšky úbytku majetku alebo škody, ktorú poistná udalosť spôsobí. Pre obnosové poistenie je typické, že sa poistuje abstraktná poistná potreba a poistné plnenie poskytuje poisťovateľ v konkrétnom prípade bez toho, aby muselo dôjsť k úbytku majetku alebo ku škode ako takej.

§ 1439

Hranica poistného plnenia

- (1) V poistnej zmluve môže byť výška poistného plnenia obmedzená poistnou sumou alebo limitom poistného plnenia.
- (2) Ak je možné pri poistení majetku určiť jeho poistnú hodnotu pri uzavretí poistnej zmluvy, určí sa hranica poistného plnenia poistnou sumou.
- (3) Ak nie je možné pri poistení majetku určiť jeho poistnú hodnotu pri uzavretí poistnej zmluvy, určí sa hranica poistného plnenia limitom poistného plnenia. Limit poistného plnenia tiež možno dohodnúť, ak sa poistenie vzťahuje iba na časť hodnoty poisteného majetku.
- (4) V poistnej zmluve možno dohodnúť, že poistná hodnota poisteného majetku bude určená ako pevná suma (taxa); v tom prípade sa ustanovenia o podpoistení a nadpoistení nepoužijú.
- (5) Poisťovateľ je oprávnený pri uzavretí poistnej zmluvy preskúmať hodnotu poisteného majetku.
- (6) Ak nie je dohodnuté inak, hranica poistného plnenia sa vzťahuje na jednu poistnú udalosť.

Odôvodnenie:

Právna úprava po novom zavádza pravidlá pre stanovenie hornej hranice plnenia. Stanovenie hornej hranice poistného plnenia nie je nevyhnutnou súčasťou poistnej zmluvy, je však jej pravidelnou súčasťou. Nemožno vylúčiť ani prípady, v ktorých zámerne nebude horná hranica plnenia dohodnutá (v poslednom období možno taký prístup badať najmä v poistení liečebných nákladov, ktoré sú súčasťou cestovného poistenia). Ak sa v poistnej zmluve určuje horná hranica poistného plnenia, v prvom rade by sa malo skúmať, či je možné túto hranicu určiť tak, aby zodpovedala poistnej hodnote, teda tej hodnote, ktorú si poistník chce poistením zabezpečiť. Účelom poistenia majetku je pokryť poistným plnením úbytok majetku vzniknutý v dôsledku škodovej udalosti, preto by mala byť poistná suma stanovená ako hodnota najväčšej škody, ktorá poistenému môže v dôsledku poistnej udalosti vzniknúť. Stanovenie poistnej hodnoty je možné najmä v prípadoch, ak sa poistenie má vzťahovať na veci alebo iné majetkové hodnoty (teda v prípade poistenia aktív). Obmedzenie plnenia poistnou

sumou má závažné právne dôsledky, pretože je základným predpokladom pre uplatnenie ustanovení o podpoistení alebo nadpoistení.

Ak nebude možné stanoviť poistnú hodnotu (spravidla v prípade poistenia pasív, teda najmä v poistení zodpovednosti za škodu alebo v poistení právnej ochrany), horná hranica plnenia sa obmedzí limitom poistného plnenia. Obmedzenie poistného plnenia limitom bude mať za následok vylúčenie aplikácie ustanovení o podpoistení a nadpoistení, a to z povahy veci, pretože sa poistný limit neodvíja od hodnoty majetku. Za určitých okolností je však odôvodnené, aby bolo plnenie obmedzené limitom poistného plnenia aj v prípadoch, ak je možné poistnú hodnotu určiť. Možno spomenúť poistenie krádeže stavebných súčastí budovy. V týchto prípadoch je prakticky nemožné, aby došlo ku krádeži celej budovy, preto je dôvodné, aby sa horná hranica poistného plnenia stanovila iba ako časť hodnoty budovy (zlomkové poistenie). Iné prípady tvorí tzv. poistenie na prvé riziko, ktoré sa často uzaviera v prípadoch, ak poistná hodnota v priebehu poistenia neustále kolíše (napr. poistenie hotovosti). V týchto prípadoch sa horná hranica určí limitom poistného plnenia a poisťovateľ zodpovedá iba do výšky tohto limitu. Nesie teda „prvé riziko“ (že nastane škoda do výšky dohodnutého limitu poistného plnenia) a poistený nesie „druhé riziko“, že škoda presiahne dohodnutý limit poistného plnenia.

Zavádza sa tiež možnosť výslovne sa dohodnúť na stanovení pevnej poistnej hodnoty (taxa). Inšpiráciou je nemecká a rakúska úprava (§ 76 nemeckého zákona o poistnej zmluve, resp. § 57 rakúskeho zákona o poistnej zmluve). Dohodnutie taxy bude znamenať, že sa v danom prípade neuplatnia ustanovenia o podpoistení a nadpoistení. Využitie taxy prichádza do úvahy v prípadoch, kde je obtiažne stanoviť poistnú hodnotu (napr. pri poistení umeleckých diel) alebo tam, kde zmluvné strany z praktických dôvodov budú chcieť vylúčiť aplikáciu ustanovení o nadpoistení alebo podpoistení.

§ 1440

Nadpoistenie

- (1) Ak poistná suma prevyšuje poistnú hodnotu poisteného majetku o viac ako desať percent a v poistnej zmluve bolo dohodnuté bežné poistné, poisťovateľ aj poistník majú právo navrhnúť druhej strane, aby bola poistná suma primerane znížená, pri súčasnom pomernom znížení poistného na ďalšie poistné obdobie. Ak druhá strana neprijme návrh do jedného mesiaca, navrhovateľ má právo poistnú zmluvu vypovedať s okamžitou účinnosťou. Toto právo zanikne, ak ho navrhovateľ nevyužije do jedného mesiaca od uplynutia lehoty na prijatie návrhu.
- (2) Ak poistná suma prevyšuje poistnú hodnotu poisteného majetku o viac ako desať percent a v poistnej zmluve bolo dohodnuté jednorazové poistné, má poisťovateľ právo sa domáhať zníženia poistnej sumy s tým, že bude pomerne znížené aj jednorazové poistné na zostávajúcu poistnú dobu a poistník má právo sa domáhať zníženia jednorazového poistného na zostávajúcu poistnú dobu s tým, že bude pomerne znížená aj poistná suma; to neplatí, ak do konca poistnej doby zostáva menej ako jeden rok.

- (3) Poisťovateľ nie je povinný poskytnúť poistné plnenie vyššie ako je úbytok majetku alebo škoda vzniknutá poistnou udalosťou, a to ani v prípade, ak poistná suma prevyšuje poistnú hodnotu v čase poistnej udalosti.

Odôvodnenie:

Opätovne sa zavádza do právnej úpravy riešenie situácie, ak je poistná suma vyššia ako poistná hodnota. V súlade so základnými princípmi poistenia majetku ako škodového poistenia sa ustanovuje, že poisťovateľ poskytuje vždy plnenie iba do výšky úbytku majetku (v minulosti napr. § 52 zákona č. 145/1934 Sb. o poistné smlouvě, aktuálne napr. § 55 rakúskeho zákona o poistnej zmluve).

Ak dôjde k nadpoisteniu, majú zmluvné strany možnosť požadovať úpravu zmluvného vzťahu a pomerné zníženie poistného a poistnej sumy, avšak vždy iba s účinkami do budúcnosti (obdobne aj § 2853 českého Občianskeho zákonníka, § 74 nemeckého zákona o poistnej zmluve alebo článok 8:103 PEICL). Keďže poistná hodnota môže v čase kolísať pravidelne, z dôvodu zníženia transakčných nákladov sa vyžaduje, aby poistná suma prekračovala poistnú hodnotu aspoň o desať percent. Ak ide o poistnú zmluvu s bežným poistným, k úprave poistnej sumy a poistného dôjde k s účinnosťou od nasledujúceho poistného obdobia. Pre prípad, že by nedošlo k dohode o úprave zmluvného vzťahu, zakotvuje sa možnosť vypovedať poistnú zmluvu pre stranu, ktorá zmenu navrhla. V prípade poistnej zmluvy s jednorazovým poistným je možné navrhnúť zmenu poistnej sumy a poistného na zostávajúcu poistnú dobu, s výnimkou prípadu, ak do konca poistnej doby zostáva menej ako jeden rok (čo korešponduje s účinnosťou zmeny od nasledujúceho poistného obdobia v prípade poistných zmlúv s bežným poistným).

§ 1441

Podpoistenie

Ak je v čase vzniku poistnej udalosti poistná suma nižšia ako poistná hodnota poisteného majetku, poisťovateľ zníži poistné plnenie v rovnakom pomere, v akom je výška poistnej sumy k skutočnej výške poistnej hodnoty poisteného majetku, ak nebolo dohodnuté inak.

Odôvodnenie:

Právna úprava podpoistenia reaguje na prípady, ak bola poistná suma určená nižšie ako je aktuálna poistná hodnota. K vzniku podpoistenia môže dôjsť už pri uzavieraní poistnej zmluvy alebo v priebehu trvania poistenia (napríklad rekonštrukciou nehnuteľnosti, nákupom nového dlhodobého majetku, dlhodobým rozširovaním zariadenia a vybavenia domácnosti, technickým zhodnotením alebo v dôsledku trhových výkyvov). Na rozdiel od právnej úpravy nadpoistenia sa v týchto prípadoch neukladá zmluvným stranám zákonné právo požadovať zmenu poistnej zmluvy, ale v súlade so štandardnou európskou úpravou (napr. § 2857 českého Občianskeho zákonníka, § 75 nemeckého zákona o poistnej zmluve, článok 6:460 maďarského Občianskeho zákonníka, článok 7:958 holandského Občianskeho zákonníka, článok 6.999 litovského Občianskeho zákonníka alebo článok 8:102 PEICL) právna úprava

rieši iba vzťah podpoistenia k poistnému plneniu. Keďže poistná suma nepokrýva celú poistnú hodnotu, nemožno od poisťovateľa požadovať, aby úbytok majetku spôsobený poistnou udalosťou pokryl v plnom rozsahu. Preto má poisťovateľ povinnosť poskytnúť poistné plnenie s ohľadom na následky poistnej udalosti iba v takom pomere, v akom je poistná suma v čase poistnej udalosti k poistnej hodnote v čase poistnej udalosti. Zmluvné strany môžu toto pravidlo zmluvne upraviť.

§ 1442

Prevenčná a zachraňovacia povinnosť

- (1) Poistený je povinný dbať, aby poistná udalosť nenastala; najmä nesmie porušovať povinnosti smerujúce k odvráteniu alebo zmenšeniu nebezpečenstva vzniku poistnej udalosti, ktoré sú mu právnymi predpismi uložené alebo dohodnuté v poistnej zmluve a nesmie strpieť porušovanie týchto povinností inými osobami.
- (2) Poistený je povinný podľa možnosti vykonať opatrenia, ktoré smerujú k odvráteniu bezprostredne hroziacej poistnej udalosti alebo k zmierneniu následkov prebiehajúcej poistnej udalosti.
- (3) Ak poistený vedome alebo pod vplyvom alkoholu, iných omamných látok alebo psychotropných látok porušil povinnosti uvedené v odseku 1 a 2, je poisťovateľ oprávnený poistné plnenie z poistnej zmluvy znížiť primerane v rozsahu, v akom toto porušenie prispelo k vzniku alebo k zväčšeniu následkov poistnej udalosti. Ak vedomé porušenie povinností v odseku 1 a 2 poisteným bolo jediným dôvodom vzniku poistnej udalosti, je poisťovateľ oprávnený poistné plnenie vylúčiť. Ustanovenie § [spoluúčasť poškodeného] ods. 3 sa použije rovnako.
- (4) Odsek 3 platí rovnako, ak porušila tieto povinnosti vedome alebo pod vplyvom alkoholu, iných omamných látok alebo psychotropných látok osoba, ktorá s poisteným žije v spoločnej domácnosti.
- (5) Ustanovenie odseku 2 sa nepoužije v poistení úrazu.

Odôvodnenie:

Poistenie nemá slúžiť na oslabenie ochrany a starostlivosti poisteného o poistený majetok alebo iné hodnoty, či oslabiť jeho povinnosti, ktorých porušenie by malo za následok vznik zodpovednosti za škodu. Z tohto dôvodu sa ustanovujú povinnosti, ktorých účelom je zabezpečiť zo strany poisteného rovnakú mieru pozornosti, akú by mal zachovávať pri riadnej starostlivosti. Z doterajšej právnej úpravy sa preberá prevenčná povinnosť poisteného (§ 809 OZ), ktorého pôsobnosť sa zároveň rozširuje na všetky škodové poistenia (nielen na poistenie majetku).

K všeobecnej prevenčnej povinnosti sa pripája aj zachraňovacia povinnosť, ktorá sa spája s bezprostredne hroziacou alebo už prebiehajúcou poistnou udalosťou. Kým účelom prevenčnej povinnosti je vo všeobecnosti dbať na zmenšenie pravdepodobnosti vzniku poistnej udalosti a opatrenia v tejto oblasti majú všeobecný charakter, zachraňovacia povinnosť sa spája s opatreniami reagujúcimi na konkrétnu prebiehajúcu situáciu, v dôsledku ktorej hrozí alebo už vzniká škoda. Bezprostrednosť je daná jednak časovou súvislosťou, jednak pravdepodobnosťou vzniku škody. Môže

ísť napríklad o blížiacu sa povodňovú vlnu alebo prebiehajúci lesný požiar.

Kým prevenčnú povinnosť plní poistený bezodplatne, opatrenia vykonané v rámci zachraňovacej povinnosti sú vykonávané v záujme poisťovateľa, preto za podmienok uvedených v § 1443 (zachraňovacie náklady) sa spájajú s právom na ich refundáciu poisťovateľom.

Z existujúcej právnej úpravy sa ponecháva oprávnenie poisťovateľa znížiť poistné plnenie v prípade, ak poistený porušil svoje povinnosti pod vplyvom alkoholu alebo iných návykových látok (§ 809 ods. 2 OZ) alebo vedome. Pri vedomom porušení povinností, ak boli tieto výlučným dôvodom vzniku poistnej udalosti, má poisťovateľ právo poistné plnenie úplne vylúčiť. Úplné vylúčenie poistného plnenia však nie je možné pri porušení povinností pod vplyvom alkoholu alebo iných návykových látok.

§ 1443

Zachraňovacie náklady

- (1) Ak urobil poistený opatrenia, ktoré mohol vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za potrebné na odvrátenie bezprostredne hroziacej poistnej udalosti alebo na zmiernenie následkov prebiehajúcej poistnej udalosti, je poisťovateľ povinný k náhrade vynaložených nákladov v rozsahu, v akom boli účelné a primerané poistnej hodnote veci alebo inej zachraňovanej hodnoty, a to aj v prípade, ak sa očakávaný výsledok bez zavinenia poisteného nedostavil.
- (2) Poisťovateľ nenahrádza náklady vynaložené na obvyklú údržbu alebo na ošetrovanie poisteného majetku.
- (3) Zachraňovacie náklady podľa odsekov 1 sa nezapočítavajú do poistného plnenia. Ak sa v poistnej zmluve dohodla horná hranica pre úhradu zachraňovacích nákladov, nesmie byť nižšia ako desať percent z poistnej sumy. Poisťovateľ aj nad rámec dohodnutej hranice uhradí náklady na opatrenia, ktoré boli vykonané na jeho pokyn alebo s jeho súhlasom, ak boli splnené podmienky podľa odseku 1.
- (4) Ustanovenia § 1437 (odmietnutie poistného plnenia pre nepravdivé odpovede) sa použijú primerane.
- (5) Ustanovenia odsekov 1 až 4 sa nepoužijú v poistení úrazu a v povinnom zmluvnom poistení.

Odôvodnenie:

Povinnosť úhrady poisťovateľa sa vzťahuje iba na prípady, ak ide o bezprostredne hroziacu alebo prebiehajúcu poistnú udalosť. Predmetom úhrady nemajú byť opatrenia, ktoré majú všeobecný prevenčný charakter a na ktoré je poistený povinný podľa § 1442 ods. 1 (napr. výmena zámky po strate kľúčov). Povinnosť úhrady nebude viazaná ani na opatrenia, ktoré sa týkajú bežnej údržby a opráv poistenej veci (napr. výmena opotrebovaného vodovodného potrubia, výmena brzd na motorovom vozidle).

Účelom ustanovenia je zakotviť povinnosť poisťovateľa uhradiť náklady, ktoré boli účelne vynaložené s cieľom zabrániť vzniku bezprostredne hroziacej poistnej udalosti (napríklad blížiacu sa povodňová vlna) alebo znížiť rozsah prebiehajúcej poistnej

udalosti (napríklad prebiehajúci požiar). Keďže vynaložené opatrenia svojou povahou bezprostredne smerujú k zníženiu plnenia zo strany poisťovateľa, je odôvodnené, aby bol poisťovateľ povinný takto vynaložené opatrenia nahradiť. Keďže dosiahnutie sledovaného cieľa a účinnosť opatrení nie je možné vždy s istotou určiť (najmä nie v prípade časovej tiesne, v ktorej sa poistený rozhoduje), poisťovateľ bude mať povinnosť k náhrade aj v prípade, ak vynaložené opatrenia nakoniec bez zavinenia poisteného neodvrátia vznik poistnej udalosti a neznížia rozsah jej následkov, avšak vynaložené opatrenia bude možné považovať s ohľadom na okolnosti za vhodné a primerané. Primeranosť a účelnosť sa hodnotia *ex ante*, opatrenia však objektívne musia mať aspoň potenciál v danej situácii zabrániť alebo zmierniť poistnú udalosť. Ustanovenie je koherentné s úpravou konania bez príkazu v súvislosti s náhradou nákladov vzniknutých pri odvracaní hroziacej škody.

Právna úprava oddeľuje úhradu zachraňovacích nákladov od poistného plnenia. Úhrada zachraňovacích nákladov nemá byť súčasťou poistného plnenia a nebude sa započítavať do poistnej sumy alebo limitu poistného plnenia. V poistnej zmluve bude možné stanoviť hornú hranicu, do ktorej bude mať poisťovateľ povinnosť uhradiť zachraňovacie náklady.

Z dôvodov právnej istoty sa zakotvuje, aby bol poisťovateľ povinný bez obmedzenia výšky uhradiť náklady, ktoré boli vynaložené na jeho pokyn. V tejto rovine sa bude skúmať iba účelnosť vynaložených nákladov, a to najmä s ohľadom na to, či vynaložené opatrenia boli objektívne spôsobilé odvrátiť poistnú udalosť alebo znížiť jej následky a či výška vynaložených nákladov bola primeraná účelu a okolnostiam situácie.

Keďže základným východiskom pre zakotvenie povinnosti na úhradu zachraňovacích nákladov poisťovateľa je potenciál zníženia jeho záväzku, povinnosť poisťovateľa nevznikne v prípadoch, ak hroziaca alebo prebiehajúca udalosť nie je poistením krytá, resp. keby nebola krytá, ak by poistník odpovedal na otázky poisťovateľa pravdivo.

Úhrada zachraňovacích nákladov sa navrhuje vylúčiť v prípade poistenia úrazu, kde je vylúčená zachraňovacia povinnosť a v prípade povinného zmluvného poistenia, kde sa nejaví byť dôvodné tieto náklady uhrádzať, keďže by mohli viesť k oslabeniu náležitej starostlivosti na strane poisteného.

§ 1444

Prechod práv na poisťovateľa

- (1) Ak poistenému vzniklo v súvislosti s hroziacou alebo vzniknutou poistnou udalosťou proti inému právo na náhradu škody alebo iné obdobné právo, prechádza vyplatením poistného plnenia jeho právo na poisťovateľa, a to do výšky plnenia, ktoré poisťovateľ poskytol; rovnako to platí aj pre zachraňovacie náklady.
- (2) Na poisťovateľa neprechádza právo poisteného podľa odseku 1 proti:
 - a) príbuzným poisteného v priamom rade,

- b) osobám, ktoré s poisteným v čase vzniku poistnej udalosti žili v spoločnej domácnosti a
- c) osobám, ktoré boli na poisteného v čase vzniku poistnej udalosti odkázané svojou výživou.

To neplatí, ak tieto osoby spôsobili poistnú udalosť úmyselne.

- (3) Poistený je povinný dbať na ochranu svojho práva podľa odseku 1 a odovzdať poisťovateľovi potrebné doklady na uplatnenie a preukázanie práva, ktoré na poisťovateľa prešlo. Ak sa svojho práva vzdá, včas ho neuplatní alebo po vzniku práva inak zmarí jeho prechod na poisťovateľa, má poisťovateľ právo poistné plnenie znížiť o sumu, ktorú by inak mohol získať; ak už poistné plnenie poskytol, má právo na náhradu do výšky tejto sumy. Rovnako to platí aj pre zachraňovacie náklady.
- (4) Ak poisťovateľ nahradil len časť škody alebo nákladov, je osoba, proti ktorej má poistený právo na úhradu zvyšujúcej časti škody, povinná uspokojiť poisťovateľa až po uspokojení poisteného.
- (5) Ak prešlo na poisťovateľa právo podľa odseku 1, platí pri jeho uplatňovaní primerane ustanovenie § [Zníženie náhrady škody súdom].
- (6) Ustanovenia odsekov 1 až 5 sa vzťahujú aj na práva osoby oprávnenej na poistné plnenie.
- (7) V prípade spolupoistenia alebo viacnásobného poistenia prechádza na každého poisťovateľa právo podľa odseku 1 do výšky, ktorý zodpovedá jeho podielu na poskytnutom plnení.

Odôvodnenie:

Rozširuje sa doterajšia právna úprava, ktorá prechod práv ošetrovala iba vo vzťahu k poisteniu majetku (§ 813 až 814 OZ) a v poistení zodpovednosti za škodu (§ 827 OZ).

Rozšírenie sa uskutočňuje vo viacerých rovinách:

- a) *Prechod práva na poisťovateľa sa rozširuje na všetky škodové poistenia,*
- b) *Prechod práva sa týka nielen práva na náhradu škody, ale aj obdobných práv (napríklad právo na úhradu nákladov zdravotnej starostlivosti, alebo regresné právo voči ostatným osobám, ktoré spolu s poisteným zodpovedali za škodu spoločne a nerozdielne),*
- c) *Prechod práva nastane nielen vyplatením poistného plnenia, ale aj poskytnutím iného plnenia z poistenia (typicky úhradou zachraňovacích nákladov).*

Tieto rozšírenia lepšie reflektujú vzťahy a účel plnenia poskytovaného v rámci škodového poistenia a zodpovedajú bežnému štandardu aj v iných právnych úpravách. Rozširuje sa tiež zoznam výnimiek, pri ktorých na poisťovateľa práva neprejdú, a to o príbuzných poisteného v priamom rade. Doterajšia výnimka naviazaná na spolužitie v spoločnej domácnosti sa tak rozširuje o priame rodinné väzby bez ohľadu na to, či príbuzní v priamom rade v rozhodujúcom čase žili v spoločnej

domácnosti, čo zodpovedá účelu pôvodnej normy. Opätovne sa tiež zavádzajú do právnej úpravy povinnosti súvisiace s ochranou práva, ktoré má na poisťovateľa prejsť (v minulosti napr. § 62 zákona č. 145/1934 Sb. o poisťnej smlouvě, § 33 zákona č. 189/1950 Sb. o poisťnej zmluve, § 595 a 596 Zákonníka medzinárodného obchodu) a ktoré sú aj dnes bežnou súčasťou právnych úprav v zahraničí (napr. § 86 nemeckého zákona o poisťnej zmluve alebo článok 9:762 holandského Občianskeho zákonníka). Z doterajšej právnej úpravy sa preberá pravidlo prednosti práv poisteného, ak poisťovateľ nenahradil celú škodu a zachovanie moderačného práva súdu aj po prechode práv na poisťovateľa.

§ 1445

Viacnásobné poistenie

- (1) Ak sú na tú istú náhodnú udalosť uzavreté poisťné zmluvy u viacerých poisťovateľov a ak súčet poisťných plnení, ktoré by z uzavretých poisťných zmlúv poisťovateľa boli povinní plniť, prevyšuje úbytok majetku alebo škodu vzniknutú poisťnou udalosťou, je možné právo na poisťné plnenie uplatniť u ktoréhokoľvek poisťovateľa.
- (2) Poisťovateľ, ktorému bola poisťná udalosť oznámená ako prvému, vykoná prešetrovanie nahlásenej udalosti a poskytne plnenie podľa dohodnutého obsahu poisťnej zmluvy. O výsledkoch prešetrovania a o vyplatenom poisťnom plnení je povinný bez zbytočného odkladu oboznámiť ostatných poisťovateľov, o ktorých má vedomosť.
- (3) Osoba oprávnená na poisťné plnenie má právo požadovať vyplatenie poisťného plnenia od ostatných poisťovateľov iba v prípade, ak poisťné plnenie podľa odseku 2 nepostačuje k nahradeniu úbytku majetku alebo škody vzniknutej poisťnou udalosťou.
- (4) Poisťovatelia sa medzi sebou vyporiadajú v pomere, v akom by boli poisťné plnenia, ku ktorým by boli jednotliví poisťovatelia povinní podľa uzavretých poisťných zmlúv k súčtu poisťných plnení všetkých poisťovateľov; rovnakým spôsobom sa poisťovatelia vyporiadajú aj vo vzťahu k primerane a účelne vynaloženým nákladom na prešetrovanie poisťnej udalosti a k vynaloženým zachraňovacím nákladom.

Odôvodnenie:

Pluralita vzťahov týkajúcich sa poistenia môže nadobúdať rôzne podoby, pričom aktuálna právna úprava rieši iba situáciu tzv. viacnásobného poistenia (§ 807 OZ), a aj to iba pre poistenie majetku. Doterajšia právna úprava obsiahnutá v § 807 OZ nie je dostatočná, preto sa navrhuje pristúpiť k novému nastaveniu vzťahov pri viacnásobnom poistení a navrhuje sa rozšíriť aplikáciu viacnásobného poistenia na všetky škodové poistenia.

Viacnásobné poistenie predstavuje situáciu, v ktorej sa na tú istú poisťnú udalosť vzťahujú viaceré poisťné zmluvy, ktoré sú uzavreté u rôznych poisťovateľov, pričom

súčet prípadných poistných plnení viacerých poisťovateľov presahuje rozsah následkov poistnej udalosti.

Keďže účelom škodového poistenia je poskytnutie plnenia, ktoré zodpovedá úbytku majetku alebo vzniknutej škode, poistné plnenie neslúži na obohatenie. Bez ohľadu na počet poistných vzťahov by poistený nemal dostať poistné plnenie vo väčšom rozsahu, než zodpovedá rozsahu vzniknutej poistnej udalosti. Zavádza sa preto základné pravidlo obmedzujúce celkové poistné plnenie na skutočný úbytok majetku alebo škodu spôsobenú poistnou udalosťou.

Inú situáciu predstavuje súbežné poistenie. Dochádza síce k poisteniu u viacerých poisťovateľov, ale v dôsledku nastavenia hranice poistného plnenia, resp. v dôsledku rozsahu poistnej udalosti nedochádza k riziku, že by mohlo dôjsť vyplatením poistného plnenia viacerými poisťovateľmi k obohateniu nad rámec vzniknutých následkov poistnej udalosti. Z tohto dôvodu každý poisťovateľ poskytne poistné plnenie v plnom rozsahu podľa dohodnutých podmienok poistenia. Táto situácia nepredstavuje odchýlku od štandardne zavedených pravidiel, a preto nevyhnutne nevyžaduje osobitnú právnu úpravu.

V nadväznosti na povinnosti osoby oprávnenej na poistné plnenie by sa poisťovateľ najneskôr pri oznámení poistnej udalosti (§ 1425) mal dozvedieť, že je potrebné brať ohľad na iných poisťovateľov. Za účelom dosiahnutia koordinovaného postupu všetkých poisťovateľov má poisťovateľ, ktorému bola poistná udalosť nahlásená, povinnosť oznámiť túto skutočnosť ostatným poisťovateľom, o ktorých má vedomosť.

Na rozdiel od doterajšej právnej úpravy sa navrhuje pravidlo, že prešetrovanie poistnej udalosti vykoná ten z poisťovateľov, ktorému bola poistná udalosť oznámená ako prvému. Osoba oprávnená na poistné plnenie má právo voľby a nemusí komunikovať so všetkými poisťovateľmi. Poisťovateľ, ktorý vykonáva prešetrovanie poistnej udalosti, vyplatí poistné plnenie v plnom rozsahu podľa podmienok uzavretej poistnej zmluvy. Ak poistné plnenie nepokrýva v plnom rozsahu úbytok majetku alebo škodu vzniknutú poistnou udalosťou (napríklad z dôvodu dohodnutej hornej hranice plnenia alebo obmedzenia sublimitom plnenia alebo z dôvodu vysokej spoluúčasti), osoba oprávnená na poistné plnenie sa môže obrátiť na ďalšieho poisťovateľa. Nie je vylúčená ani taká situácia, že prvý poisťovateľ žiadosti o vyplatenie poistného plnenia nevyhoví, nakoľko k udalosti dôjde za okolností, ktoré sú z poistenia vylúčené a následne si osoba oprávnená na poistné plnenie uplatní právo u iného poisťovateľa, ktorý na daný prípad výluku z poistenia neaplikoval. Navrhované riešenie je pre poisteného výhodnejšie ako aktuálna právna úprava, keďže poisťovateľ z dôvodu existencie viacnásobného poistenia nemôže upraviť svoje poistné plnenie a do výšky následkov poistnej udalosti vyplatí poistné plnenie v súlade s poistnou zmluvou.

Poisťovateľ, ktorý vykonal prešetrovanie a vyplatil poistné plnenie, má voči ostatným poisťovateľom právo na úhradu pomernej časti plnenia a pomernej časti nákladov vynaložených na prešetrovanie poistnej udalosti. Poisťovatelia sa medzi sebou vyporiadajú v pomere, v akom by za iných okolností poskytli poistné plnenie. Nebude sa zohľadňovať potenciálna výška poistného krytia (dohodnutá horná hranica plnenia),

ale konkrétne podmienky poistenia uplatniteľné na poistnú udalosť, ktorej sa plnenie týka. Týmto sa umožní bezproblémové vyporiadanie poisťovateľov aj v prípade, ak v danom prípade nebola dohodnutá horná hranica poistného plnenia. Zároveň sa budú zohľadňovať aj výluky z poistenia, sublimity plnenia, prípadné podpoistenie alebo dohodnuté podmienky zabezpečenia.

Ak došlo k úhrade zachraňovacích nákladov, rovnakým spôsobom sa poisťovatelia navzájom vyporiadajú aj vo vzťahu k uhradeným zachraňovacím nákladom, pričom sa zohľadnia aj dohodnuté hranice úhrady zachraňovacích nákladov dohodnuté v jednotlivých poistných zmluvách.

§ 1446

Spolupoistenie

- (1) Ak je uzavretá poistná zmluva medzi poistníkom a viacerými poisťovateľmi (spolupoistenie), v poistnej zmluve sa uvedie, kto je hlavným poisťovateľom a aká je výška podielov jednotlivých poisťovateľov na právach a záväzkoch vyplývajúcich zo spolupoistenia. Ak výška podielov nebola dohodnutá, platí, že sú rovnaké.
- (2) Hlavný poisťovateľ spravuje spolupoistenie, prijíma poistné, oznámenia o poistnej udalosti, vedie prešetrovanie nevyhnutné na zistenie rozsahu povinnosti všetkých poisťovateľov poskytnúť poistné plnenie; v tomto rozsahu koná hlavný poisťovateľ v mene ostatných poisťovateľov. Ak poistná zmluva neurčuje hlavného poisťovateľa, považuje sa za neho ten z poisťovateľov, ktorého podmienky poistná zmluva používa; ak nie je možné hlavného poisťovateľa určiť, poistník, poistený a osoba oprávnená na poistné plnenie môžu svoje práva uplatňovať voči ktorémukolvek poisťovateľovi.
- (3) Osoba oprávnená na poistné plnenie má právo na poistné plnenie v celej výške voči hlavnému poisťovateľovi len vtedy, ak tak bolo v poistnej zmluve dohodnuté. Jednotliví poisťovatelia sa medzi sebou vzájomne vyrovnávajú v pomere svojich podielov podľa odseku 1, ak sa nedohodlo inak.

Odôvodnenie:

Právna úprava spolupoistenia je aktuálne upravená iba v zákone č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve v nadväznosti na požiadavky článku 190 a nasl. smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II). Keďže spolupoistenie obsahuje aj súkromnoprávne prvky, zo systematického pohľadu sa navrhuje upraviť základné vzťahy spolupoistenia v rámci Občianskeho zákonníka. Základnú úpravu spolupoistenia možno nájsť aj v iných moderných súkromnoprávných kódexoch, napr. v § 2817 českého Občianskeho zákonníka, v článku 961 holandského Občianskeho zákonníka, v článku 6:1003 litovského Občianskeho zákonníka alebo v článku 6:441 holandského Občianskeho zákonníka). V rámci navrhovanej úpravy sa upravuje spôsob uplatnenia práva na poistné plnenie a ošetrujú základné vzťahy medzi jednotlivými poisťovateľmi. Ďalej sa navrhuje právne ošetriť praktické situácie, ak by v poistnej zmluve nebol určený hlavný

poisťovateľ alebo ak by neboli v poisťnej zmluve uvedené podiely jednotlivých poisťovateľov.

Tretí oddiel

Obnosové poistenie

§ 1447

Základné ustanovenie

- (1) Z obnosového poistenia vzniká poisťovateľovi povinnosť poskytnúť v prípade poisťnej udalosti jednorazové plnenie alebo opakované plnenie v dohodnutom rozsahu, najmä zaplatiť dohodnutú poistnú sumu, dávku alebo dôchodok.
- (2) Právom na poistné plnenie z obnosového poistenia nie je dotknuté právo na náhradu škody proti tomu, kto má povinnosť škodu nahradiť.

Odôvodnenie:

Obnosové poistenie (Summerversicherung, Sums insurance) predstavuje druhý základný prístup k poisteniu. Na rozdiel od škodového poistenia nie je poistné plnenie priamo naviazané na majetkové dôsledky, ktoré poistná udalosť spôsobila poistenému. Účelom poistenia v týchto prípadoch nemusí byť (ani nepriamo) náhrada škody, práve naopak, účelom môže byť aj získanie finančných prostriedkov, rozšírenie majetkovej sféry. V niektorých situáciách nemá poistná udalosť ani charakter nepriaznivej životnej udalosti (napríklad uzavretie manželstva, narodenie dieťaťa, dožitie sa určitého veku). Poistné plnenie v obnosovom poistení sa preto typicky odvíja od dohodnutej poisťnej sumy (napr. vyplatenie poisťnej sumy v prípade smrti poisteného), dávky (napríklad vyplácanie dohodnutej dennej dávky v prípade hospitalizácie alebo pracovnej neschopnosti poisteného) alebo dôchodku (napríklad vyplácanie dohodnutého mesačného dôchodku v prípade invalidity poisteného alebo v prípade dožitia sa určitého veku).

Nakoľko účelom obnosového poistenia nie je poskytnúť náhradu zodpovedajúcu úbytku majetku alebo zodpovedajúcu vzniknutej škode, vyplatením poistného plnenia nedochádza k prechodu práva na poisťovateľa a poistený si môže popri práve na poistné plnenie uplatniť aj právo na náhradu škody voči poistenému. Ak teda napríklad dôjde v dôsledku fyzického napadnutia treťou osobou ku škode na zdraví poisteného, tento má jednak právo na poistné plnenie od poisťovateľa (napr. vo forme dennej dávky počas pracovnej neschopnosti alebo vo forme plnenia za trvalé následky úrazu, ak boli uzavreté ako obnosové poistenia), jednak si môže uplatniť právo na náhradu škody voči škodcovi podľa všeobecných ustanovení o náhrade škody. Z rovnakého dôvodu nie je potrebné v obnosovom poistení potrebné riešiť pluralitu poistných vzťahov a pre ten istý prípad môže mať jedna osoba uzavretých viacero poistení a v prípade poisťnej udalosti si môže uplatniť právo na plnenie v plnom rozsahu.

Ustanovením sa preberá § 821 OZ, ktoré sa doteraz uplatňovalo paušálne pre poistenie osôb. V novej systematike Občianskeho zákonníka zostáva význam ustanovenia zachovaný, ale s novým rozmerom. Poistenie, ktoré sa vzťahuje na osobu, totiž nemusí

byť vždy uzavreté iba ako obnosové poistenie (ako to bolo vnímané podľa doterajšej úpravy). Typickým príkladom je poistenie liečebných nákladov v zahraničí, ktoré tvorí súčasť tzv. cestovného poistenia. V týchto prípadoch poistenie slúži na náhradu vynaložených liečebných nákladov v zahraničí (náklady poskytnutej zdravotnej starostlivosti, výdavky na zdravotné pomôcky a lieky), ktoré by inak musel znášať poistený. V týchto prípadoch ide povahou a účelom poistenia o škodové poistenie, hoci v zmysle doterajšej klasifikácie by sa považovalo za poistenie osôb.

§ Štvrtý oddiel

Skupinové poistenie

§ 1448

Základné ustanovenia

- (1) Skupinové poistenie sa vzťahuje na početom vopred neuzavretú skupinu poistených.
- (2) Ak sa poistenie vzťahuje na členov určitej skupiny alebo na osoby, ktoré sú v určitom vzťahu k poistníkovi, za poisteného sa považuje každá osoba, ktorá je v čase poistnej udalosti členom vymedzenej skupiny alebo spĺňa vymedzený vzťah k poistníkovi.

Odôvodnenie:

Skupinové poistenie patrí k rozšíreným formám zabezpečenia poistenia, kde poistník uzatvára poistnú zmluvu s cieľom pokryť poistné potreby väčšieho okruhu osôb. Skupinové poistenie podľa toho, akým spôsobom dôjde k vstupu (alebo zahrnutiu) do poistenia, rozdeľujeme do dvoch základných skupín

- a) zahrnutie do poistenia sa uskutočňuje na základe určitého vzťahu medzi poisteným a poistníkom, bez prejavu vôle na strane poisteného; v konkrétnom prípade môže ísť napríklad o úrazové poistenie všetkých zamestnancov, ktoré uzaviera zamestnávateľ ako poistník, o poskytnutie zamestnaneckých benefitov vo forme poistenia, ktoré zabezpečuje na svoje náklady poistník alebo o poistenie účastníkov verejnej akcie (festivalu, leteckého dňa a pod.),
- b) zahrnutie do poistenia sa uskutočňuje na základe prejavu vôle poisteného; v konkrétnom prípade môže ísť o poistenie k úveru poskytovanému bankou, poistenie k motorovému vozidlu, ktoré poistený obstaráva vo forme finančného leasingu alebo o poistenie vecí nachádzajúcich sa v školskom zariadení.

Účelom ustanovení tohto oddielu je právne ošetriť špecifické situácie vznikajúce pri skupinovom poistení. Z tohto dôvodu je potrebné upraviť pôsobnosť týchto ustanovení. Zámerom je vylúčiť poistné zmluvy, ktoré sa vzťahujú na viacero osôb, ale nie je dôvod na ne uplatniť osobitné pravidlá (napr. životné poistenie viacerých členov rodiny, alebo poistenie domácnosti, v ktorej veci patria viacerým osobám). Základným definičným znakom je preto skutočnosť, že samotná poistná zmluva sa uzaviera s cieľom zahrnúť do poistenia vopred početom neobmedzenú skupinu poistených, ktorá spravidla bude bližšie parametricky vymedzená poistnou zmluvou.

Keďže pre skupinové poistenie je charakteristické, že okruh poistených sa v čase mení,

môže byť okruh poistených osôb v poistnej zmluve vymedzený aj prostredníctvom členstva v určitej skupine (napr. členovia občianskeho združenia alebo profesijnej komory) alebo prostredníctvom vzťahu k poistníkovi (napr. jeho zamestnanci). Z tohto dôvodu sa ustanovuje obdobné pravidlo ako pre súborové poistenie, že pre vznik povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie bude rozhodujúca skutočnosť, či konkrétna osoba v čase vzniku poistnej udalosti spĺňala kritériá, na základe ktorých sa má považovať za osobu, na ktorú sa poistenie vzťahuje.

§ 1449

Oznamovacie povinnosti poistníka

- (1) Ak poistený vstupuje do skupinového poistenia na základe svojho rozhodnutia, poistník je povinný poskytnúť poistenému v dostatočnom časovom predstihu pred vstupom do poistenia informácie o poistení, a to v rovnakom rozsahu, rovnakým spôsobom a v rovnakej forme, ako má poisťovateľ povinnosť informovať poistníka pred uzavretím poistnej zmluvy. Informačnú povinnosť podľa predchádzajúcej vety je možné zmluvne preniesť na poisťovateľa.
- (2) Poistník má povinnosť oboznámiť poisteného s rozsahom skupinového poistenia vzťahujúceho sa na poisteného a s povinnosťami, ktoré poistenému vyplývajú z poistnej zmluvy. Informačnú povinnosť podľa predchádzajúcej vety je možné zmluvne preniesť na poisťovateľa. Poisťovateľ nemôže voči poistenému uplatniť svoje práva naviazané na nedodržanie povinností poisteného, ktoré poistenému vyplývajú z poistnej zmluvy a s ktorými nebol oboznámený. Ak za porušenie povinnosti oboznámiť poisteného s povinnosťami podľa prvej vety zodpovedá poistník, poisťovateľ má proti nemu právo na náhradu škody.
- (3) Poistník je povinný vopred písomne oznámiť poisteným zmeny v obsahu poistnej zmluvy, ktoré sa ich týkajú. Oznámenie musí obsahovať poučenie o práve poisteného podľa odseku 4. Ak oznamovacia povinnosť podľa prvej vety nie je splnená alebo ak oznámenie neobsahuje poučenie, zmeny v obsahu poistnej zmluvy sú voči poistenému neúčinné. Informačnú povinnosť podľa prvej vety je možné zmluvne preniesť na poisťovateľa.
- (4) Ak poistený vstúpil do skupinového poistenia na základe svojho rozhodnutia a so zmenou v obsahu poistnej zmluvy nesúhlasí, má právo bezplatne ukončiť svoju účasť na poistení ku dňu účinnosti zmeny; toto právo zanikne, ak ho poistený nevyužije do jedného mesiaca od dôjdenia oznámenia o zmene v obsahu poistnej zmluvy.

Odôvodnenie:

Poistenému z poistnej zmluvy môžu vyplývať určité povinnosti, nakoľko však nie je zmluvnou stranou poistnej zmluvy, mal by mať zabezpečený prístup k informáciám o obsahu poistnej zmluvy. Vstup poisteného do poistenia sa uskutočňuje až po uzavretí poistnej zmluvy a často bez vedomia poisťovateľa. Z tohto dôvodu neprichádza do úvahy plnenie informačných povinností poisťovateľom. Zakotvujú sa preto oznamovacie povinnosti pre poistníka, ktorý je povinný oboznámiť poisteného s obsahom poistenia

a s povinnosťami, ktoré mu z poistnej zmluvy vyplývajú. Oznamovacie povinnosti pred vstupom do poistenia sú pre poisteného relevantné iba v prípade, ak vstupuje do poistenia na základe vlastného rozhodnutia. Ustanovenia v ods. 1 a ods. 4 sa aplikujú iba na tzv. dobrovoľný vstup do poistenia. Ak je zahrnutie do poistenia automatické (napr. poistníkom je zamestnávateľ, ktorý má uzavreté skupinové úrazové poistenie vzťahujúce sa na všetkých zamestnancov), nie je zakotvenie zákonnej povinnosti v týchto prípadoch odôvodnené. Avšak bez ohľadu na to, či poistený vstupuje do skupinového poistenia na základe vlastného rozhodnutia, alebo je doňho zahrnutý automaticky, je potrebné, aby poznal rozsah poistenia ako aj svoje povinnosti, preto sa na všetky typy skupinového poistenia vzťahujú ustanovenia v ods. 2 a ods. 3. Túto informačnú povinnosť voči nemu má plniť poistník. Zmluvné strany môžu dohodou preniesť oznamovaciu povinnosť na poisťovateľa. Aby sa však predchádzalo situácii, že poistník si nesplní svoje oznamovacie povinnosti a poistený bude znášať z toho plynúce následky, je potrebné, aby aj poisťovateľ ako druhá zmluvná strana mal motiváciu zabezpečiť, aby boli poistenému relevantné informácie oznámené. Obdobný mechanizmus platí aj pri zmene poistenia podľa nasledujúcich odsekov.

Rovnako je zakotvená oznamovacia povinnosť pre poistníka v prípade, ak dôjde k zmene v obsahu poistnej zmluvy. Keďže k zmene v obsahu poistenia dochádza bez vedomia poisteného, priznáva sa mu možnosť ukončiť svoju účasť na poistení ku dňu účinnosti zmeny. Z dôvodu právnej istoty je však toto právo časovo obmedzené a je spojené s krátkou prekluzívnou lehotou. Zmluvné strany môžu dohodou preniesť oznamovaciu povinnosť na poisťovateľa.

§ 1450

Práva a povinnosti zo skupinového poistenia

- (1) Poistník môže preniesť na poisteného náklady súvisiace s poistením najviac vo výške, ktorú je za neho povinný platiť poisťovateľovi. Ak poistník na základe zmluvy prenáša náklady súvisiace s poistením na poisteného, je poistník povinný
 - a) poisteného oboznámiť s výškou týchto nákladov,
 - b) vykonávať svoje práva a povinnosti zo skupinovej poistnej zmluvy s ohľadom na práva a právom chránené záujmy poisteného.
- (2) Poisťovateľ môže uplatniť svoje práva naviazané na porušenie povinností poisteného iba vo vzťahu k tomu poistenému, ktorého sa porušenie povinností týka. Ak poisťovateľ využije právo na výpoveď alebo právo na odstúpenie, oznámi to poistníkovi aj poistenému; právne účinky sa spájajú s dôjdením oznámenia poistenému.
- (3) Poisťovateľ nemôže uplatniť svoje práva naviazané na porušenie povinností poistníka vo vzťahu k poistenému, ktorý nie je poistníkom.
- (4) Poistený, na ktorého sú prenášané náklady súvisiace s poistením podľa odseku 1 a ktorý vstupuje do skupinového poistenia na základe svojho rozhodnutia, je v skupinovom poistení osobou oprávnenou na poistné plnenie. Skupinová poistná

zmluva môže stanoviť, že iná osoba je na poistné plnenie oprávnená s poisteným spoločne a nerozdielne.

- (5) Ustanovenie odseku 4 sa nepoužije v prípade, ak je povinnosť poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie viazaná na smrť poisteného.

Odôvodnenie:

Ak poisťník prenáša na poisteného náklady spojené s poistením, je povinný oboznámiť poisteného s výškou týchto nákladov (napr. náklad spojený s poistením zneužitia platobnej karty je zahrnutý v poplatku za vedenie karty, alebo náklady na poistenie účastníkov lyžiarskeho výcviku sú zahrnuté v príspevku na výcvik).

Pre skupinové poistenie rovnako platia všeobecné povinnosti poisteného (napr. odpovedať na otázky poisťovateľa, oznámiť zvýšenie poistného rizika, plniť prevenčné a zachraňovacie povinnosti) a v prípade ich porušenia vznikajú poisťovateľovi určité práva. Ustanovenie po vzore zahraničných úprav (napr. § 2827 českého Občianskeho zákonníka, § 2423 Občianskeho zákonníka Québecu, článok 18:203 PEICL) zakotvuje pravidlo, že poisťovateľ vždy vykonáva svoje práva naviazané na porušenie povinností poisteného iba vo vzťahu k tomu poistenému, ktorého sa porušenie povinností týka. V tomto smere sa neuplatňuje kolektívna zodpovednosť a napriek existencii iba jednej poistnej zmluvy sa poistné vzťahy správajú ako samostatné. Katalóg oprávnení poisťovateľa sa síce nemení, právo na zníženie poistného plnenia, právo na výpoveď alebo právo na odstúpenie však môže využiť iba s účinkami voči poistenému, ktorý svojím porušením povinností práva poisťovateľa založil. V prípade využitia práva na výpoveď alebo odstúpenie je poisťovateľ povinný svoje rozhodnutie oznámiť aj poisťníkovi aj poistenému, právne účinky (keďže ide o adresné právne úkony) sa budú spájať s doručením poistenému, nakoľko poistná ochrana poisteného bude dotknutá týmito úkonmi. Oznámenie vo vzťahu k poisťníkovi má v týchto prípadoch najmä evidenčný charakter, keďže má vplyv na okruh poistených a výšku poistného plateného zo strany poisťníka.

Oddelený prístup sa uplatní aj v prípade porušenia povinností, ktoré má poisťník. Za nesplnenie povinností poisťníka nebude môcť poisťovateľ sankcionovať poisteného (ak nie je zároveň poisťníkom).

Osobitná ochrana poisteného sa zavádza pre prípady, ak vstupuje do poistenia na základe vlastného rozhodnutia a zároveň poisťník prenáša na poisteného náklady spojené s poistením. V týchto prípadoch je pozícia poisteného takmer totožná s poistením poisťníka, keďže sám rozhoduje o vstupe do poistenia a znáša tiež finančné dôsledky tohto rozhodnutia. Nie je však zmluvnou stranou poistnej zmluvy a teda nemá priamy dosah na nastavenie parametrov poistenia. Obmedzuje sa preto zmluvná sloboda poisťníka a poisťovateľa v prospech poisteného tak, aby osobou oprávnenou na poistné plnenie bol vždy poistený (s výnimkou prípadov poistenia pre prípad smrti, kde z povahy veci vyplýva, že poistený nemôže byť osobou oprávnenou na poistné plnenie). Umožňuje sa však v poistnej zmluve dohodnúť si režim, že popri poistenom bude osobou oprávnenou na poistné plnenie aj ďalšia osoba v postavení solidárneho veriteľa (spravidla pôjde o poisťníka). Posilnením pozície poisteného sa sleduje

zabezpečenie možnosti pre poisteného domáhať sa práva na plnenie, ak v prípade poistnej udalosti poisťovateľ pristúpi k zníženiu poistného plnenia alebo odmietnutiu poistného plnenia.

§ 1451

Zánik poistenia

- (1) Ak poistený vstupuje do skupinového poistenia na základe svojho rozhodnutia, má právo požiadať poisťníka o ukončenie poistenia.
- (2) Ak sú podmienky dohodnuté v poistnej zmluve upravujúce právo poisteného na ukončenie poistenia nevýhodnejšie ako práva poisťníka ustanovené v tomto zákone, použijú sa primerane práva podľa tohto zákona.
- (3) Smrťou alebo zánikom poisťníka bez právneho nástupcu skupinové poistenie v celom rozsahu zanikne.

Odôvodnenie:

Ak poistený vstupuje do skupinového poistenia na základe svojho rozhodnutia, mal by mať možnosť aj rozhodnúť o ukončení poistenia. Keďže poistený v týchto prípadoch nie je zmluvnou stranou poistnej zmluvy a do poistenia vstupuje na základe svojho vzťahu s poisťníkom, aj ukončenie účasti v skupinovom poistení je potrebné riešiť s poisťníkom. Zakotvuje sa právo poisteného požiadať poisťníka o ukončenie poistenia. Keďže podmienky skupinového poistenia môžu byť na mieru prispôsobené charakteru vzťahu medzi poisťníkom a poisteným, právna úprava osobitne nezakotvuje možné spôsoby ukončenia poistenia a v prvom rade ich necháva na zmluvnú voľnosť. V praxi môžu byť možnosti pre poisteného flexibilnejšie ako sú zákonom stanovené možnosti, ktoré by poistený mal, ak by poistenie uzavrel priamo s poisťovateľom prostredníctvom samostatnej poistnej zmluvy. Aby však nedochádzalo k prílišnému obmedzeniu práv poisteného pri ukončení jeho účasti v skupinovom poistení, zavádza sa pravidlo, podľa ktorého má poistený práva na úrovni zákonných práv poisťníka (najmä právo vypovedať poistenie ku koncu poistného obdobia, právo vypovedať poistenie po poistnej udalosti), ak poistná zmluva upraví jeho možnosti ukončenia účasti na skupinovom poistení nevýhodnejšie ako by tomu bolo v prípade samostatnej poistnej zmluvy.

Osobitne sa upravuje situácia v prípade smrti poisťníka alebo jeho zániku bez právneho nástupcu.

§ 1452

Skupinové životné poistenie a skupinové poistenie choroby

- (1) Ak sa skupinové poistenie vzťahuje na životné poistenie a poistený vstupuje do poistenia na základe svojho rozhodnutia, má právo do jedného mesiaca od vstupu do poistenia požiadať poisťníka o ukončenie poistenia; v takom prípade sa primerane použije **§ 1435 (odstúpenie od zmluvy zo strany poisťníka)**.
- (2) Ak sa skupinové poistenie vzťahuje na životné poistenie alebo poistenie choroby, v ktorom poistený vstupuje do poistenia na základe svojho rozhodnutia

a znáša náklady podľa § 1450, súčasťou zmluvy musí byť dohoda o tom, že v prípade akéhokoľvek ukončenia skupinovej poistnej zmluvy s výnimkou zániku podľa § 1451 ods. 3 (smrť, zánik poistníka) poisťovateľ umožní poisteným pokračovať v poistení za nezmenených podmienok samostatnými poistnými zmluvami od účinnosti zániku skupinovej poistnej zmluvy. Poistník je povinný o zániku skupinového poistenia a o možnosti požiadať o uzavretie samostatnej poistnej zmluvy podľa predchádzajúcej vety informovať poisteného v lehote najmenej dva mesiace pred účinnosťou zániku skupinovej poistnej zmluvy. Ak poistený do účinnosti zániku skupinovej poistnej zmluvy nepožiadala poisťovateľa o uzavretie takejto poistnej zmluvy, jeho poistenie zanikne zánikom skupinovej poistnej zmluvy.

- (3) Ak poistník poruší povinnosť informovať poisteného podľa odseku 2, poistenie poisteného založené skupinovou poistnou zmluvou nezanikne. Ak poistník alebo poisťovateľ dodatočne informuje poisteného o možnosti požiadať o uzavretie samostatnej poistnej zmluvy podľa odseku 2, poistenie poisteného zo skupinovej poistnej zmluvy zaniká uplynutím lehoty 2 mesiacov odo dňa tohto oznámenia.

Odôvodnenie:

Keďže pre životné poistenie ustanovuje právna úprava na úrovni samostatnej poistnej zmluvy určité obmedzenia, základné ochranné prvky sa osobitne upravujú aj pre skupinové životné poistenie. V prvom rade sa zavádza osobitná možnosť pre poisteného ukončiť svoju účasť na skupinovom životnom poistení dodn dní od vstupu do poistenia. V týchto prípadoch ide o analógiu k možnosti poistníka odstúpiť od poistnej zmluvy do jedného mesiaca podľa § 1435 (odstúpenie zo strany poistníka), ktoré sa primerane uplatní aj na vyporiadanie vzťahov.

Pre životné poistenie a poistenie choroby ďalej platí zákonné obmedzenie týkajúce sa výpovede poisťovateľa. Z tohto dôvodu nie je možné, aby poisťovateľ vypovedal skupinové životné poistenie. Rovnako je však potrebné obmedziť právne účinky výpovede alebo odstúpenia od poistenia zmluvy zo strany poistníka, prípadne jeho zániku z dôvodu neplatenia poistného zo strany poistníka, keďže za bežných okolností by viedli k rovnakému následku (ukončenie poistenia), čím by mohli byť poškodené záujmy poistených, a to najmä v prípadoch, ak sú na nich prenášané náklady spojené súvisiace s poistením. Pre tieto prípady sa ustanovuje, že poistná zmluva o skupinovom poistení musí obsahovať dohodu medzi poisťovateľom a poistníkom o tom, že v prípade ukončenia zmluvy z akýchkoľvek dôvodov s výnimkou zániku podľa § 1451 ods. 3 (zánik alebo smrť poistníka) poisťovateľ umožní poisteným pokračovať v poistení za nezmenených podmienok samostatnými poistnými zmluvami, ak o to poistený požiada. O tejto možnosti je poistník povinný informovať poisteného minimálne dva mesiace pred zánikom poistnej zmluvy. Povinnosť je kladená na poistníka práve z dôvodu, že on disponuje možnosťou podať výpoveď (o čom poisťovateľ nemusí vopred vedieť), ako aj možnosťou dohodnúť s poisťovateľom zánik poistenia. V prípade, ak poistený toto právo nevyužije, jeho poistenie zo skupinovej poistnej zmluvy zanikne dňom účinnosti zániku skupinovej poistnej zmluvy. V odseku 3 je

upravený mechanizmus pre konkrétneho poisteného zo skupinovej poistnej zmluvy pre prípad, ak by poistník porušil svoju informačnú povinnosť voči poistenému podľa odseku 2.

Piaty oddiel Životné poistenie

§ 1453

Základné ustanovenia

- (1) Životným poistením je poistenie pre prípad smrti, poistenie pre prípad dožitia sa určitého veku alebo konca poistnej doby a poistenie pre prípad skutočnosti týkajúcej sa zmeny osobného postavenia poisteného, ako je uzavretie manželstva alebo narodenie dieťaťa.
- (2) Životné poistenie je možné dohodnúť iba ako obnosové poistenie.

Odôvodnenie:

Doterajšia právna úprava nepozná pojem životné poistenie. Ani niektoré zahraničné právne úpravy bližšie životné poistenie nevy vymedzujú, hoci s ním pracujú. Keďže životné poistenie má v právnej úprave osobitné postavenie a podlieha najväčším obmedzeniam na strane poisťovateľa, je dôležité jeho právne vymedzenie. Zavádzaná legálna definícia životného poistenia nadväzuje na európsku úpravu poisťovníctva a vychádza zo smernice Solventnosť II (2009/138/ES). Týmto prístupom sa zabezpečí lepší súlad medzi európskou reguláciou poisťovníctva a súkromnoprávnou terminológiou. Značné rozdiely v klasifikácii v minulosti spôsobovali značné komplikácie pri transpozícii právnych aktov Európskej únie.

Od pojmu životné poistenie je potrebné odlišovať pojem poistné odvetvie životného poistenia. Klasifikácia poistných odvetví má čisto verejnoprávny charakter a poistné odvetvia životného poistenia zahŕňajú aj typy poistenia alebo operácie, na ktoré sa definícia životného poistenia nevzťahuje.

S ohľadom na charakter životného poistenia sa zavádza obmedzenie, podľa ktorého je možné životné poistenie uzavrieť iba ako obnosové poistenie. Pri životnom poistení typicky nie je možné určiť „úbytok majetku“ alebo „škodu“ vzniknutú poistnou udalosťou. Výnimku predstavuje iba čisté tzv. poistenie pohrebných nákladov, ktoré sa však na Slovensku neponúka v škodovom variante.

§ 1454

Oprávnená osoba

- (1) Ak je povinnosť poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie viazaná na smrť poisteného, môže poistník určiť oprávnenú osobu menom a priezviskom alebo vzťahom k poistenému. Poistník môže určiť aj viac oprávnených osôb, prípadne určiť podiel, v akom majú nadobudnúť právo na plnenie.

- (2) Poistník môže určenie oprávnenej osoby zmeniť alebo zmeniť podiel, v akom má nadobudnúť právo na plnenie; ak nie je poistník sám poisteným, vyžaduje sa na zmenu súhlas poisteného. Zmena je účinná dňom oznámenia poisťovateľovi.
- (3) Ak je oprávnená osoba určená vzťahom k poistenému, posudzuje sa tento vzťah ku dňu smrti poisteného.
- (4) Ak je oprávnená osoba určená aj menom a priezviskom a aj vzťahom k poistenému, v prípade pochybností má prednosť určenie menom a priezviskom.
- (5) Oprávnená osoba nadobúda právo na plnenie smrťou poisteného. Poistník môže so súhlasom poisteného až do smrti poisteného nakladať s právom na plnenie, najmä ho založiť, postúpiť alebo vydať príkaz podľa § 1424 (vinkulácia).

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšia úprava § 817 ods. 1 OZ s drobnými terminologickými úpravami. Nad rámec aktuálnej právnej úpravy sa v súlade s bežnou aplikačnou praxou stanovuje, že poistník môže určiť viacero oprávnených osôb, ako aj určiť podiel, v akom majú nadobudnúť právo na poistné plnenie. Možnosť určenia podielov sa doteraz iba nepriamo odvodzovala zo znenia § 818 OZ. Ak poistník podiely neurčí, budú mať oprávnené osoby právo na poistné plnenie v rovnakom pomere (§ 1456) (rozdelenie poistného plnenia). Prvé určenie oprávnenej osoby môže vykonať poistník aj bez súhlasu poisteného. Vo vzťahu k dodatočnej zmene oprávnených osôb alebo k zmene podielu oprávnených osôb sa však vyžaduje aj súhlas poisteného, ak nie je zároveň poistníkom. Nevyžaduje sa, aby bol súhlas poisteného udelený na tej istej listine, môže byť udelený aj dodatočne, bez udelenia súhlasu však k zmene nedôjde. Zmena v určení oprávnenej osoby alebo zmena v určení podielu oprávnenej osoby nepodlieha súhlasu poisťovateľa, keďže však ide o adresný úkon, účinnosť zmeny nastane až dorúčením oznámenia poisťovateľovi.

Vo vzťahu k oprávneným osobám, ktoré nie sú určené výslovne, ale iba vzťahom k poistenému (manžel, deti, dedičia) sa výslovne zakotvuje pravidlo, že na nadobudnutie práva na plnenie bude rozhodujúce, či bol tento vzťah splnený ku dňu smrti poisteného. Keďže sa bežne stávajú prípady, keď je oprávnená osoba určená aj menom a priezviskom a aj vzťahom k poistenému, právna úprava po novom ustanovuje interpretačné pravidlo pre tieto situácie, ktoré na základe doterajšej úpravy nebolo možné jednoznačne vyriešiť, prípadne striktným výkladom sa mohlo dospieť k záveru, že platné určenie oprávnenej osoby nastane iba v prípade, ak ku dňu smrti sú splnené obidve podmienky (teda osoba určená menom a priezviskom zároveň napĺňa aj vzťah k poistenému). Všeobecné interpretačné pravidlá pre právne úkony v týchto prípadoch nie je možné účinne použiť, keďže konajúca osoba je v čase posudzovania tejto otázky spravidla po smrti. Z tohto dôvodu sa zakladá prednosť určenia menom a priezviskom. Ak dôjde počas trvania poistenia k zmene vzťahu (napr. rozvod manželstva), poistník má vždy možnosť určenie oprávnenej osoby zmeniť.

Zavádza sa tiež osobitné dispozičné právo poistníka pre nakladanie s poistným plnením. Právo na plnenie predstavuje určitú majetkovú hodnotu, ktorá sa však

aktivuje až smrťou poisteného, keď vzniká právo na plnenie osobám oprávneným na poistné plnenie. Keďže právo na poistné plnenie, prípadne kapitálová hodnota poistenia sa dá využiť v rôznych vzťahoch (ak ide o poistenie s odkupnou hodnotou) alebo právo z poistenia môže slúžiť aj ako určité zabezpečenie, zakladá sa právo poistníka na disponovanie s právom na plnenie až do momentu, kým ho nenadobudnú osoby oprávnené na poistné plnenie. Obdobné oprávnenie bolo zakotvené aj v predchádzajúcej právnej úprave (§ 127 zákona č. 145/1934 Sb. o poistnej smlouvě, § 42 zákona č. 189/1950 Sb. o poistnej smluve) a je obsiahnuté aj § 2832 českého Občianskeho zákonníka. Výkon práva poistníka môže v konkrétnom prípade znamenať, že oprávnené osoby nadobudnú právo na plnenie v menšom rozsahu, prípadne ho nenadobudnú vôbec. Taký postup však nie je v rozpore s účelom zákona, keďže oprávnené osoby svojím statusom získavajú iba možnú výhodu v prípade smrti poisteného. Keďže poistník platí poistné, môže kedykoľvek poistenie vypovedať a má kontrolu nad uzavretým poistením, je odôvodnené, aby mohol do vzniku poistnej udalosti disponovať aj s právom na poistné plnenie, a to bez ohľadu na to, či je dispozícia v súlade s očakávaniami oprávnenej osoby.

§ 1455

Náhradné oprávnené osoby

- (1) Ak nie je oprávnená osoba v čase smrti poisteného určená alebo ak nenadobudne právo na plnenie, nadobúdajú toto právo manžel poisteného a deti poisteného.
- (2) Ak niet osôb uvedených v odseku 1, nadobúdajú toto právo rodičia poisteného, a ak ich niet, osoby, ktoré žili s poisteným po dobu najmenej jedného roka pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktoré sa z toho dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázané výživou na poisteného; ak niet ani týchto osôb, nadobúdajú toto právo dedičia poisteného, a to bez ohľadu na to, či nadobudli dedičstvo.
- (3) Ak niet osôb podľa odseku 1 a 2, povinnosť poisťovateľa vyplatiť poistné plnenie zaniká.

Odôvodnenie:

S drobnými úpravami sa preberá doterajšia úprava § 817 ods. 2 a 3 OZ. Zachováva sa systém stanovenia skupín, na rozdiel od doterajšej úpravy sa spája prvá skupina (manžel poisteného) s druhou skupinou (deti poisteného). Uvedenou úpravou sa sleduje zosúladenie s úpravou zákonných dedičov (§ 473 ods. 1 OZ), kde v prvej skupine tiež prichádzajú do úvahy aj deti zosnulého. Praktický význam sa prejaví najmä v prípade nemanželských detí poisteného. Doterajšia úprava sa dopĺňa o spresnenie obsadenia poslednej skupiny osôb (dedičia). Keďže aktuálna právna úprava dedenia nerozlišuje terminologicky medzi osobou, v ktorej prospech existuje titul dedenia a medzi osobou, ktorá dedičstvo nadobudla (používa sa jednotné označenie „dedič“), v aplikačnej praxi nebolo zrejmé, na aký okruh osôb sa malo označenie vzťahovať. Účelom poistného plnenia zo strany poisťovateľa je predovšetkým zaopatrť pozostalých. Práve z tohto

dôvodu právna úprava obsahuje postupný výpočet osôb (podľa vzťahu k poistenému), ktoré majú nadobudnúť právo na plnenie v prípade, ak nebola určená oprávnená osoba. Právo na plnenie nadobúdajú dedičia priamo, nie sú súčasťou pozostalosti, právo na plnenie sa neprejednáva v dedičskom konaní. Poistné plnenie (na rozdiel od aktív dedičstva) nemožno použiť na úhradu dlhov poručiteľa. Účelom právnej úpravy je zabezpečiť čo možno najširší výpočet osôb, ktoré môžu mať (na základe svojho vzťahu k poistenému) právo na poistné plnenie. Preto je vhodné, aby právo na plnenie vzniklo bez ohľadu na výsledok dedičského konania a za dediča by sa mala považovať akákoľvek osoba, v prospech ktorej existuje titul dedenia. Dedič by preto mal mať právo bez ohľadu na to, či dedičstvo odmietol (napríklad pre predĺženie dedičstva) alebo či došlo k prerokovaniu dedičstva (ak poručiteľ zanechal majetok nepatrnej hodnoty).

Nad rámec aktuálnej právnej úpravy sa dopĺňa ustanovenie, ktoré výslovne ustanovuje, že ak sa vyčerpajú všetky možnosti a niet osôb, ktorým by poisťovateľ mohol vyplatiť poistné plnenie, jeho povinnosť zaniká. Doteraz sa tento záver odvodzoval iba zo staršej judikatúry.

§ 1456

Rozdelenie poistného plnenia

- (1) Ak vznikne právo na plnenie niekoľkým oprávneným osobám a ak nie sú ich podiely určené, má každý z nich právo na rovnaký diel.
- (2) Podiel, ktorý nenadobudla jedna oprávnená osoba, sa pomerne rozdelí medzi ostatné oprávnené osoby.
- (3) Osoby podľa § 1455 (náhradné oprávnené osoby) nadobúdajú právo na plnenie v rovnakom pomere.

Odôvodnenie:

Doterajšia právna úprava obsiahnutá v § 818 OZ sa rozširuje a po novom rozlišuje dva prístupy, podľa toho, či má byť právo na plnenie vyplatené oprávneným osobám, alebo náhradným osobám uvedeným v § 1455 (náhradné oprávnené osoby). V prípade oprávnených osôb sa poistné plnenie vypláti podľa podielu, aký im bol určený poistníkom. Ak poistník nevyužil možnosť určenia podielov, tak sa poistné plnenie rozdelí medzi oprávnené osoby rovnakým dielom. Ak dôjde k situácii, že niektorá oprávnená osoba nenadobudne právo na plnenie (napríklad z dôvodu, že v čase smrti poisteného už nežije alebo privodila smrť poisteného úmyselným činom, za ktorý bola odsúdená), tak sa jej podiel rozdelí medzi ostatné oprávnené osoby, a to v pomere, v akom sú ich podiely. Tento postup poznala už aj skoršia právna úprava (§ 128 zákona č. 145/1934 Sb. o poisťovních smlouvě) a jej cieľom je uprednostniť pri práve na plnenie tie osoby, ktoré boli výslovne poistníkom určené. Zároveň tento postup urýchli vyplatenie poistného plnenia zo strany poisťovateľa, keďže nebude potrebné zisťovať náhradné osoby.

Pre náhradné osoby platí, že vždy nadobudnú právo na plnenie rovným dielom. Vychádza sa z predpokladu, že ak poistník chcel zabezpečiť preferenciu niektorej

osoby, mohol tak spraviť jej určením za oprávnenú osobu. Týmto prístupom sa tiež vyrieši doterajší aplikačný problém, keď nebol jednotný prístup v tom, akým podielom majú nadobúdať právo na plnenie dedičia ako náhradné osoby zahrnuté do poslednej skupiny podľa § 1455 (náhradné oprávnené osoby). Nie je však vylúčené, že poisťník určí oprávnené osoby vzťahom (napr. „deti“, „manžel“, „dedičia“ poisteného). V takom prípade sa uplatnia ustanovenia týkajúce sa oprávnených osôb.

§ 1457

Osobitné prípady

- (1) Ak zomrie poistený aj oprávnená osoba v rovnakú dobu alebo za okolností, ktoré neumožňujú zistiť, kto z nich zomrel ako prvý, platí, že poistený prežil oprávnenú osobu, ak nie sú ani iné osoby, ktorým by vzniklo právo na plnenie podľa § 1454 (oprávnená osoba).
- (2) Osoba, ktorej má smrťou poisteného vzniknúť právo na poistné plnenie, toto právo nenadobudne, ak spôsobila poistenému smrť konaním, za ktoré bola právoplatne odsúdená za spáchanie úmyselného trestného činu; ustanovenie § 1423 ods. 5 (právo na poistné plnenie) sa nepoužije.

Odôvodnenie:

Ak dôjde k smrti poisteného aj oprávnenej osoby pri rovnakej udalosti, je nadobudnutie práva na poistné plnenie oprávnenej osoby závislé od skutočnosti, či v čase smrti poisteného ešte žila. Ak by nežila, nenadobudne právo na plnenie a poistné plnenie sa rozdelí medzi ostatné oprávnené osoby. Ak by žila a neskôr zomrie, jej právo na poistné plnenie sa stáva súčasťou pozostalosti. Tým dochádza k určitému odklonu od vôle poisťníka a zároveň sa predlžuje prešetrovanie poistnej udalosti na strane poisťovateľa. Po vzore niektorých zahraničných úprav (§ 2836 českého Občianskeho zákonníka, § 2448 Občianskeho zákonníka Québecu, článok 7:967 holandského Občianskeho zákonníka), sa preto zakladá právna fikcia, že poistený prežil oprávnenú osobu. Dôsledkom toho sa poistné plnenie rozdelí medzi ostatné oprávnené osoby. Výnimka sa ustanovuje iba pre prípady, ak by nebolo iných oprávnených osôb.

§ 1458

Odkupná hodnota

- (1) Ak z povahy uzavretého životného poistenia vyplýva, že poisťovateľovi vznikne povinnosť plniť, poisťník má v prípade zániku poistenia právo, aby mu poisťovateľ vyplatil odkupnú hodnotu.
- (2) Právo na odkupnú hodnotu nevzniká poisťníkovi v prípade, ak poistenie zaniklo v dôsledku poistnej udalosti, za ktorú poisťovateľ poskytol poistné plnenie.
- (3) Ak v poistení pre prípad smrti dôjde k smrti poisteného za okolností, pre ktoré poisťovateľ nemá povinnosť poskytnúť poistné plnenie a ide o poistenie podľa odseku 1, nevzniká právo na odkupnú hodnotu poisťníkovi, ale osobám, ktorým

by inak vzniklo právo na poistné plnenie. Ustanovenie § 1455 ods. 3 (náhradné oprávnené osoby) sa použije rovnako.

- (4) Poistník má právo počas trvania životného poistenia požadovať od poisťovateľa oznámenie o aktuálnej výške odkupnej hodnoty. Poisťovateľ oznámi poistníkovi výšku odkupnej hodnoty do jedného mesiaca od dňodenia žiadosti poistníka o oznámenie jej výšky.
- (5) Výška odkupnej hodnoty sa vypočíta podľa pravidiel uvedených v poistnej zmluve, ak osobitný predpis neustanovuje inak.
- (6) Poisťovateľ je povinný odkupnú hodnotu vyplatiť do jedného mesiaca, odkedy sa dozvedel o zániku poistenia; v prípade smrti poisteného podľa odseku 3 do jedného mesiaca od ukončenia prešetrovania nahlásenej udalosti.

Odôvodnenie:

Vymedzuje sa okruh poistných produktov, pri ktorých bude mať poisťovateľ povinnosť poskytnúť v prípade zániku poistenia osobitnú formu plnenia, tzv. odkupnú hodnotu. Po vzore nemeckej úpravy sú kritériá ustanovené pomerne všeobecne a spájajú sa s prípadmi, keď je s ohľadom na povahu poistenia zrejmé, že poisťovateľovi vznikne povinnosť plniť. Ide o poistenia, ktoré majú povahu tzv. relatívnej náhody. Medzi najčastejšie takéto poistenia patria poistenie pre prípad smrti alebo dožitia a poistenie pre prípad smrti na dobu neurčitú.

Keďže odkupná hodnota sa vytvára z prostriedkov platených poistníkom, právo na odkupnú hodnotu pri zániku poistenia má poistník. Výnimku tvoria dve situácie. Ak poistenie zaniká v dôsledku poistnej udalosti, poisťovateľ vypláca poistné plnenie, čím sa vyčerpajú prostriedky, z ktorým mohla byť vyplatená odkupná hodnota. Účel poistenia je tým naplnený. Druhá výnimka je spojená s prípadmi poistenia pre prípad smrti, pri ktorej síce došlo k zániku poistenia, avšak poisťovateľ nevypláti poistné plnenie (napríklad z dôvodu, že išlo o samovraždu poisteného pred uplynutím určenej doby alebo o prípad, ktorý je z poistného krytia vylúčený). Keďže v týchto prípadoch pozostali nedostali vyplatené poistné plnenie, je odôvodnené, aby odkupná hodnota bola vyplatená práve im a nie poistníkovi. Zároveň sa tak rieši situácia, ak bol poistený zároveň poistníkom. Ak by mal právo na odkupnú hodnotu v týchto prípadoch poistník, odkupná hodnota by bola súčasťou pozostalosti. V takom prípade by však nebola zohľadnená vôľa poistníka pri určení oprávnených osôb a zároveň by bolo plnenie poisťovateľa naviazané na ukončenie dedičského konania, ktoré býva zdĺhavé. Obdobnú úpravu obsahovala aj vyhláška č. 49/1949 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie osôb.

Zavádza sa tiež ustanovenie upravujúce splatnosť odkupnej hodnoty. Keďže poisťovateľ sa môže o zániku poistenia dozvedieť s určitým časovým oneskorením, lehota splatnosti sa odvíja od vedomosti poisťovateľa o zániku poistenia. Osobitná lehota sa zavádza pre prípady, keď dôjde k smrti poisteného a zároveň bolo poistenie dohodnuté aj pre tento prípad. V tejto situácii poisťovateľ v prvom rade vykonáva prešetrovanie poistnej udalosti, teda sa uplatnia lehoty stanovené pre vykonanie

prešetrovania a vyplatenie poistného plnenia. Až keď poisťovateľ na základe výsledkov prešetrovania dôjde k záveru, že nemá povinnosť poskytnúť poistné plnenie, začne mu plynúť lehota na vyplatenie odkupnej hodnoty.

§ 1459

Poistenie v splatenom stave

- (1) V poistnej zmluve sa možno dohodnúť, že poistenie, pri ktorom vzniká právo na odkupnú hodnotu, nezanikne pre nezaplatenie poistného podľa § 1429 a zmení sa na poistenie v splatenom stave.
- (2) Pri poistení v splatenom stave nemá poistník povinnosť uhrádzať dohodnuté bežné poistné. V poistnej zmluve sa dohodne, či sa poistenie v splatenom stave uskutoční znížením poistnej sumy, skrátením poistnej doby alebo zmenou rozsahu poistenia.
- (3) K zmene poistenia na poistenie v splatenom stave dochádza prvým dňom nasledujúcim po márnom uplynutí lehoty na zaplatenie poistného podľa § 1429. Zmenu poistenia je poisťovateľ povinný poistníkovi písomne oznámiť do jedného mesiaca.
- (4) Poistník má právo na obnovenie poistenia do pôvodného stavu iba v prípade, ak to bolo výslovne dohodnuté.

Odôvodnenie:

(Poistenie v splatenom stave)

Platenie poistného je základnou povinnosťou poistníka, preto jej neplnenie je spojené so zánikom poistenia. V prípade rezervotvorných poistení je však možné využiť vytvorenú kapitálovú hodnotu na zachovanie poistenia, a to bez povinnosti poistníka platiť ďalšie poistné. Aktuálna právna úprava z historických dôvodov odkazuje pri riešení tejto oblasti výlučne na poistné podmienky poisťovateľa, ktoré sú však v dnešnej dobe zmluvným dokumentom, ktorý nie je spôsobilý meniť zákonné ustanovenia. Z tohto dôvodu sa do zákona zavádza aspoň rámcová úprava, ktorá pripúšťa, že nezaplatenie poistenia nemusí mať za následok zánik poistenia, a stanovuje základné pravidlá fungovania mechanizmu poistenia v splatenom stave. Podrobnosti sa nechávajú zmluvnej autonómii, keďže podľa vlastností poistenia sú k dispozícii rôzne možnosti, ako možno upraviť parametre poistenia tak, aby mohlo byť zachované aj bez ďalšieho platenia poistného poistníkom. Nakoľko všetky spôsoby riešenia sú spojené so zánikom povinnosti poistníka platiť poistné, zavádza sa zákonná povinnosť poisťovateľa oznámiť poistníkovi zmenu poistenia na poistenie v splatenom stave.

Šiesty oddiel

Poistenie úrazu

§ 1460

Základné ustanovenia

- (1) Z poistenia úrazu poskytuje poisťovateľ poistné plnenie v dohodnutom rozsahu, ak počas poistnej doby dôjde k úrazu, ktorý poistenému spôsobí následky dohodnuté v poistnej zmluve.
- (2) Ak sa následky úrazu dohodnuté v poistnej zmluve prejavili po zániku poistenia úrazu, je poisťovateľ povinný plniť, iba ak došlo k úrazu za trvania poistenia úrazu a zároveň sa na taký následok poistenie vzťahovalo.
- (3) Poistenie úrazu možno dohodnúť ako škodové poistenie alebo obnosové poistenie.
- (4) Ak je poistenie úrazu dohodnuté ako škodové poistenie, pokrýva v dohodnutom rozsahu výpadok príjmu alebo náklady zdravotnej starostlivosti alebo iné náklady súvisiace so zdravotným stavom poisteného, ktoré poistenému vznikli v dôsledku úrazu.

Odôvodnenie:

Poistenie úrazu so sebou prináša praktické problémy pri stanovení presného okamihu, ktorý sa má považovať za poistnú udalosť. Hoci úraz zo svojej povahy je náhlou udalosťou, ktorú možno v čase presne určiť a zdokumentovať, problémy sú spojené s tým, že následky spojené s úrazom sa nemusia prejsť ihneď. Z tohto dôvodu vznikajú rôzne pohľady, či sa má za poistnú udalosť považovať okamih úrazu, alebo až moment, keď sa prejavia následky úrazu (smrť, vznik trvalých následkov). S cieľom vyriešiť nejednoznačnosť právna úprava zakotvuje, že za poistnú udalosť je potrebné považovať úraz samotný (ako prejavenie sa poistného rizika). Následne má poisťovateľ povinnosť poskytnúť poistné plnenie za úrazy, ktoré vznikli počas trvania poistenia, hoci sa ich následky prejavili po zániku poistenia. Zároveň sa s úrazovým dejom (ako momentom vzniku poistnej udalosti) spájajú účinky potrebné na určenie začiatku plynutia premlčacej lehoty.

Poistenie úrazu sa umožňuje uzavrieť ako obnosové poistenie aj ako škodové poistenie. Ako škodové poistenie prichádza poistenie úrazu do úvahy najmä v prípade, ak je jeho účelom nahradiť v dohodnutom rozsahu náklady poisteného, ktoré mu v dôsledku úrazu vznikli (typicky v prípade poistenia nákladov na zdravotnú starostlivosť, ktoré je základom cestovného poistenia).

§ 1461

Povinnosti v prípade úrazu

- (1) Poistený je povinný bezodkladne po úraze vyhľadať lekárske ošetrovanie a liečiť sa podľa pokynov lekára. Ak to poisťovateľ vyžaduje a s ohľadom na okolnosti

konkrétneho prípadu to nie je v rozpore s dobrými mravmi, je poistený povinný dať sa na náklady poisťovateľa vyšetriť lekárom, ktorého poisťovateľ určí.

- (2) Ak osoba oprávnená na poistné plnenie nenahlási poisťovateľovi úraz do 14 dní odkedy sa prejavili následky úrazu, zmešká túto lehotu bez dôvodov hodných osobitného zreteľa a oneskorené oznámenie podstatne sťažilo alebo znemožnilo prešetrovanie úrazu, poisťovateľ nemá povinnosť poskytnúť poistné plnenie za takýto úraz.

Odôvodnenie:

Osobitne pre poistenie úrazu sa zavádza povinnosť smerujúca k zníženiu rozsahu poistnej udalosti. Rozsah následkov úrazu do veľkej miery ovplyvňuje rýchlosť poskytnutia zdravotnej starostlivosti a dodržiavanie liečebného režimu. V prípade nesplnenia tejto povinnosti má poisťovateľ právo znížiť poistné plnenie podľa všeobecných ustanovení (§ 1426) (povinnosti poistníka a poisteného). Opätovne sa tiež zavádza do zákonnej úpravy právo poisťovateľa požadovať, aby sa poistený dal vyšetriť lekárom určeným poisťovateľom (v minulosti takú úpravu obsahoval § 25 vyhlášky č. 49/1964 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie osôb). Náklady spojené s vyšetrením však znáša poisťovateľ a jeho požiadavka na lekárske vyšetrenie nemôže byť s ohľadom na okolnosti konkrétneho prípadu v rozpore s dobrými mravmi. Pre prešetrovanie zo strany poisťovateľa je tiež obzvlášť dôležité mať čo najskôr informáciu o vzniknutom úraze, aby vedel zabezpečiť prešetrovanie poistnej udalosti. V poistení úrazu neprichádza do úvahy povinnosť nemeniť stav vzniknutý poistnou udalosťou, či už z dôvodu nevyhnutnosti poskytnutia zdravotnej starostlivosti alebo z dôvodu prirodzenej zmeny poúrazového stavu procesmi liečenia následkov úrazu. Oneskorené nahlásenie poistnej udalosti môže značne sťažiť, alebo aj znemožniť poisťovateľovi vykonať riadne prešetrovanie poistnej udalosti, keďže v čase nahlásenia už nemusia byť príznaky úrazu vôbec viditeľné alebo zistiteľné (typicky v prípadoch poškodenia mäkkých tkanív). Aby nedochádzalo k špekulatívnemu oneskorenému nahlasovaniu úrazov, zavádza sa možnosť pre poisťovateľa neposkytnúť poistné plnenie, ak mu oneskorené hlásenie znemožnilo vykonať prešetrovanie úrazu. Poisťovateľ sa nebude môcť zbaviť povinnosti poskytnúť poistné plnenie, ak prešetrovanie môže vykonať aj s časovým odstupom (napríklad v prípade zlomenín), ani v prípadoch, ak bola lehota na oznámenie poistnej udalosti zmeškaná z dôvodov hodných osobitného zreteľa (napríklad poistený je po úraze v umelom spánku alebo mu z iných dôvodov jeho zdravotný stav neumožňuje oznámenie poistnej udalosti).

§ 1462

Zníženie a neposkytnutie poistného plnenia

- (1) Poisťovateľ má právo znížiť poistné plnenie najviac na jednu polovicu, ak k úrazu došlo v čase, keď bol poistený pod vplyvom alkoholu, iných omamných látok alebo psychotropných látok a tieto okolnosti na strane poisteného podstatne prispeli k vzniku úrazu. Ak však mal taký úraz za následok smrť poisteného, má

- poisťovateľ právo poistné plnenie znížiť iba vtedy, ak k úrazu došlo v súvislosti s konaním poisteného, ktorým inému spôsobil ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť.
- (2) Poisťovateľ nemá povinnosť poskytnúť poistné plnenie, ak k úrazu poisteného došlo v súvislosti s konaním, pre ktoré bol poistený právoplatne odsúdený za spáchanie úmyselného trestného činu.

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšie ustanovenie § 820 OZ spolu s doplňujúcou úpravou, ktorá bola v minulosti súčasťou vyhlášky č. 49/1964 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie osôb. Možnosť zníženia poistného plnenia je osobitným oprávnením poisťovateľa, ktoré sa uplatňuje popri ostatných právach poisťovateľa. V tomto prípade nejde o špeciálne ustanovenie k všeobecnému ustanoveniu (§ 1426) (povinnosti poistníka a poisteného), keďže požitie alkoholu alebo inej omamnej či psychotropnej látky nemusí byť v rozpore so žiadnou povinnosťou poisteného. Nevyžaduje sa príčinná súvislosť medzi požitím látky a úrazom (keďže preukazovanie príčinnej súvislosti v týchto prípadoch nevedie k jednoznačným a presvedčivým záverom), na uplatnenie práva na zníženie plnenia je však nevyhnutné, aby to odôvodňovali okolnosti na strane poisteného. Z toho vyplýva, že aspoň určitá súvislosť existovať musí. Ak poistený utrpí úraz na spoločenskej udalosti tak, že na neho spadne stropné svietidlo, nebude môcť poisťovateľ znížiť poistné plnenie, hoci poistený bol v čase vzniku úrazu pod vplyvom alkoholu. Nebude tu daná okolnosť na strane poisteného, ktorá by zníženie odôvodnila. Na druhej strane, ak úraz utrpí poistený tak, že pod vplyvom alkoholu vojde do dráhy jazdy motorového vozidla, bude daná možnosť poisťovateľa znížiť poistné plnenie.

Právo poisťovateľa znížiť poistné plnenie je obmedzené rozsahom do jednej polovice. Sprísnené sú podmienky zníženia poistného plnenia v prípadoch, ak ide o poistné plnenie za smrť v dôsledku úrazu. V týchto podmienkach poistné plnenie slúži na zabezpečenie pozostalých, a preto nie je odôvodnené ich sankcionovať znížením poistného plnenia. V prípade smrti poisteného je zníženie poistného plnenia prípustné iba vtedy, ak k smrti poisteného v dôsledku úrazu dôjde v súvislosti s činom poisteného, ktorým inému spôsobil ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť (napríklad vodič pod vplyvom alkoholu spôsobí dopravnú nehodu, pri ktorej zahynie spolu s ďalším spolujazdcom).

Poistenie úrazu sa uzatvára pre prípad nepriaznivých následkov, ktoré poistenému vzniknú v dôsledku úrazu. Účelom úrazového poistenia je poskytnúť poistenému (prípadne pozostalým) finančné plnenie, ktoré zmierni dopady úrazu na finančnú situáciu poisteného (napríklad v prípade dennej dávky v prípade pracovnej neschopnosti) alebo poskytne finančnú pomoc na vyrovnanie sa s novou životnou situáciou (napríklad v prípade trvalých následkov úrazu alebo v prípade smrti úrazom). Najmä ak je poistenie úrazu uzavreté ako obnosové poistenie, poistné plnenie poisťovateľa zväčšuje objem aktív poisteného a poistený má z poistenia finančný prospech. Bolo by však v rozpore so spoločenskými hodnotami, ak by taký finančný prospech poistený získal v situácii, ak si úraz privodil pri trestnej činnosti. Preto sa umožňuje poisťovateľovi nevyplatiť poistné plnenie v prípade, ak k úrazu poisteného

došlo v súvislosti s konaním, pre ktoré bol právoplatne odsúdený za spáchanie úmyselného trestného činu. Môže ísť teda o úraz, ktorý vznikol priamo pri páchaní trestnej činnosti (poistený utrpí úraz, keď fyzicky napadne tretiu osobu alebo sa poraní v snahe prekonať zabezpečenie objektu) alebo ktorý iba súvisí s páchaním trestnej činnosti (poistený utrpí úraz pri úteku po lúpežnom prepadnutí banky). Možnosť neposkytnutia poistného plnenia je viazaná iba na úmyselné trestné činy, nevzťahuje sa teda na nedbanlivostné trestné činy, pri ktorých vzhľadom na nedbanlivosť nie je dôvodné uprieť poistenému právo na poistné plnenie. Typicky môže ísť napríklad o trestné činy v doprave. Ustanovenie s obdobným významom sa uplatňuje v českej právnej úprave (§ 2845 českého Občianskeho zákonníka), dlhodobo sa v praxi uplatňuje aj v nemeckej úprave (článok 5 vzorových všeobecných podmienok pre úrazové poistenie).

§ 1463

Smrť v poistení úrazu

Ak je povinnosť poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie viazaná na smrť poisteného v dôsledku úrazu, primerane sa použijú ustanovenia § 1454 až § 1457 (oprávnená osoba, náhradné oprávnené osoby, rozdelenie poistného plnenia, osobitné prípady).

Odôvodnenie:

Ak poistenie úrazu pokrýva smrť, ktorá nastala v dôsledku úrazu, je účel poistenia rovnaký ako v prípade životného poistenia. Poistné plnenie slúži na zabezpečenie pozostalých. Pre určenie oprávnenej osoby, zmenu oprávnenej osoby, určenie iných osôb oprávnených na poistné plnenie a rozdelenie poistného plnenia sa preto použijú ustanovenia životného poistenia. Rovnaký postup sa uplatňoval aj doteraz, nakoľko § 817 a 818 OZ platili pre akékoľvek poistenie osôb, pri ktorom bolo poistné plnenie viazané na smrť poisteného.

Siedmy oddiel

Poistenie choroby

§ 1464

Základné ustanovenie

- (1) Z poistenia choroby poskytne poisťovateľ poistné plnenie v dohodnutom rozsahu, ak nastane choroba, zmena zdravotného stavu alebo iná skutočnosť týkajúca sa zdravotného stavu určená v poistnej zmluve.
- (2) Poistenie choroby možno dohodnúť ako škodové poistenie alebo obnosové poistenie.
- (3) Ak je poistenie choroby dohodnuté ako škodové poistenie, pokrýva v dohodnutom rozsahu výpadok príjmu alebo náklady zdravotnej starostlivosti alebo iné náklady súvisiace so zdravotným stavom poisteného.

- (4) Ak bola v poistení choroby dohodnutá čakacia doba, nesmie byť dlhšia ako tri mesiace, v poistení pre prípad závažných chorôb nesmie byť dlhšia ako šesť mesiacov a v poistení pre prípad ošetrovateľskej starostlivosti nesmie byť dlhšia ako tri roky.

Odôvodnenie:

Osobitné ustanovenia o poistení choroby v doterajšej právnej úprave absentovali. Súvisí to s časom, v ktorom právna úprava vznikala, keďže v tom období nebol osobitný dôvod na poistenie pre prípad choroby. Poistenie pre prípad choroby ako osobitný druh poistenia neupravovala ani vyhláška č. 49/1964 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie osôb. V dnešnej dobe je poistenie choroby veľmi rozšíreným typom poistenia a vykazuje rastový potenciál. Je potrebné zakotviť aspoň rámcovú právnu úpravu osobitostí poistenia choroby.

V poistení choroby vznikajú často problémy s určením času vzniku poistnej udalosti. Vývoj zdravotného stavu a časové oneskorenia súvisiace určením konkrétnej diagnózy umožňujú príchod zdravotných komplikácií určitým spôsobom predvídať. Z tohto dôvodu sa v poistení choroby zvyknú používať čakacie doby s cieľom znížiť špekulatívny motív pri uzavieraní poistenia. Právna úprava po vzore okolitých krajín zavádza časové ohraničenie pre čakaciu dobu (obdobne aj § 2848 českého Občianskeho zákonníka, § 197 nemeckého zákona o poistnej zmluve alebo § 178d rakúskeho zákona o poistnej zmluve).

Pri bežných produktoch poistenia choroby nesmie čakacia doba presiahnuť tri mesiace. Dlhšia čakacia doba v dĺžke šiestich mesiacov je ustanovená pre poistenie závažných chorôb. Poistenie závažných chorôb sa uzatvára pre prípad vzniku vybraných závažných udalostí (napr. infarkt myokardu, oslepnutie, cievna mozgová príhoda) alebo diagnostikovania závažného ochorenia (napr. onkologické chorenia, Alzheimerova choroba, Parkinsonova choroba). V týchto prípadoch je vzhľadom na dlhší vývoj smerujúci k prejavu sa udalosti opodstatnené umožniť poisťovateľovi dohodnúť dlhšiu čakaciu dobu v dĺžke šiestich mesiacov.

Osobitná čakacia doba v dĺžke troch rokov sa zavádza pre poistenie ošetrovateľskej starostlivosti. Takýto poistný produkt sa zatiaľ na Slovensku neponúka, avšak s ohľadom na demografický vývoj možno do budúcnosti očakávať jeho zvýšenú potrebu. V rámci poistenia ošetrovateľskej starostlivosti poskytuje poisťovateľ poistné plnenie, ak sa poistený dostane do stavu vyžadujúceho ošetrovateľskú starostlivosť v dôsledku neschopnosti vykonávať samostatne bežné aktivity denného života. Práve existencia dostatočne dlhej čakacej doby je základným predpokladom pre to, aby bolo možné takýto poistný produkt ponúkať. Dĺžka čakacej doby pre tieto prípady je v súlade s právnou úpravou okolitých krajín (Česká republika, Maďarsko, Rakúsko, Nemecko).

Ôsmy oddiel

Poistenie majetku

§ 1465

Základné ustanovenia

- (1) Poistenie majetku sa vzťahuje na jednotlivu určenú vec, hromadnú vec, súbor vecí alebo iné majetkové hodnoty vymedzené v poistnej zmluve.
- (2) Poistenie veci je možné dohodnúť iba ako škodové poistenie. Poistenie iných majetkových hodnôt ako veci možno dohodnúť ako škodové poistenie alebo ako obnosové poistenie.

Odôvodnenie:

Poistenie majetku patrí k produktovo najrozsiahlnejšej skupine poistení. V rámci verejnoprávnej klasifikácie zahŕňa až sedem poistných odvetví (poistné odvetvia A.3 až A.9). Pod poistenie majetku sa zaraďujú poistenia všetkých druhov hnutelných a nehnuteľných vecí, poistenie zvierat, peňažnej hotovosti, všetkých typov dopravných prostriedkov ako aj poľnohospodárskych plodín. Poistenie je možné uzavrieť na jednotlivu určenú vec (napríklad motorové vozidlo), hromadnú vec (napríklad prepravovanú úrodu pšenice v objeme 100 ton) alebo súbor vecí (napríklad súbor zariadenia a vybavenia domácnosti alebo poistenie zásob podnikateľského subjektu).

S ohľadom na charakter poistenia majetku sa predpokladá, že poistenie majetku bude primárne uzavierané ako škodové poistenie, nevylučuje sa však ani situácia, že poistenie iných majetkových hodnôt bude uzavreté aj ako obnosové poistenie.

§ 1466

Poistná hodnota

- (1) Ak nie je dohodnuté inak, poistnou hodnotou je:
 - a) pri poistení stavby suma, za ktorú sa dá stavba postaviť ako novostavba,
 - b) pri poistení iného majetku suma, za ktorú sa dá vec alebo iná majetková hodnota nadobudnúť alebo zaobstarať v aktuálnom stave, s prihliadnutím na jej druh, množstvo, kvalitu, stav a vek.
- (2) Ak je poistená hromadná vec, vzťahuje sa poistenie na všetky veci, ktoré k hromadnej veci patria v čase poistnej udalosti. Ustanovenia tohto zákona o poistnej sume alebo o limite poistného plnenia, o poistnej hodnote, o podpoistení a nadpoistení sa vzťahujú na celú hromadnú vec. Ak sa poistenie vzťahuje na viac hromadných vecí, určí sa poistná suma alebo limit poistného plnenia na každú hromadnú vec samostatne.
- (3) Pravidlá uvedené v odseku 2 sa použijú rovnako, ak je poistený súbor vecí.

Odôvodnenie:

Poistenie majetku je typickou oblasťou poistenia, kde je možné určiť poistnú hodnotu. Spôsob určenia poistnej hodnoty ponecháva zákonná úprava prioritne na dohodu zmluvných strán, keďže bežne sa používajú viaceré prístupy k určeniu poistnej

hodnoty. V záujme komplexnosti právnej úpravy sa zavádza iba východiskové riešenie pre situácie, ak si zmluvné strany nedohodnú iný spôsob. Stanovenie poistnej hodnoty je rozdelené na dve skupiny

- a) pri stavbách sa zakotvuje ako poistná hodnota tzv. východisková hodnota nehnuteľnosti; je to najmä z dôvodu, aby v prípade zničenía nehnuteľnosti v dôsledku poistnej udalosti postačovalo poistné plnenie na opätovnú výstavbu nehnuteľnosti; z povahy škodového poistenia v tomto prípade dochádza k určitému odklonu, keďže v prípade zničenía nehnuteľnosti poistné plnenie prekračuje úbytok majetku spôsobený poistnou udalosťou (hodnota nehnuteľnosti v čase zničenía je nižšia ako jej východisková hodnota); nie je však vylúčené, že v konkrétnom prípade bude viac zodpovedať okolnostiam prípadu stanovenie poistnej hodnoty napríklad na úrovni všeobecnej hodnoty nehnuteľnosti (napríklad v prípade bytu v bytovom dome alebo v prípade, ak všeobecná hodnota nehnuteľnosti presahuje jej východiskovú hodnotu),
- b) pre ostatný majetok sa ako poistná hodnota zavádza bežná cena veci s ohľadom na jej stav v čase, keď sa poistná hodnota určuje (teda spravidla v čase uzavretia poistenia a v čase poistnej udalosti); ide v zásade o všeobecnú hodnotu veci; tento prístup sa javí ako najvhodnejšie východiskové pravidlo, pretože najlepšie vystihuje úbytok majetku, ku ktorému dôjde v dôsledku poistnej udalosti; obdobný prístup môžeme nájsť aj v zahraničnej právnej úprave (napríklad § 2849 českého Občianskeho zákonníka alebo článok 7:956 holandského Občianskeho zákonníka).

S cieľom zabezpečiť vhodnú granularitu pri určení poistnej sumy a poistnej hodnoty sa ďalej ustanovujú osobitné pravidlá pre prípady, ak sa poisťuje hromadná vec alebo súbor vecí.

§ 1467

Zachovanie stavu

- (1) Ak dôjde pri poistnej udalosti k poškodeniu alebo k zničeniu majetku, je poistený a osoba oprávnená na poistné plnenie povinná zdržať sa jeho opravy alebo odstraňovania jeho zvyškov, pokiaľ s tým poisťovateľ neprejaví súhlas a umožniť poisťovateľovi obhliadnutie stavu spôsobeného poistnou udalosťou. Ak bola dohodnutá lehota, v ktorej sa má poisťovateľ vyjadriť, zaniká táto povinnosť najneskôr uplynutím tejto lehoty; ak nebola lehota dohodnutá, táto povinnosť zaniká, ak sa poisťovateľ nevyjadrí v lehote 15 dní od oznámenia poistnej udalosti.
- (2) Ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak je potrebné z bezpečnostných, hygienických, ekologických alebo iných závažných dôvodov s opravou majetku alebo s odstránením jeho zvyškov začať skôr; na túto skutočnosť je povinný poistený poisťovateľa bezodkladne po vzniku poistnej udalosti upozorniť. Oznamovacia povinnosť poisteného sa považuje za splnenú aj vtedy, ak oznámenie vykoná poisťník alebo osoba oprávnená na poistné plnenie.

- (3) Poisťovateľ nemá právo znížiť poistné plnenie podľa § 1426 (povinnosti poistníka a poisteného) v prípade nesplnenia povinnosti poisteného podľa odseku 2, ak vzhľadom na okolnosti prípadu by ani splnenie povinnosti podľa odseku 2 neumožnilo poisťovateľovi obhliadnuť stav spôsobený poistnou udalosťou.

Odôvodnenie:

V prípade vzniku poistnej udalosti je základnou povinnosťou poisťovateľa vykonať prešetrovanie nahlásenej udalosti s cieľom zistiť, v akom rozsahu mu vznikla povinnosť poskytnúť poistné plnenie (§ 1425) (poistná udalosť). S cieľom umožniť poisťovateľovi riadne prešetrovanie poistnej udalosti sa zakotvuje povinnosť poisteného zachovať stav vytvorený poistnou udalosťou. Obdobné ustanovenie bolo už v minulosti súčasťou právnej úpravy (§ 13 vyhlášky č. 13/1983 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie majetku alebo § 60 zákona č. 145/1934 Sb. o poisťovních smlouvách) a aj dnes patrí k bežnému štandardu zákonných úprav poistnej zmluvy (napríklad § 2851 českého Občianskeho zákonníka, článok 38b švajčiarskeho zákona o poistnej zmluve alebo článok 6:465 maďarského Občianskeho zákonníka).

Výnimka z povinnosti zachovať stav vyvolaný poistnou udalosťou platí v prípade, ak je nevyhnutné začať s opravou alebo s odstraňovacími prácami z bezpečnostných dôvodov (napríklad po výbuchu plynu je narušená statika objektu do takej miery, že hrozí zrútenie budovy), z hygienických dôvodov (napríklad po povodni hrozí nebezpečenstvo epidémie), ekologických dôvodov (napríklad z poškodeného plavidla unikajú nebezpečné chemikálie) alebo z iných závažných dôvodov (iným závažným dôvodom môže byť napríklad povinnosť zmierniť rozsah škody alebo zabrániť ďalšiemu zväčšovaniu následkov poistnej udalosti, napríklad u historickej pamiatky). V týchto prípadoch ide o situácie, kde je všeobecný záujem na zmene stavu s ohľadom na okolnosti prípadu silnejší než záujem poisťovateľa na obhliadnutí poškodeného alebo zničeného majetku. Aby bolo poisťovateľovi umožnené reagovať na vzniknutú situáciu, ukladá sa poistenému zákonná povinnosť bezodkladne oznámiť poisťovateľovi, že nemôže zachovať stav vyvolaný poistnou udalosťou. Ak to situácia poisťovateľovi umožňuje, má možnosť vykonať obhliadku v časovej tiesni. Ako príklad možno uviesť situáciu, ak dôjde k poškodeniu statiky budovy výbuchom plynu. Vlastníkovi budovy bude uložená povinnosť začať do troch dní s odstránením stavby. Ak si vlastník budovy splní svoju oznamovaciu povinnosť, poisťovateľ bude mať k dispozícii aspoň obmedzený časový priestor na zdokumentovanie situácie po poistnej udalosti. Na druhej strane, ak by ani riadne splnenie oznamovacej povinnosti neumožnilo obhliadku zo strany poisťovateľa, nie je daný dôvod na zníženie plnenia pre porušenie povinnosti; v týchto prípadoch je preto výslovne vylúčené právo poisťovateľa na zníženie poistného plnenia.

§ 1468

Nájdienie majetku

- (1) Ak poistený alebo osoba oprávnená na poistné plnenie zistí po oznámení poistnej udalosti, že sa našiel stratený alebo odcudzený majetok, ktorého sa poistná udalosť týka, je povinná oznámiť to bez zbytočného odkladu poisťovateľovi.

- (2) Ak poisťovateľ poskytol poistné plnenie za nájdený majetok, neprechádza na neho vlastnícke právo k nájdenému poistenému majetku, ale poistený je povinný podľa svojho výberu
- a) uhradiť poisťovateľovi sumu poskytnutého poistného plnenia po odpočítaní nákladov účelne vynaložených na odstránenie poškodení vzniknutých v čase, keď boli poistený alebo osoba oprávnená na poistné plnenie zbavení možnosti s majetkom nakladať a po odpočítaní iných nákladov účelne vynaložených v súvislosti s vrátením majetku poistenému alebo osobe oprávnenej na poistné plnenie alebo
 - b) uhradiť poisťovateľovi sumu zodpovedajúcu hodnote nájdeného majetku v čase jeho vydania poistenému.
- (3) Povinnosť podľa odseku 2 poistený nemá, ak
- a) nájdený majetok nebol vydaný poistenému alebo jeho vydanie je možné dosiahnuť iba s neprimeranými nákladmi,
 - b) majetok bol poškodený v rozsahu, že jeho uvedenie do stavu pred poistnou udalosťou nie je možné alebo je možné iba s neprimeranými nákladmi.

Odôvodnenie:

Poistenie sa v mnohých prípadoch vzťahuje na prípad odcudzenia majetku alebo na prípad straty majetku (napríklad v dôsledku živelnnej udalosti alebo v dôsledku utrpeného úrazu, ktorý znemožnil poistenému starať sa o vec). Ak sa po vyplatení poistného plnenia nájde odcudzená alebo stratená vec, mala by sa vrátiť do vlastníctva poisteného. V takom prípade dochádza k obnove pôvodného stavu pred poistnou udalosťou. Nakoľko poisťovateľ medzičasom vyplatil poistné plnenie, vrátením veci dochádza u poisteného k obohateniu a preto je vhodné zakotviť pravidlá na úpravu majetkového stavu poisteného tak, aby zodpovedal situácii po nájdení majetku. K vráteniu veci poistenému môže dôjsť s rôznym časovým odstupom po poistnej udalosti a vrátená vec môže byť poškodená, poistenému sa preto dáva právo výberu z dvoch možností

- a) poisťovateľovi uhradí sumu vyplateného poistného plnenia, avšak s tým, že poistený má právo odpočítať sumu, ktorú je potrebné vynaložiť na odstránenie prípadných poškodení, ktoré vznikli na majetku po jeho odcudzení, prípadne strate a zároveň má právo odpočítať si účelne vynaložené náklady na vrátenie veci (prípadne náklady na prepravu veci z miesta nájdenia do miesta bydliska poisteného alebo cestovné náklady poisteného do miesta, kde je potrebné vec prevziať) alebo*
- b) poisťovateľovi uhradí sumu zodpovedajúcu hodnote nájdeného majetku v čase jeho vydania poistenému.*

Je však vhodné a účelné zakotviť aj výnimky z týchto pravidiel pre osobitné situácie

- a) za určitých okolností sa nájdený majetok nemusí vrátiť do vlastníctva poisteného;*
- b) v určitých prípadoch nemusí byť ekonomicky odôvodnené, aby sa poistený domáhal vrátenia nájdeného majetku (napríklad ak sa odcudzené motorové vozidlo nájde v Kazachstane a jeho preprava je nákladnejšia ako je hodnota vozidla),*

c) v určitých prípadoch nemusí byť ekonomicky odôvodnené, aby poistený zabezpečil opravu poisteného majetku do stavu pred poistnou udalosťou (napríklad ak sa odcudzené motorové vozidlo nájde poškodené v takom rozsahu, že náklady na opravu presahujú vyplatené poistné plnenie), prípadne jeho oprava nemusí byť po technickej stránke možná.

Nie je vylúčené, že sa v konkrétnom prípade poisťovateľ s poisteným dohodne aj na inom riešení situácie (napríklad, že poistený nájdenú vec prevedie na poisťovateľa).

§ 1469

Zmena vlastníka

- (1) Ak poisťník prestane byť vlastníkom poisteného majetku, poistenie zanikne zmenou vlastníka. Ak však dôjde k smrti poisťníka, ktorý poistil majetok vo svojom vlastníctve, do konca poistného obdobia, za ktoré bolo pred smrťou poisťníka zaplatené poistné, vstupujú na miesto poisťníka jeho dedičia; v takom prípade poistenie zanikne uplynutím poistného obdobia.
- (2) Ak poisťník poistil cudzí majetok a dôjde k zmene vo vlastníkovi poisteného majetku, poistenie zanikne, ibaže by sa vlastníkom poisteného majetku stal poisťník alebo ak nie je dohodnuté inak.
- (3) Zánik poisťníka s právnym nástupcom nespôsobuje zánik poistenia, ak nebolo dohodnuté inak.

Odôvodnenie:

Doterajšia právna úprava vychádza zo základného predpokladu, že zmenou v osobe vlastníka poistenej veci poistenie zaniká (§ 812 OZ). Umožňuje však odchýlky stanoviť poistnými podmienkami. Z historického pohľadu išlo o odkaz na podzákonný predpis (vyhlášku o poistných podmienkach pre poistenie majetku), ktorý za určitých okolností zakladal vstup tretích osôb do poistenia. Nakoľko poistné podmienky majú za súčasnej právnej úpravy výlučne súkromnoprávny charakter, je potrebné nanovo upraviť prípadné výnimky zo základného pravidla, ktoré zostáva vo svojom princípe zachované. Po novom bude pre zánik poistenia rozhodujúci aj vzťah poisťníka k poistenému majetku. Ak poisťník uzavrel poistenie majetku, ku ktorému má vlastnícke právo, toto poistenie bude trvať aj napriek prípadným zmenám v osobách ostatných vlastníkov (napríklad ak sa zmenia osoby niektorých spoluvlastníkov alebo veľkosti spoluvlastníckych podielov). Predpokladá sa, že kým je poisťník aspoň v určitej časti vlastníkom poisteného majetku, má poistný záujem na trvaní poistenia. Ak však poisťník prestane byť vlastníkom poistenej veci, poistenie zmenou vlastníka zanikne.

Výnimka z tohto pravidla sa zavádza v prípade, ak k zmene vo vlastníctve dôjde z dôvodu smrti poisťníka. V týchto prípadoch sa preberá v minulosti platná úprava (§ 10 vyhlášky č. 13/1983 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie majetku), podľa ktorej na dobu do konca prebiehajúceho poistného obdobia vstupujú na miesto poisťníka jeho dedičia. Keďže na určitý čas po smrti poisťníka vzniká obdobie neistoty v tom, kto nadobúda poistený majetok z titulu dedenia, je vhodné poskytnúť dedičom

určitý čas na vysporiadanie sa s novou životnou situáciou a ochrániť ich pred nepriaznivými dôsledkami, ktoré môže privodiť zánik poistenia. Predpokladom dočasnej kontinuity poistenia je, aby bolo poistné na dané poistné obdobie zaplatené pred smrťou poistníka. Uvedená výnimka platí iba pre prípady, ak poistník poistil vlastný majetok (ktorý jeho smrťou prechádza na dedičov). Ak poistník poistil cudzí majetok, smrťou poistníka vstupuje na jeho miesto poistený (vlastník poisteného majetku) podľa § 1411 (poistenie v prospech tretej osoby).

Druhé základné pravidlo sa zavádza pre situáciu, ak poistník poistil cudziu vec. V týchto prípadoch sa predpokladá, že poistník poisťuje cudziu vec najmä pre svoj osobný alebo zmluvný vzťah k poistenému, ak sa preto zmení osoba vlastníka, je dôvodné, aby poistenie zaniklo. Opodstatnenú výnimku predstavujú prípady, ak sa vlastníkom poisteného majetku stane poistník. Bežná je táto situácia v prípade poistenia nehnuteľnosti, ktorú poisťuje kupujúci (ako nevlastník) z dôvodu, že nadobúdaná nehnuteľnosť je zároveň zálohom. Ak sa po prevode vlastníckeho práva stane vlastníkom nehnuteľnosti, nie je dôvod na to, aby poistenie zaniklo (práve naopak). Obdobná situácia vzniká aj v prípade finančného leasingu, kde leasingový nájomca poisťuje ako poistník vec vo vlastníctve prenajímateľa. Ak sa po uplynutí leasingu stane vlastníkom poistenej veci, očakáva pokračovanie poistenia. Z týchto dôvodov sa zavádza výnimka, že ak sa poistník stane vlastníkom poistenej (pôvodne cudzej) veci, poistenie nezanikne, pretože naďalej trvá poistný záujem poistníka. Predpokladá sa však aj možnosť dohodnúť si zánik poistenia odchýlnym ustanovením v poistnej zmluve.

Z dôvodu právnej istoty sa zakotvuje pravidlo, že zánik právnickej osoby s právnym nástupcom (t.j. ako dôsledok zlúčenia, splynutia alebo rozdelenia) nemá za následok zánik poistenia. V týchto prípadoch formálne dochádza k zmene vlastníka poisteného majetku, zároveň však spravidla nedochádza k zániku poistného záujmu, preto je odôvodnené zakotvenie východiskového pravidla, aby poistenie naďalej trvalo.

§ 1470

Poistenie majetku v spoločnom imaní manželov

- (1) Ak spoločné imanie manželov zaniklo smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho toho z manželov, ktorý ako poistník uzavrel poistnú zmluvu vzťahujúcu sa na majetok patriaci do spoločného imania manželov, vstupuje na miesto poistníka pozostalý manžel, ak je naďalej vlastníkom alebo spoluvlastníkom poisteného majetku.
- (2) Ak spoločné imanie manželov zaniklo inak než z dôvodov uvedených v odseku 1, použije sa pri vyporiadaní § 1469 (zmena vlastníka).

Odôvodnenie:

Aktuálna právna úprava pri zániku spoločného imania manželov odkazuje iba na poistné podmienky (§ 805 OZ). V historickom kontexte išlo o ustanovenie § 11 vyhlášky č. 13/1983 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie majetku. Časť pôvodnej podzákonnej úpravy sa preberá do zákonného znenia. Keďže v prípade spoločného

imania manželov sa poistenie vzťahuje na spoločný majetok, pri jeho zániku smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho toho z manželov, ktorý ako poistník uzavrel poistnú zmluvu s poisťovňou, je odôvodnené zachovať kontinuitu poistenia. Na uvoľnené miesto poistníka preto *ex lege* vstupuje druhý z manželov, za predpokladu, že je naďalej vlastníkom poisteného majetku. Právna úprava teda vychádza z rovnakého princípu ako v prípade zmeny vlastníka alebo v prípade smrti poistníka, ktorý poistil cudzí majetok. Smrť poistníka nemení poistný záujem druhého z manželov na trvaní poistenia, preto je odôvodnené, aby poistenie trvalo naďalej. Ak má druhý z manželov záujem na zmene podmienok poistenia, môže z pozície poistníka iniciovať zmenu obsahu poistenia, prípadne poistenie vypovedať.

Deviaty oddiel

Poistenie zodpovednosti za škodu

§ 1471

Základné ustanovenia

(1) Z poistenia zodpovednosti za škodu má poistený právo, aby poisťovateľ v prípade poistnej udalosti poskytol poistné plnenie, ktorým v rozsahu dohodnutom alebo ustanovenom zákonom nahradí za poisteného škodu, za ktorú poistený zodpovedá a má povinnosť ju nahradiť.

(2) Poistenie zodpovednosti za škodu je možné dohodnúť iba ako škodové poistenie.
Odôvodnenie:

Zavádza sa základné vymedzenie poistenia zodpovednosti za škodu, ktoré je inšpirované obdobnými ustanoveniami zahraničnej úpravy (§ 2862 českého Občianskeho zákonníka, § 100 nemeckého zákona o poistnej zmluve alebo článok 6:470 maďarského Občianskeho zákonníka).

Keďže účelom poistenia zodpovednosti za škodu je nahradiť za poisteného škodu, za ktorú zodpovedá, zakladá sa obmedzenie, že poistenie zodpovednosti za škodu je možné dohodnúť iba ako škodové poistenie. Z povahy poistenia zodpovednosti za škodu však vyplýva, že niektoré pravidlá platné pre škodové poistenie sa v poistení zodpovednosti za škodu uplatnia iba výnimočne (napríklad iba ustanovenia o podpoistení a nadpoistení).

§ 1472

Povinnosti poisteného a poisťovateľa

- (1) Poistený je povinný oznámiť poisťovateľovi bez zbytočného odkladu od okamihu, kedy sa dozvedel o skutočnosti, že
- a) došlo k udalosti, ktorá by mohla byť dôvodom vzniku práva na plnenie voči poisťovateľovi a ak už nastala poistná udalosť, urobiť potrebné opatrenia, aby bola škoda čo najmenšia,
 - b) poškodený proti nemu uplatnil právo na náhradu škody, ktorú má nahradiť poisťovateľ a vyjadriť sa k požadovanej náhrade a jej výške,

- c) v súvislosti so vzniknutou škodou sa začalo trestné konanie, súdne konanie alebo rozhodcovské konanie.
- (2) Ak v súvislosti so vzniknutou škodou začalo konanie podľa odseku 1 písm. c), poistený je povinný postupovať v konaní v súlade s pokynmi poisťovateľa a poskytovať poisťovateľovi potrebnú súčinnosť; túto povinnosť nemá, ak poisťovateľ súdu alebo rozhodcovskému súdu oznámi, že nemá právny záujem na výsledku konania.
- (3) Ak sa o náhrade škody rozhoduje v konaní podľa odseku 1 písm. c) a poisťovateľ neukončil prešetrovanie nahlásenej udalosti v lehote podľa § 1425 (poistná udalosť) alebo neposkytol poistné plnenie v súlade s poistnou zmluvou, poisťovateľ je povinný uhradiť tým vyvolané účelne vynaložené trovy konania poisteného a ďalšie trovy konania, k náhrade ktorých bol poistený zaviazaný.
- (4) Ak sa konanie podľa odseku 1 písm. c) vedie v dôsledku toho, že poistený na pokyn alebo s výslovným súhlasom poisťovateľa neuspokojil nárok poškodeného, trovy konania podľa odseku 3 uhrádza poisťovateľ aj nad rámec dohodnutej hornej hranice poistného plnenia.

Odôvodnenie:

Zavádzajú sa osobitné ustanovenia k povinnostiam poisteného v prípade vzniku poistnej udalosti. Ide jednak o povinnosť vykonať opatrenia, aby škoda bola čo najmenšia a jednak o osobitné informačné povinnosti, ktoré sú viazané nielen na udalosť samotnú, ale aj na procesné úkony súvisiace s poistnou udalosťou (či už zo strany poškodeného, alebo zo strany orgánov verejnej moci, ktoré vyšetrujú okolnosti týkajúce sa poistnej udalosti). Vzhľadom na závažnosť týchto povinností je nevyhnutné, aby boli splnené bez zbytočného odkladu.

V súvislosti s poistnou udalosťou môže dôjsť k rôznemu vývoju v nadväznosti na uplatnený nárok poškodeného. Poistený môže svoju zodpovednosť poprieť, sporná môže byť výška spôsobenej škody, rovnako môže dôjsť k situácii, že poisťovateľ bude mať na oprávnenosť uplatneného nároku iný pohľad ako poistený. Keďže poistený je pre prípad svojej zodpovednosti poistený, má menšiu motiváciu brániť sa voči uplatneným nárokom; môže sa stať aj to, že poistený z osobných dôvodov nebude chcieť svoju zodpovednosť za škodu pripustiť ani v jednoznačných prípadoch. Na druhej strane, poisťovateľ môže mať lepší prehľad a vhodnú odbornú spôsobilosť na kvalifikované posúdenie, či je uplatnený nárok zo strany poškodeného oprávnený a aktívnou obranou môže oslobodiť poisteného od neoprávnene voči nemu uplatňovaných nárokov. Zavádza sa preto povinnosť poisteného postupovať v konaní o náhrade škody v súlade s pokynmi poisťovateľa. Keďže obrana voči nároku poškodeného v konaní o náhrade škody spôsobuje vznik trov konania, zavádza sa (popri povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie, ktoré pokrýva náhradu škody) aj povinnosť poisťovateľa uhradiť trovy konania poisteného a iné trovy konania, ak bol k ich náhrade poistený zaviazaný. Povinnosť poisťovateľa je viazaná na prípady, ak konanie vznikne v priamom dôsledku s tým, že poisťovateľ nepostupoval v rámci prešetrovania v súlade so svojimi zákonnými povinnosťami alebo ak neposkytol

poistné plnenie v rozpore s poistnou zmluvou (najmä neposkytol poistné plnenie v prípade, na ktorý sa poistenie vzťahovalo). Povinnosť uhradiť trovy konania vznikne aj v prípade, ak konanie vzniklo ako dôsledok situácie, že poistený na pokyn alebo so súhlasom poisťovateľa neuspokojil uplatnený nárok poškodeného. Ak teda poistený neoznámí poisťovateľovi vedenie konania a voči poisťovateľovi uplatní právo na plnenie až po skončení konania, poisťovateľovi nevznikne zákonná povinnosť nahradiť trovy konania (čo nevylučuje vznik zmluvnej povinnosti k náhrade trov). Rovnaký záver bude platiť pre prípady, ak bude poisťovateľ považovať nárok poškodeného za oprávnený, ale poistený nebude súhlasiť s výplatou poistného plnenia, čím u poškodeného vyvolá potrebu uplatniť si právo v súdnom konaní alebo v prípade, ak poisťovateľ uhradí poistné plnenie v plnom rozsahu podľa poistnej zmluvy, ale napriek tomu nedôjde k uspokojeniu nároku poškodeného, nakoľko výška škody bude presahovať dohodnutú hornú hranicu plnenia. Ak ku konaniu došlo v dôsledku pokynov poisťovateľa, aby poistený neuznal, resp. neuspokojil nárok poškodeného alebo ak poisťovateľ s takýmto postupom poisteného výslovne súhlasil, poisťovateľovi je uložená povinnosť uhradiť trovy aj nad rámec dohodnutej hornej hranice plnenia. Pokyny poisťovateľa nie sú pre poisteného záväzné v prípade, ak poisťovateľ oznámí súdu, prípadne rozhodcovskému súdu, že nemá právny záujem na výsledku konania.

§ 1473

Poistné plnenie

- (1) Ak o práve poškodeného proti poistenému na náhradu škody rozhoduje súd, považuje sa prešetrovanie zo strany poisťovateľa za skončené najneskôr dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia; to neplatí, ak poisťovateľ nemal o konaní vedomosť. Počas konania podľa predchádzajúcej vety premlčacia lehota podľa § [spočívanie premlčacej lehoty počas súdneho alebo iného konania] spočíva.
- (2) Poisťovateľ uhrádza poistné plnenie vždy v peniazoch; poškodený nemá právo voľby podľa § [Spôsob a rozsah náhrady majetkovej škody].
- (3) Poistné plnenie platí poisťovateľ poškodenému; poškodený má právo na plnenie proti poisťovateľovi, iba ak tak ustanovuje osobitný predpis.
- (4) Ak poistený nahradí škodu, na ktorú sa poistenie vzťahuje, má proti poisťovateľovi právo na náhradu až do výšky plnenia, ktoré by bol povinný poskytnúť poisťovateľ.
- (5) Poisťovateľ sa môže s poškodeným dohodnúť, že mu poskytne namiesto peňažného dôchodku jednorazovú náhradu (odbytné), uspokojujú sa jednorazovou náhradou všetky vzniknuté ako aj budúce práva v súlade s § [odbytné]. K dohode je potrebný aj súhlas poisteného okrem prípadu, ak ho poistený nemôže udeliť alebo ak má poškodený právo na plnenie proti poisťovateľovi.

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšie ustanovenie § 823 OZ, ktoré v poistení zodpovednosti za škodu možno považovať za európsky štandard. Právo na plnenie principiálne patrí poistenému, s ohľadom na účel poistenia sa však zakotvuje povinnosť vyplatiť poistné plnenie priamo poškodenému s tým, že také plnenie má solučné účinky. S ohľadom to, že poisťovateľ je finančnou inštitúciou a poistné plnenie má peňažný charakter sa vylučuje právo voľby poškodeného o spôsobe náhrady škody podľa § ... Právna úprava tiež umožňuje poistenému, aby poškodenému poskytol náhradu škody sám z vlastných prostriedkov; v takom prípade má proti poisťovateľovi právo na náhradu plnenia v takom rozsahu, v akom by ho poisťovateľ poskytol poškodenému.

Osobitná úprava sa zavádza pre prípady, v ktorých sa náhrada škody má poskytnúť formou peňažného dôchodku. Postup uvedený v § ... nebráni tomu, aby jednorazové odškodné bolo poskytnuté i bez ingerencie súdu na základe dohody škodcu a poškodeného. Keďže otázka výšky jednorazovej finančnej náhrady je z pohľadu poisťovateľa otázkou poistnomatematickou, ustanovuje sa možnosť poisťovateľa dohodnúť sa priamo s poškodeným na jednorazovom odškodnení a na výške tohto odškodnenia. Aby nedochádzalo k neželanému zásahu do postavenia poisteného (škodcu), vyžaduje sa aj súhlas poisteného. Výnimka je stanovená iba pre prípady, že poistený nemôže súhlas z objektívnych dôvodov udeliť (napríklad z dôvodu, že zomrel alebo sa nachádza na neznámom mieste). Ustanovenie s obdobným obsahom možno nájsť v českej právnej úprave (§ 2865 českého Občianskeho zákonníka). Rovnako je výnimka stanovená pre prípady, ak má poškodený priamy nárok voči poisťovateľovi, keďže v týchto prípadoch je pozícia poškodeného voči poisťovateľovi rovnaká ako voči osobe zodpovednej za škodu.

§ 1474**Obmedzenie poistného plnenia**

- (1) Ak nie je dohodnutá poistná suma, limit poistného plnenia alebo iné obmedzenia poistného plnenia, poisťovateľ uhrádza poškodenému náhradu škody v plnej výške.
- (2) Ak je poškodených viac a poistná suma alebo limit poistného plnenia nepostačuje na ich odškodnenie v plnej výške, poskytne poisťovateľ poistné plnenie poškodeným spôsobom, ktorý určí poistený.
- (3) Ak poistený neurčí spôsob rozdelenia poisteného plnenia, alebo ak ide o povinné zmluvné poistenie, poisťovateľ poskytne poistné plnenie poškodeným pomerne podľa výšky ich práv, na ktoré sa poistenie vzťahuje.
- (4) Pri rozdeľovaní poistného plnenia medzi viacero poškodených podľa odseku 3 prihliada poisťovateľ na poškodených, ktorých práva mu boli oznámené alebo boli u neho uplatnené; poisťovateľ neprihliada na práva poškodených, o ktorých nevedel a ani vedieť nemohol v čase poskytnutia poistného plnenia prvému poškodenému.

Odôvodnenie:

Poistné plnenie poisťovateľa je spravidla obmedzené hornou hranicou plnenia. Z tohto dôvodu nastáva situácia, že dohodnutý limit poistného plnenia nepostačuje na úhradu všetkých vzniknutých nárokov, prípadne nepostačuje na odškodnenie všetkých poškodených. Keďže právo na plnenie patrí v prvom rade poistenému, patrí do jeho dispozičnej sféry, aby poisťovateľovi v týchto prípadoch určil, komu a v akej výške má byť poskytnuté poistné plnenie. Nakoľko poistený v týchto prípadoch má sám povinnosť nahradiť škodu v rozsahu, v akom nebola pokrytá poistným plnením, má svoj záujem na určení spôsobu poskytnutia poistného plnenia. S niektorými poškodenými môže mať napr. osobný vzťah a teda lepší predpoklad na uzavretí dohody o spôsobe odškodnenia, preto môže vydať pokyn poisťovateľovi na odškodnení tých poškodených, s ktorými dohodu dosiahnuť nevie.

Iná situácia vzniká v prípadoch, ak ide o povinné zmluvné poistenie. V týchto prípadoch osobitné právne predpisy vyžadujú uzavretie poistenia zodpovednosti za škodu najmä s ohľadom na ochranu poškodených, preto sa v týchto prípadoch pozícia poisteného oslabuje. Osobitne to bude platiť v prípadoch povinného zmluvného poistenia, pri ktorom má právo na plnenie priamo poškodený. Vtedy sa všetci poškodení môžu so svojimi právami obrátiť priamo na poisťovateľa a preto je vhodné zaviesť pravidlá, akým spôsobom má poisťovateľ rozdeliť poistné plnenie, ak dohodnutá horná hranica poistného plnenia nepostačuje na úhradu všetkých uplatnených nárokov. Pre tieto prípady sa ustanovuje pravidlo proporcionality. Poisťovateľ poskytne poistné plnenie poškodeným pomerne podľa výšky tých nárokov, na ktoré sa poistenie vzťahuje (ak má poškodený voči poistenému nárok, na ktorý sa poistenie nevzťahuje, do výpočtu sa nezahrnie). Tým sa dosiahne odškodnenie všetkých poškodených v rovnakom pomere. Najmä pri veľkom počte poškodených môže vzniknúť dodatočný problém s určením konečného okruhu poškodených. S cieľom dosiahnuť právnu istotu a chrániť stav poškodených, ktorí si svoje práva uplatnili (a preukázali) včas má poisťovateľ povinnosť pri rozdelení poistného plnenia iba na tých poškodených, o ktorých mal vedomosť (alebo mohol mať vedomosť) v čase poskytnutia poistného plnenia prvému poškodenému, pretože práve v tomto okamihu dochádza k fixácii pomeru, v akom majú byť jednotliví poškodení uspokojení poistným plnením. Obdobné pravidlo možno nájsť napr. v nemeckej alebo rakúskej právnej úprave (§ 109 nemeckého zákona o poistnej zmluve, § 156 rakúskeho zákona o poistnej zmluve).

§ 1475

Právo na regres

- (1) Poisťovateľ nemá právo znížiť poistné plnenie podľa § 1418 (Oznámenie o zvýšení poistného rizika), § 1426 (povinnosti poistníka a poisteného) a § 1442 (prevenčná a zachraňovacia povinnosť); sumu, o ktorú poisťovateľ takto nemohol svoje plnenie znížiť, je povinný mu uhradiť poistený.

- (2) Ak poistený spôsobí škodu následkom požitia alkoholu, iných omamných látok alebo psychotropných látok, má poisťovateľ proti nemu právo na náhradu toho, čo za neho plnil, a to až do výšky vyplateného poistného plnenia.

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšie ustanovenie § 825 OZ, ktoré sa rozširuje aj o prípady, ak dôjde k porušeniu povinnosti poisteného v oblasti prevenčnej povinnosti a v oblasti zvýšenia poistného rizika. Zároveň sa v upravenej podobe preberá aj ustanovenie § 826 OZ.

§ 1476

Vstup do poistenia

Ak poistenie zodpovednosti za škodu súvisí s vlastníctvom, pre zánik poistenia v prípade zmeny v osobe vlastníka sa použijú primerane ustanovenia § 1465 (zmena vlastníka) a § 1466 (poistenie majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov).

Odôvodnenie:

Ak sa poistenie zodpovednosti za škodu súvisí s vlastníctvom určitého majetku, poistný záujem na trvaní poistenia je obmedzený na dobu vlastníctva tejto veci. V prípade zmeny vlastníka možno použiť rovnaké pravidlá v prípade, ak by išlo o majetkové poistenie. Právna úprava preto odkazuje na pravidlá, ktoré sa uplatnia pri zmene vlastníka v rámci poistenia majetku.

Desiaty oddiel

Poistenie právnej ochrany

§ 1477

Základné ustanovenia

- (1) V poistení právnej ochrany sa poisťovateľ zaväzuje uhradiť náklady na právne konanie spojené s ochranou práv poisteného v dohodnutom rozsahu a poskytovať služby s tým priamo spojené.
- (2) Poistenie právnej ochrany je možné dohodnúť iba ako škodové poistenie.
- (3) Poistenie právnej ochrany musí byť upravené samostatnou poistnou zmluvou alebo v samostatnej, zreteľne oddelenej časti poistnej zmluvy, v ktorej sa dohodne najmä rozsah poistenia právnej ochrany a výška poistného.

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšia úprava § 828a ods. 1 a 5 s určitými formulačnými úpravami. Na rozdiel od doterajšej úpravy sa spresňuje vecné vymedzenie poistenia právnej ochrany, ktoré sa môže vzťahovať nielen na uplatnenie práv poisteného, ale aj na obranu poisteného proti uplatneným nárokom zo strany tretích osôb. Z tohto dôvodu sa namiesto „uplatnenia práv“ používa všeobecnejšie označenie „ochrana práv“. Vymedzenie poistenia právnej ochrany ako aj požiadavka na samostatnosť, resp. oddelenosť zmluvnej úpravy poistenia právnej ochrany vyplýva z požiadavky smernice Solventnosť II (2009/138/ES).

§ 1478

Slobodný výber právneho zástupcu

- (1) Poistený má právo na slobodný výber svojho advokáta alebo iného právneho zástupcu vždy, ak
 - a) ide o zastupovanie poisteného v akomkoľvek vyšetrovaní, trestnom konaní, správnom konaní, súdnom konaní alebo rozhodcovskom konaní, ktoré sa týka oblasti, na ktoré sa poistenie právnej ochrany vzťahuje, alebo
 - b) dôjde k stretu záujmov medzi poisťovateľom a poisteným.
- (2) Poistná zmluva nemôže obmedziť poisteného v práve výberu podľa odseku 1; tým nie je dotknutá možnosť dohodnúť limit poistného plnenia.

Odôvodnenie:

Doterajšia právna úprava neupravovala prípady, v ktorých má poistený právo na slobodnú voľbu právneho zástupcu, iba ustanovovala, že právo poisteného nemožno obmedziť. V súlade so smernicou Solventnosť II sa vymedzujú situácie, za ktorých vzniká poistenému právo na slobodný výber právneho zástupcu. V súlade s judikatúrou Súdného dvora EÚ (rozhodnutie C-293/10 vo veci Stark) sa spresňuje, že dohodnutie limitu poistného plnenia sa nepovažuje za obmedzenie práva výberu poisteného.

§ 1479

Riešenie sporov

- (1) Poisťovateľ je povinný uzavrieť s poisteným rozhodcovskú zmluvu podľa osobitného predpisu na riešenie sporov vyplývajúcich z poistenia právnej ochrany, ak o to poistený požiada. Na právo požadovať uzavretie rozhodcovskej zmluvy musí byť poistený v poistnej zmluve upozornený.
- (2) Ak dôjde medzi poisťovateľom a poisteným ku stretu záujmov, poisťovateľ je povinný upovedomiť poisteného o jeho práve podľa § 1478 (slobodný výber právneho zástupcu).
- (3) Ak dôjde medzi poisťovateľom a poisteným pri riešení spornej záležitosti k nezhodám o spôsobe vyriešenia sporu vyplývajúceho z poistenia právnej ochrany, poisťovateľ je povinný upovedomiť poisteného o možnosti riešiť spor podľa odseku 1; poisťovateľ je vždy povinný upovedomiť poisteného, ak ukončí prešetrovanie nahlásenej udalosti bez poskytnutia poistného plnenia.

Odôvodnenie:

Doterajšia právna úprava síce upravovala riešenie sporov z poistenia právnej ochrany prostredníctvom rozhodcovského konania, avšak možnosť uzavretia rozhodcovskej zmluvy bola viazaná na rozhodnutie poistníka vykonané v čase uzavretia poistnej zmluvy. Smernica Solventnosť II ukladá povinnosť členským štátom, aby zabezpečili riešenie sporov v rozhodcovskom konaní alebo v inom konaní s porovnateľnými zárukami objektívnosti, bez toho, aby tým bolo dotknuté právo obrátiť sa s opravným prostriedkom na príslušný súdny orgán, ktorý môže byť stanovený vnútroštátnym

právom. Poistná zmluva má ustanoviť právo poisteného na využitie takých postupov, nemusí však obsahovať záväzné rozhodnutie o uzavretí rozhodcovskej zmluvy. Preto sa zavádza úprava, ktorá ponecháva rozhodnutie až na okamih vzniku sporu s tým, že poistený musí byť v poistnej zmluve upozornený na svoje právo. Aby sa zlepšila informovanosť poisteného o jeho právach, zavádza sa povinnosť poisťovateľa upozorniť poisteného pri vzniku sporu na možnosť riešenia sporu v rozhodcovskom konaní a po vzore rakúskej úpravy sa stanovuje výslovná povinnosť upozorniť poisteného na jeho právo v prípade, ak poisťovateľ nevyhoví žiadosti poisteného o poskytnutie poistného plnenia.

§ 1480

Osobitné prípady

Ustanovenia § 1478 (slobodný výber právneho zástupcu) a § 1479 (riešenie sporov) sa nevzťahujú na

- a) poistenie právnej ochrany, ktoré sa týka používania námorného dopravného prostriedku alebo poistných rizík vznikajúcich v súvislosti s jeho používaním,
- b) zastupovanie poisteného, ak je táto činnosť súčasne vykonávaná vo vlastnom záujme poisťovateľa v rámci poistenia zodpovednosti za škodu,
- c) poistenie právnej ochrany vykonávané poisťovateľom ako doplnkové poistenie k poisteniu pomoci osobám v núdzi počas cestovania alebo pobytu mimo miesta svojho trvalého pobytu; v poistnej zmluve musí byť jasne uvedené, že poistenie právnej ochrany je doplnkovým poistením a rozsah poistenia je obmedzený iba na okolnosti počas cestovania alebo pobytu mimo miesta trvalého pobytu poisteného.

Odôvodnenie:

Preberá sa doterajšia úprava § 828a ods. 4 OZ, ktorá zodpovedá výnimkám zakotveným v smernici Solventnosť II (2009/138/ES) s určitými formulačnými spresneniami, ktoré adekvátnejšie zodpovedajú smernicovej úprave.

Jedenásty oddiel

Poistenie úveru, poistenie záruky a poistenie finančných strát

§ 1481

Poistenie úveru a poistenie záruky

- (1) Z poistenia úveru poskytuje poisťovateľ poistné plnenie, ktorým v dohodnutom rozsahu nahrádza majetkové dôsledky, ktoré poistenému veriteľovi vznikli v dôsledku nesplácania peňažných prostriedkov dlžníkom.
- (2) Poistenie záruky sa uzatvára pre prípad plnenia z ručiteľského záväzku poisteného, prepadnutia kaucie alebo zábezpeky, plnenia z kaucie alebo zábezpeky alebo z iného obdobného dohodnutého dôvodu.
- (3) Poistenie úveru a poistenie záruky je možné dohodnúť len ako škodové poistenie.

- (4) Z poistenia záruky poskytuje poisťovateľ poistné plnenie priamo osobe, ktorej poistený poskytol ručiteľský záväzok; táto osoba má však právo na plnenie proti poisťovateľovi, iba ak to bolo dohodnuté alebo ak tak ustanovuje osobitný predpis. To isté platí, ak poistenie záruky slúži ako finančná záruka alebo zábezpeka.
- (5) Poisťovateľ nemá povinnosť vyplatiť poistné plnenie, ak osoba oprávnená na poistné plnenie neoznámí poisťovateľovi vznik poistnej udalosti v lehote dohodnutej v poistnej zmluve.

Odôvodnenie:

Poistenie úveru ani poistenie záruky nemali v rámci doterajšej právnej úpravy osobitné ustanovenia. Nakoľko cieľom novej úpravy je zabezpečiť aj základný súlad medzi súkromnoprávnou úpravou a verejnoprávnou klasifikáciou poistných odvetví, zavádza sa základná súkromnoprávna úprava týchto poistných odvetví.

Poistenie úveru je osobitným poistným odvetvím (bod A.14 klasifikácie poistných odvetví), ktoré smeruje k ochrane veriteľa. Uzavretím poistenia sleduje poistený (veriteľ) ochranu pred možnými negatívnymi dôsledkami, ktoré mu vzniknú v dôsledku nesplácania peňažných prostriedkov dlžníkmi. Z tohto dôvodu sa zavádza obmedzenie, že poistenie úveru je možné dohodnúť iba ako škodové poistenie.

Poistenie záruky sa poskytuje s cieľom zabezpečiť poistenému určitú záruku alebo zábezpeku a takisto je samostatným poistným odvetvím (bod A.15 klasifikácie poistných odvetví). Poistenie záruky má rôzne podoby a poistné plnenie môže slúžiť jednak záujmom poisteného (napríklad v prípade prepadnutia kaucie) alebo záujmom tretej osoby (vo vzťahu ku ktorej sa poistený preukazuje poistením záruky). Poistenie ako určitú formu záruky priamo pripúšťajú aj niektoré právne predpisy, napr. poistenie môže slúžiť zabezpečenie colného dlhu podľa zákona č. 199/2004 Z. z. colný zákon. Pod poistenie záruky sa zaraďuje aj poistenie cestovných kancelárií proti úpadku podľa zákona č. 170/2018 Z. z. o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Ak poistenie záruky smeruje k ochrane tretích osôb, má plnenie poisťovateľa podobnú povahu ako v prípade poistenia zodpovednosti za škodu. Pre tieto prípady sa preto rovnako ustanovuje, že hoci právo na plnenie patrí poistenému, poisťovateľ poskytuje poistné plnenie priamo osobe, ktorej poistenie slúži ako záruka či zábezpeka.

§ 1482

Rozdelenie poistného plnenia z poistenia záruky

- (1) Ak má poisťovateľ z poistenia záruky poskytnúť poistné plnenie v prospech viacerých osôb odlišných od poisteného a limit poistného plnenia nepostačuje na poskytnutie poistného plnenia v plnej výške, poskytne poisťovateľ poistné plnenie pomerne podľa výšky práv jednotlivých osôb voči poistenému, na ktoré sa poistenie vzťahuje.

- (2) Pri rozdeľovaní poistného plnenia medzi viacero osôb podľa odseku 1 prihliada poisťovateľ na osoby, ktorých práva mu boli oznámené alebo boli u neho uplatnené; poisťovateľ neprihliada na práva osôb, o ktorých nevedel a ani vedieť nemohol v čase poskytnutia poistného plnenia prvej z týchto osôb.

Odôvodnenie:

Obdobne ako pre poistenie zodpovednosti za škodu, aj pre poistenie záruky sa zavádza zákonný spôsob rozdelenia poistného plnenia, ak sa plnenie poisťovateľa má vyplatiť tretím osobám. Z povahy ustanovenia vyplýva, že predpokladom pre jeho použitie je skutočnosť, že poistné plnenie sa nevypláca poistenému, ale tretím osobám. V aplikačnej praxi možno využitie pravidiel na rozdelenie plnenia očakávať najmä v prípade poistenia cestovných kancelárií proti úpadku.

§ 1483

Poistenie finančných strát

- (1) Z poistenia finančných strát poisťovateľ v dohodnutom rozsahu uhradza vynaložené náklady, ušlý zisk alebo iné finančné straty vzniknuté v dôsledku poistnej udalosti.
- (2) Poistenie finančných strát je možné dohodnúť ako škodové poistenie alebo ako obnosové poistenie.
- (3) Ak bola v poistení pre prípad straty zamestnania alebo iného pravidelného zdroja príjmov dohodnutá čakacia doba, nesmie presiahnuť tri mesiace.

Odôvodnenie:

Zavádza sa základné vymedzenie poistenia finančných strát. Poistenie finančných strát je osobitným poistným odvetvím (bod A.16 klasifikácie poistných odvetví). Poistenie finančných strát pokrýva rôzne druhy finančných strát, ktoré môžu vyplývať napr. z výkonu povolania, z nedostatočného príjmu, zo zlých poveternostných podmienok, zo straty zisku, z trvalých všeobecných nákladov, z neočakávaných obchodných nákladov, zo straty trhovej hodnoty, či zo straty pravidelného zdroja príjmov. Zaraďuje sa sem napríklad poistenie finančnej straty v prípade odcudzenia alebo zničenia motorového vozidla (tzv. GAP poistenie), poistenie úverových splátok v prípade straty zamestnania, poistenie finančnej straty organizátorov podujatí (napr. v prípade nutnosti zrušenia podujatia z dôvodov vyššej moci alebo tzv. Hole-In-One poistenie golfových turnajov). Nakoľko charakter poistného plnenia môže byť naviazaný na rozsah poistnej udalosti alebo môže mať aj povahu paušálnej sumy, umožňuje sa poistenie finančnej straty dohodnúť ako škodové poistenie aj obnosové poistenie.

S cieľom ochrany poisťovateľa ako aj poistených sa zavádza obmedzenie čakacej doby v prípade poistenia straty zamestnania alebo iného pravidelného zdroja príjmov. Nakoľko poistený môže často anticipovať budúcu stratu zamestnania (na základe hospodárskych výsledkov zamestnávateľa, ohlásených zmien a pod.), je dohodnutie čakacej doby prirodzenou reakciou poisťovateľa na mitigáciu špekulatívneho uzavretia poistenia v čase, keď už poistený má vedomosť o tom, že poistná udalosť nastane. Je

však vhodnú dĺžku čakacej doby obmedziť, aby nedochádzalo k potlačeniu účelu poistenia.

Návrh na doplnenie zákona č. 39/2015 Z. z.:

§ ...

Predzmluvné informačné povinnosti

(1) Pred uzavretím poistnej zmluvy poisťovateľ poskytne tomu, kto s ním uzaviera poistnú zmluvu, najmä tieto údaje:

- a) obchodné meno poisťovateľa a jeho právnu formu,
- b) názov štátu, kde sa nachádza sídlo poisťovateľa a názov štátu, kde sa nachádza pobočka poisťovateľa, ktorá uzaviera poistnú zmluvu,
- c) sídlo poisťovateľa a adresu umiestnenia pobočky poisťovateľa, ktorá uzaviera poistnú zmluvu.

(2) Pri životnom poistení poisťovateľ poskytne pred uzavretím poistnej zmluvy tomu, kto s ním uzaviera poistnú zmluvu, okrem údajov podľa odseku 1 aj tieto ďalšie údaje:

- a) obsah všetkých poistných plnení a všetkých nárokov vyplývajúcich z poistnej zmluvy,
- b) poistnú dobu,
- c) spôsob zániku poistnej zmluvy,
- d) spôsob platenia poistného a doba platenia poistného,
- e) spôsob výpočtu a rozdelenia podielov na výnosoch, ak sú súčasťou poistnej zmluvy,
- f) spôsob stanovenia odkupnej hodnoty, výšku odkupnej hodnoty a výšku poistnej sumy pri zúžení rozsahu poistenia a rozsah, v akom sú garantované,
- g) výšku poistného za každé poistenie, osobitne za hlavné poistenie a prípadné doplnkové poistenie,
- h) pri poistných zmluvách spojených s investičnými fondmi určenie podielových jednotiek, s ktorými je poistné plnenie spojené,
- i) povahu podkladových aktív pre poistné zmluvy spojené s investičnými fondmi,
- j) poučenie o práve na odstúpenie od zmluvy vrátane určenia náležitostí a formy oznámenia o odstúpení, spôsobe a mieste doručenia oznámenia o odstúpení a o označení osoby, ktorej sa toto oznámenie doručuje,
- k) všeobecné informácie o daňových predpisoch, ktoré sa vzťahujú na danú poistnú zmluvu,
- l) spôsob vybavovania sťažností toho, kto s poisťovateľom uzaviera poistnú zmluvu, poisteného a oprávnenej osoby,
- m) právo štátu, ktoré platí pre poistnú zmluvu tam, kde zmluvné strany nemajú možnosť zvoliť si právo platné pre poistnú zmluvu, alebo právo štátu, ktoré navrhuje poisťovateľ, ak zmluvné strany majú možnosť zvoliť si právo,
- n) miesto zverejnenia správy o finančnom stave poisťovateľa podľa osobitného predpisu,

- o) ďalšie informácie a poučenia umožňujúce správne pochopiť riziká spojené s poistnou zmluvou, ktoré preberá ten, ktorý s poisťovateľom uzaviera poistnú zmluvu.
- (3) Pri inom ako životnom poistení poisťovateľ poskytne pred uzavretím poistnej zmluvy tomu, kto s ním uzaviera poistnú zmluvu, okrem údajov podľa **odseku 1** aj údaje podľa **odseku 2 písm. l) a m).**
- (4) Počas trvania poistnej zmluvy poisťovateľ poskytuje tomu, kto s ním uzavrel poistnú zmluvu, najmä tieto údaje:
- a) zmenu obchodného mena poisťovateľa, jeho právnej formy a sídla a zmenu adresy umiestnenia pobočky poisťovateľa, s ktorým bola poistná zmluva uzavretá,
 - b) zmenu údajov uvedených v **odseku 2 písm. a) až j).**,
 - c) stav podielov na výnosoch za každý rok,
 - d) zmenu poistných podmienok.
- (5) Ak v súvislosti s návrhom na uzavretie poistnej zmluvy pre životné poistenie poisťovateľ poskytne údaje týkajúce sa možných platieb nad rámec dohodnutých platieb podľa poistnej zmluvy, poisťovateľ musí poskytnúť tomu, kto s ním uzaviera poistnú zmluvu, vzorový prepočet, pri ktorom sa možné poistné plnenie bez zmeny iných častí výpočtu vypočíta s troma rôznymi úrokovými sadzbami; to neplatí, ak ide o poistenie, pri ktorom nevzniká právo na odkupnú hodnotu. Poisťovateľ musí jasným a zrozumiteľným spôsobom informovať toho, kto s ním uzaviera poistnú zmluvu, že vzorový prepočet je modelovým výpočtom, a zo vzorového prepočtu nevyplývajú osobe žiadne nároky.
- (6) Pri poistných zmluvách s podielom na výnosoch, musí poisťovateľ každoročne písomne informovať toho, s kým uzavrel poistnú zmluvu, o stave jeho nárokov vyplývajúcich z poistnej zmluvy vrátane stavu podielu na výnosoch. Ak poisťovateľ poskytol údaje o možnom vývoji podielov na zisku podľa **odseku 5**, musí toho, s kým uzavrel poistnú zmluvu, informovať aj o rozdieloch medzi skutočným stavom a vzorovým prepočtom.
- (7) Údaje podľa tohto ustanovenia musia byť úplné, presné, pravdivé a zrozumiteľné a poskytujú sa písomne v štátnom jazyku Slovenskej republiky. Tieto údaje sa môžu poskytnúť aj v jazyku, ktorý požaduje ten, kto s poisťovateľom uzaviera poistnú zmluvu, alebo v jazyku štátu, ktorého právo platí pre poistnú zmluvu, ak zmluvné strany majú možnosť zvoliť si právo.

§ Povinné zmluvné poistenie

- (1) Ak osobitný predpis členského štátu Európskej únie alebo štátu, ktorý je súčasťou Európskeho hospodárskeho priestoru (ďalej len „členský štát“), ustanoví povinné zmluvné poistenie, táto povinnosť je splnená, ak je poistná zmluva uzavretá v súlade s osobitnými predpismi členského štátu, ktoré sa týkajú tohto poistenia.

- (2) Ak osobitný predpis členského štátu ustanovuje povinné zmluvné poistenie a súčasne právo tohto členského štátu ukladá poisťovateľovi povinnosť oznámiť oprávneným orgánom zánik poistenia, môže zánik poistenia poisťovateľ uplatniť voči poškodeným tretím osobám len za podmienok ustanovených osobitným predpisom tohto členského štátu.

NÁVRH
KODIFIKAČNEJ
KOMISIE